

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
МАРІУПОЛЬСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФАКУЛЬТЕТ ФІЛОЛОГІЇ ТА МАСОВИХ КОМУНІКАЦІЙ
КАФЕДРА ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ**

До захисту допустити:

Зав. кафедри

О. Г. Брежнєва

« ____ » _____ 20__ р.

Кваліфікаційна робота

за освітнім ступенем «Магістр» на тему:

«Формування готовності майбутніх вихователів до застосування інтернет-технологій у професійній діяльності»

студентки факультету філології та масових комунікацій

спеціальності 012 «Дошкільна освіта»

освітнього ступеня «Магістр»

Бельдей Анни Валеріївни

Науковий керівник:

Мойсеєнко Раїса Миколаївна,

Кандидат педагогічних наук,

Доцент кафедри педагогіки та освіти

Науковий консультант:

Березіна Ольга Олексіївна,

кандидат педагогічних наук,

доцент кафедри дошкільної освіти

Рецензент:

Щербакова Надія Миколаївна,

кандидат педагогічних наук, старший

викладач кафедри педагогіки

Бердянського державного педагогічного університету

Кваліфікаційна робота захищена

з оцінкою _____

Секретар ЕК _____

« ____ » _____ 20__ р.

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ I. Теоретичні засади застосування інтернет-технологій у професійній діяльності студентів спеціальності «Дошкільна освіта»	
1.1. Теоретико-методологічні основи та ключові поняття дослідження...	8
1.2. Проблема готовності майбутніх вихователів до застосування інтернет-технологій у педагогіці вищої школи.....	33
Висновки до розділу I.....	48
РОЗДІЛ II. Обґрунтування структурно-функційної моделі формування готовності майбутнього вихователя до застосування інтернет-технологій у професійній діяльності	
2.1. Компоненти готовності майбутнього вихователя до застосування інтернет-технологій у професійній діяльності.....	50
2.2. Характеристика рівнів готовності майбутніх вихователів до застосування інтернет-технологій.....	71
2.3. Структурно-функційна модель формування готовності майбутнього вихователя до застосування інтернет-технологій у професійній діяльності.....	85
2.4. Реалізація структурно-функційної моделі формування готовності майбутнього вихователя до застосування інтернет-технологій у професійній діяльності.....	92
Висновки до розділу II.....	108
ЗАГАЛЬНІ ВИСНОВКИ.....	110
Список використаних джерел.....	112
ДОДАТКИ.....	129

ВСТУП

Актуальність роботи. Інформаційно-комунікаційні технології (ІКТ) пронизують усі сфери діяльності людини. Звісно сфера освіта не залишається поза застосування ІКТ для вирішення освітніх завдань. У Національній стратегії розвитку освіти в Україні на період до 2021 р. [88] впровадження ІКТ в освітній процес навчальних закладів є одним із напрямів модернізації освіти.

Використання ІКТ розширюють можливості сучасного педагога для організації якісного освітнього процесу та формування нового освітнього середовища, адже однією із ключових компетентностей сучасного закладу освіти є саме «інформаційно-цифрова компетентність» [91, с. 11].

Сьогодення характеризується необхідністю володіння інформаційно-комунікаційними технологіями, тому саме навчальні заклади покликані на реалізацію цього завдання, адже суспільство вимагає якісного фахівця.

Саме мережа Інтернет надає можливість урізноманітнити освітній процес. Поява нових послуг мережі Інтернет, взагалі інтернет-технологій, вимагає адаптації педагогів до їх використання для забезпечення ефективного освітнього процесу. Підготовка вихователів дітей дошкільного віку є дуже важливим моментом для забезпечення європейського рівня освіти. Тому питання підготовки майбутніх вихователів до застосування інтернет-технологій в професійній діяльності є важливим завданням для вищої освіти.

У багатьох педагогічних дослідженнях ученими розглянуто питання формування готовності до професійної діяльності (Б. М. Багай, О. М. Гавриленко, Н. В. Гуртовенко, М. О. Ковальчук, Л. В. Кострюченко, Б. М. Ляшенко, Т. А. Вакалюк, І. В. Манькусь, О. М. Торубара, Т. Г. Гуцан та інші), професійної підготовки педагога (І. М. Богданова, Р. С. Гуревич, С. М. Калаур, А. М. Коломієць, Д. І. Коломієць, О. О. Лаврентьєва, А. П. Лісниченко, К. П. Осадча, Л. Є. Петухова, А. С. Бальоха, Р. С. Гурін, В. В. Садова, Л. О. Савченко, Г. М. Нітченко, О. І. Огієнко та інші), використання інтернет-технологій в освіті (П. М. Бісіркін, Р. П. Бужиков, Р. С. Гуревич, І. В. Пиголенко, Г. М. Федюк, В. В. Шевченко, Р. Н. Абалуєв, Н. Г. Астаф'єв,

Н. І. Баскакова, В. Я. Вершинін та інші), зокрема висвітлено теоретичні основи понять «Інтернет», «послуги мережі Інтернет», «інтернет-технології» (Е. Е. Балабанова, В. Ю. Биков, Л. В. Брескіна, Е. С. Вакарев, Н. В. Морзе, Й. Я. Ривкінд, Г. М. Федюк та інші), розкрито можливості мережі Інтернет, інтернет-технологій для освіти (С. Т. Литвинова, К. П. Осадча, І. В. Піголенко, О. В. Тебенко, Г. І. Остапенко, С. Н. Яшанов, Т. Л. Архіпова, Т. В. Зайцева, О. В. Кучай, З. С. Сейдаметова, С. Н. Сейтвелієва, А. В. Тютюнник, Т. О. Гончаренко, Е. Е. Балабанова, Е. С. Вакарев та інші), запропоновано напрями застосування Інтернет та інтернет-технологій в освітньому процесі (Р. П. Бужиков, С. Д. Криштоф, О. І. Шувалова та інші), розкрито питання підготовки та формування готовності майбутніх педагогів до застосування Інтернет, інтернет-технологій у професійній діяльності (Л. І. Білоусова, Л. В. Брескіна, Г. В. Жабєєв, С. Д. Криштоф, В. В. Шевченко, О. І. Шувалова, С. Н. Яшанов та інші). Натомість питання формування готовності майбутнього вихователя дітей дошкільного віку до застосування інтернет-технологій у професійній діяльності не було предметом дослідження.

Аналіз теоретичних напрацювань учених, досвід підготовки майбутніх вихователів дітей дошкільного віку дозволив виявити наявні суперечності між: потужним дидактичним потенціалом ресурсів і сервісів Інтернету освітнього призначення і недостатньою його реалізацією у практичній діяльності в умовах закладу дошкільної освіти; нагальною потребою підвищення якості підготовленості випускників закладу вищої освіти (спеціальності «Дошкільна освіта») і відсутністю ефективних методик модернізації навчання майбутніх вихователів на засадах застосування новітніх мережних технологій; необхідністю якісної сучасної професійної підготовки майбутніх вихователів до застосування інтернет-технологій в освітньому процесі закладів дошкільної освіти та відсутністю ґрунтовних досліджень в означеному напрямі.

Означене зумовило вибір теми кваліфікаційної роботи: **«Формування готовності майбутніх вихователів до застосування інтернет-технологій у професійній діяльності».**

Мета дослідження – теоретично обґрунтувати, розробити та

експериментально апробувати педагогічні умови формування готовності майбутнього вихователя до застосування інтернет-технологій у професійній діяльності.

Відповідно до поставленої мети дослідження визначено такі **завдання**:

1. Визначити сутність і структуру феномена «готовність майбутнього вихователя до застосування інтернет-технологій у професійній діяльності»; уточнити поняття «готовність», «інтернет-технології».

2. Визначити компоненти, критерії, показники та схарактеризувати рівні готовності майбутнього вихователя до застосування інтернет-технологій у професійній діяльності.

3. Виокремити та обґрунтувати педагогічні умови формування готовності майбутнього вихователя до застосування інтернет-технологій у професійній діяльності.

4. Розробити й апробувати структурно-функційну модель та експериментальну методика формування готовності майбутнього вихователя до застосування інтернет-технології у професійній діяльності.

Об'єкт дослідження – процес підготовки майбутніх вихователів.

Предмет дослідження – структурно-функційна модель і експериментальна методика формування готовності майбутнього вихователя до застосування інтернет-технологій у професійній діяльності.

Гіпотеза дослідження – формування готовності майбутніх вихователів до застосування інтернет-технологій у професійній діяльності буде ефективнішим за таких педагогічних умов:

– усвідомлення майбутніми вихователями важливості й необхідності застосування інтернет-технологій у професійній діяльності на рівні переконань;

– систематизація змісту навчально-методичного матеріалу з інтернет-технологій у процесі фахової підготовки майбутніх вихователів;

– стимулювання у майбутніх вихователів самонавчання, спрямованого на застосування інтернет-технологій у професійній діяльності.

Методи дослідження. Для розв'язання визначених завдань, перевірки

гіпотези дослідження і досягнення мети використано загальнонаукові методи таких рівнів пізнання, а саме: *теоретичного* рівня – вивчення, аналіз та узагальнення психолого-педагогічної й навчально-методичної літератури, наукового доробку вітчизняних і зарубіжних науковців з проблеми формування готовності майбутнього вихователя до застосування інтернет-технологій у професійній діяльності з метою вивчення стану й обґрунтування теоретичних засад дослідження; логіко-системний, порівняльний аналіз, класифікація, аналогія, індукція, дедукція, узагальнення науково-теоретичних і практичних даних – для виявлення й наукового обґрунтування педагогічних умов формування готовності майбутнього вихователя до застосування інтернет-технологій у професійній діяльності; моделювання – для побудови структурно-функційної моделі формування готовності майбутнього вихователя до застосування інтернет-технологій у професійній діяльності; порівняння отриманих даних – для з'ясування причинно-наслідкових зв'язків і залежностей; *емпіричного* рівня (спостереження, анкетування, опитування, бесіда, самооцінка, тести та методики тощо) – з метою перевірки ефективності реалізації педагогічних умов; педагогічний експеримент (констатувальний, формувальний етапи, контрольний зріз) – для визначення рівнів готовності майбутніх вихователів до застосування інтернет-технологій у професійній діяльності й ефективності впровадження розроблених структурно-функційної моделі та експериментальної методики; кількісний і якісний аналіз результатів дослідження з використанням методів математичної статистики для підтвердження висунутої гіпотези.

Наукова новизна одержаних результатів полягає в тому, що: *уточнено* сутність феномена «готовність майбутнього вихователя до застосування інтернет-технологій у професійній діяльності»; *виявлено* структурні компоненти (мотиваційний, змістово-операційний, контрольно-оцінний), критерії (суб'єктивно-особистісний, репродуктивно-творчий, рефлексивний) з відповідними показниками готовності майбутнього вихователя до застосування інтернет-технологій у професійній діяльності; схарактеризовано рівні готовності майбутнього вихователя до застосування інтернет-технологій у професійній діяльності (низький, задовільний,

достатній, високий); *виявлено й науково обґрунтовано* педагогічні умови формування готовності майбутнього вихователя до застосування інтернет-технологій у професійній діяльності (усвідомлення майбутніми вихователями важливості й необхідності застосування інтернет-технологій у професійній діяльності на рівні переконань; систематизація змісту навчально-методичного матеріалу з інтернет-технологій у процесі фахової підготовки майбутніх вихователів; стимулювання у майбутніх вихователів самонавчання, спрямованого на застосування інтернет-технологій у професійній діяльності); *теоретично обґрунтовано, експериментально перевірено і впроваджено* в освітній процес ЗВО структурно-функційну модель формування готовності майбутнього вихователя до застосування інтернет-технологій у професійній діяльності; *уточнено зміст понять*: «готовність», «інтернет-технології»; *подальшого розвитку* набула методика формування готовності майбутнього вихователя до застосування інтернет-технологій у професійній діяльності.

Практична значущість дослідження: розроблено й апробовано діагностувальну й експериментальну методики формування готовності майбутніх вихователів до застосування інтернет-технології у професійній діяльності; розроблено систему завдань, веб-квестів щодо застосування інтернет-технологій майбутнім вихователями. Результати наукового дослідження були використані під час надання методичних рекомендацій для працівників закладу дошкільної освіти. Зміст та результати роботи також можуть бути використані викладачами закладів вищої освіти при викладанні, студентами при написанні курсових, дипломних, магістерських робіт, аспірантами при написання дисертаційних робіт, наукових статей і т.д.

Структура кваліфікаційної роботи. Кваліфікаційна робота складається зі вступу, двох розділів, висновків до кожного розділу, загальних висновків, списку використаних джерел. Загальний обсяг роботи становить 141 сторінка, із них основного тексту – 111.

РОЗДІЛ 1.

ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ЗАСТОСУВАННЯ ІНТЕРНЕТ-ТЕХНОЛОГІЙ У ПРОФЕСІЙНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ СТУДЕНТІВ СПЕЦІАЛЬНОСТІ «ДОШКІЛЬНА ОСВІТА»

1.1. Теоретико-методологічні основи та ключові поняття дослідження

Середину ХХ століття характеризує поява та розвитком інформаційних технологій, які у ХХІ столітті продовжують займати важливе місце в освітньому процесі. Сучасне суспільство прагне до європейських стандартів і в освіті, яка активно використовує інформаційні технології. Вважаємо, що на сучасний розвиток інформаційних технологій будуть впливати значною мірою інтернет-технології. Сучасну освіту неможливо уявити та реалізувати без використання комп'ютерної техніки, мережі Інтернет. Складно уявити відкрите заняття, святковий ранок або розвагу без використання комп'ютера або комп'ютерних програм (презентацій, відео-файлів, ігор тощо).

Процес інформатизації освіти пов'язаний із прийняттям Закону України «Про концепцію Національної програми інформатизації» (1998 р.), постанови КМУ від 22.03.1999 р. № 431, якою були затверджені завдання Національної програми інформатизації України. Нині ідеї інформатизації освіти втілено у Національній стратегії розвитку освіти в Україні на період до 2021 року, де серед ключових напрямів державної освітньої політики визначено розвиток наукової та інноваційної діяльності в освіті, підвищення якості освіти на інноваційній основі, інформатизація освіти, удосконалення бібліотечного та інформаційно-ресурсного забезпечення освіти і науки [103, с. 78].

Відповідно до Закону України «Про концепцію Національної програми інформатизації» під поняттям «інформатизація освіти» розуміють упорядковану сукупність взаємопов'язаних організаційно-правових, соціально-економічних, навчально-методичних, науково-технічних,

виробничих і управлінських процесів, спрямованих на задоволення інформаційних, обчислювальних і телекомунікаційних потреб, що пов'язані з можливостями методів і засобів інформаційних, комунікаційних технологій учасників освітньо-виховного процесу, а також тих, хто цим процесом керує та його забезпечує [50].

Учені (А. М. Коломієць, Д. І. Коломієць) розглядають інформатизацію суспільства як глобальний соціальний процес, особливість якого полягає в тому, що домінуючим видом діяльності у сфері суспільного виробництва є збирання, накопичення, опрацювання, зберігання, передавання, використання, продукування інформації, здійснювані на основі сучасних засобів мікропроцесорної та обчислювальної техніки, а також різноманітних засобів інформаційної взаємодії та обміну [64].

На думку Л. Є. Петухової, А. С. Бальохи, інформатизація та комп'ютеризація суспільства передбачає формування у сучасного педагога високої інформаційної культури, вміння володіти прийомами самостійного пошуку, збирання й продукування інформації, використовувати ІКТ в освітньому процесі, керувати інформаційними потоками й ефективно їх обробляти, ефективно користуватися Інтернет-ресурсами для своєї професійної діяльності [98].

Ще у 2008 році академік В. Ю. Биков у фундаментальному дослідженні, присвяченому сучасним проблемам відкритої освіти, підкреслював, що «сучасні завдання системи освіти передбачають розвиток змісту освіти та педагогічних технологій, що застосовуються в освітньо-виховному процесі» і одним із основних чинників, що мають сприяти розв'язанню цих завдань, назвав інформатизацію освіти, «що відповідає цілям і завданням формування інформаційного суспільства і в цьому контексті передбачає створення єдиного інформаційного освітнього простору – змістово-предметної, комп'ютерно-технологічної та інформаційно-комунікаційної платформ інтеграції і демократизації освіти» [40, с. 38]. Єдиний інформаційний простір для системи освіти – це сукупність засобів ІКТ, використання яких забезпечує можливість вільного обміну різноманітними інформаційними матеріалами між усіма учасниками, які

використовують інформаційну систему освіти [118, с. 30].

Ситуацію в системі вищої та середньої освіти, на думку Е. А. Зимовець, О. Н. Карпенко [57, с. 1], змінила поява Інтернету. Науковці розглядають Інтернет як джерело інформації та нових технологій; саме Інтернет сприяє оптимізації освітнього процесу. Вчені (Е. Е. Балабанова, Е. С. Вакарев [6, с. 135]) розглядають Інтернет не тільки як джерело інформації, а й як «головний чинник формування громадянського суспільства нового типу» [6, с. 135]. Інтернет виступає простором для самореалізації людини, можливості вибору професії. Насамперед майбутній педагог має знати, на думку С.Д.Криштоф [72, с. 58], освітні можливості Інтернет: інформаційні портали, веб-сайти, сервіси Інтернет, контент ресурсів Інтернет, знати принципи роботи сервісів Інтернет, професійні освітні спільноти Інтернет, уміти застосовувати сервіси Інтернет, бути готовим до комунікації із досвідченими фахівцями. Учені (Л. І. Білоусова, С. Д. Криштоф [11]) також висловлюють думку про наявність у педагога спеціальних знань, знання фізичного, логічного складників Інтернет та спеціальних умінь (наприклад, уміння виконувати дії з інформацією). Використання Інтернету є важливим для організації самостійної роботи майбутнього педагога, на думку Я. О. Котко [68, с. 151], для різноманіття традиційного навчання. Інтернет- підтримка сприяє стимулюванню професійного росту та розвитку творчого потенціалу. В результаті можливим є поява нового типу педагога – педагога-дослідника. Натомість у процесі роботи з інформацією в Інтернеті можуть з'являтися певні проблеми. Серед них учені (Р. С. Гуревич, Л. І. Дідух [27, с. 9]) виділяють такі: реклама, низка повідомлень, низька якість контенту, публікація повідомлень від чужого імені. При цьому автори пропонують шляхи вирішення наявних проблем: фільтрація інтернет-трафіка та розробка освітніх інформаційних ресурсів.

Отже, Інтернет – всеохоплююче поняття, яке об'єднує всі можливості, технології, послуги, що представлені для користувачів у мережі. Інтернет – глобальна мережа, що об'єднує комп'ютери, розташовані на великій відстані один від одного.

Однією із ключових компетентностей сучасного педагога є

інформаційно-цифрова компетентність, що передбачає впевнене і водночас критичне застосування ІКТ для створення, пошуку, обробки, обміну інформацією на роботі, в публічному просторі та приватному спілкуванні. До інформаційно-цифрової компетентності відноситься інформаційна й медіа-грамотність, основи програмування, алгоритмічне мислення, робота з базами даних, навички безпеки в Інтернеті та кібербезпеці, розуміння етики роботи з інформацією (авторське право, інтелектуальна власність тощо) [91, с. 17]. Передбачається створення нового освітнього середовища засобами нових ІКТ, які повинні підвищити ефективність роботи педагогів, управління освітнім процесом, передбачають індивідуальний підхід до навчання. На думку вчених (С. Г. Литвинова, О. В. Тебенко [77, с. 26], Г. В. Жабєєв [53, с. 41]), створення освітнього середовища можливо завдяки поєднанню можливостей мережі Інтернет та гаджетів, з допомогою освітнього середовища реалізується принцип навчання – доступність, підвищується інтерес дітей до навчання, активізується пізнавальна діяльність дітей, розвиваються здібності дітей, і загалом відбувається їх всебічний розвиток.

С. М. Яшанов [134, с. 53] розглядає освітнє середовище як потужний потенціал інтернет-технологій та вважає, що використання інтернет-технологій сприяє мотивації до навчання, подоланню психологічного бар'єру спілкування, підвищенню якості освітнього процесу. Про необхідність створення освітнього середовища зазначає і Р. П. Бужиков [18, с. 41]. За його словами, таке середовище буде виконувати інформаційну, комунікаційну та дослідницьку функції, особливо у зв'язку з постійною появою нових Інтернет-ресурсів. Інформаційно-комунікаційне середовище Інтернет, за Г.І.Остапенко [95, с. 176], є комунікаційним та соціальним інститутами, адже таке середовище забезпечує спілкування, обмін та знаходження інформації, викладання власної інформації тощо. Характеристики інформаційно-освітнього середовища подає Я. В. Галета [26, с. 132], як-от: доступ до інформаційних ресурсів, спілкування користувачів за допомогою електронної пошти, чатів тощо.

Вважаємо, що доречним буде розглядати інформаційно-комунікаційне середовище Інтернет як Інтернет-середовище. Під Інтернет-середовищем

розуміємо середовище апаратного та програмного складників комп'ютерних мереж, результатів діяльності розробників: веб-сайтів, форумів, віртуальних бібліотек, віртуальних лабораторій, віртуальних практикумів, комп'ютерного тестування тощо, розроблених для використання в освітньому процесі.

У 2010 році було розроблено Концепцію впровадження медіаосвіти в Україні, а у 2016 році було внесено зміни до зазначеної концепції. Згідно з Концепцією, впровадження медіаосвіти в Україні (нова редакція) медіаосвіта – частина освітнього процесу, спрямована на формування в суспільстві медіакультури, підготовку особистості до безпечної та ефективної взаємодії із сучасною системою мас-медіа, включаючи як традиційні (друковані видання, радіо, кіно, телебачення), так і новітні (комп'ютерно опосередковане спілкування, інтернет, мобільна телефонія) медіа з урахуванням розвитку ІКТ [65].

Важливість сучасних медіа (особливо мережі Інтернет) для молоді підкреслюють учені Е. Е. Балабанова, Е. С. Вакарев [6, с. 135], для якої Інтернет служить засобом пізнання довкілля. Автори наголошують на потужності Інтернету як каналу інформаційного впливу та значущості Інтернету для формування світогляду молодих людей.

Г. В. Онкович визначає медіаосвіту як процес розвитку й саморозвитку особистості на матеріалах та засобами масової комунікації, медіаосвіта покликана формувати культуру комунікації, уміння усвідомлено сприймати, критично осмислювати, інтерпретувати медіатексти з метою розширення загальних, соціокультурних та професійно значущих знань, комунікативних та творчих здібностей [93, с. 166].

Оксфордська енциклопедія визначає медіаосвіту як предмет, пов'язаний одночасно з пізнанням того, як створюються і поширюються медіатексти, розвитком аналітичних здібностей для інтерпретації та оцінки їх змісту. Медіаграмотна (медіакомпетентна) людина володіє розвинутою здатністю до сприйняття, аналізу, оцінки і створення медіатекстів, до розуміння соціокультурного і політичного контексту функціонування медіа в сучасному світі, кодових та репрезентаційних систем, що використовуються медіа. Набута у процесі медіаосвіти медіаграмотність допомагає людині

активно використовувати можливості інформаційного поля телебачення, радіо, відео, кінематографа, преси, Інтернету, допомагає їй краще зрозуміти мову медіакультури [66, с. 159]. Медіаосвітній простір є феноменом, що створюється на основі інтеграції освіти й ІКТ [35].

Отже, медіатехнології – традиційні (видання, радіо, кіно, телебачення) та новітні (Інтернет, мобільна телефонія) технології представлення та поширення інформації. Медіасередовище – середовище, в якому використовують медіатехнології.

Згідно із Законом України «Про Концепцію Національної програми інформатизації» від 11 серпня 2013 року, «Стратегією кібербезпеки України», затвердженої Указом Президента України від 15 березня 2016 року № 96/2016, було видано наказ № 696 від 21.06.2016 року «Про створення робочої групи з реалізації програми розвитку і впровадження інформаційно-комунікаційних технологій та електронного урядування у сфері освіти і науки України (E-education programs)» [40, с. 38].

На думку академіка В. Ю. Бикова, поява ІКТ, стрімкий розвиток їх засобів і технологій, зокрема цифрових та оптоволоконних, їх широке впровадження у всі сфери суспільного життя прискорили інтеграційні та комунікаційні процеси, забезпечили нові більш продуктивні можливості опрацювання електронних даних. Ці технології стрімко просувають людство до інформаційного суспільства, до майбутнього суспільства знань [7].

Нині стрімкий розвиток інформаційного суспільства вкрай потребує впровадження сучасних ІКТ в освіту, оскільки відкриває можливості впровадження абсолютно нових методів викладання і навчання, а також є важливим чинником створення нової системи освіти. Першочерговими завданнями інформатизації освіти є створення глобальної комп'ютерної мережі освіти та науки, формування єдиного освітнього середовища, забезпечення інформаційної інтеграції освітніх ресурсів, інформаційної безпеки та централізованого фільтрування несумісного з освітнім процесом контенту [124]. На думку С. М. Яшанова [134, с. 53], педагог повинен володіти інформаційними технологіями, високою методичною майстерністю для використання інтернет-технологій.

Сучасні ІКТ – знахідка, навіть «родзинка» сучасного навчального заняття. Діти-дошкільники, учні, студенти краще сприймають матеріал, продемонстрований за допомогою комп'ютера. Найчастіше педагоги використовують ІКТ під час: вивчення нового матеріалу – відеоролики, презентації (наприклад, до теми для дошкільників «Ознайомлення з історією рідного краю»); проведення практичної роботи; для оцінювання знань, умінь та навичок студентів (тестові завдання, створені за допомогою програм Microsoft Office Excel, Microsoft Office PowerPoint, конструкторів тестів, онлайн-конструкторів тестів, мов програмування) [49, с. 136].

Викладачі педагогічних університетів можуть використовувати ІКТ для: пояснення нового матеріалу, узагальнення знань, отриманих раніше під час проведення лекції, лабораторного або практичного заняття, оцінювання знань, умінь, навичок (комп'ютерна презентація, відеоматеріали, схеми, таблиці, рисунки, тестові завдання); проведення різноманітних конференцій; підготовки до лекції, практичного або лабораторного заняття, розробка завдань, питань, тестів; розробки та проведення конкурсів, ведення гуртків [49, с. 136].

Зазначимо, що Н. В. Морзе і О. Г. Глазунова до сучасних ІКТ навчання відносять, окрім мультимедійних програмних засобів, офісного та спеціалізованого програмного забезпечення, електронних посібників та підручників, систем дистанційного навчання (систем комп'ютерного супроводу навчання), ще й інтернет-технології [85].

Можливості Інтернет для реалізації освітніх цілей пропонує С.Б.Решетняк [106, с. 226]: обмін інформацією між викладачем та студентом засобами електронної пошти; розсилання освітньої інформації викладачем та організація обговорень засобами списків розсилання; створення навчальних курсів засобами Moodle; доступ до інформаційних ресурсів.

На думку К. П. Осадчої [94, с. 102], Інтернет пропонує такі елементи для освітнього процесу: заняття в режимі on-line, ресурси для педагогів, дітей, проекти on-line, Web Quests. Дослідниця зазначає, що Інтернет-уроки відбуваються у вигляді командної роботи, групової роботи поза класом. Такі Інтернет-уроки сприяють підвищенню рівня знань дітей. Використовуючи

Інтернет-ресурси, педагоги можуть підвищити рівень професійних знань, використовувати навчально-методичне забезпечення, онлайн-курси, спілкуватися з іншими фахівцями.

Дослідниця Н. Г. Марченкова [82] вказує на позитивні аспекти особистісного розвитку засобами інтернет-спілкування: збільшення кількості тих, кого навчають, та беруть участь у різних сферах суспільства.

Основні функції мережі Інтернет в системі освіти Р. П. Бужиков пов'язує з такими послугами:

1) мовними (електронні бібліотеки, бази даних, інформаційні системи, підручники, методична література, електронні періодичні видання, довідкові файли, навчальні комп'ютерні програми і тощо);

2) інтерактивними (електронна пошта, електронні телеконференції, бесіди в реальному часі за допомогою Zoom і Skype);

3) пошуковими (каталоги та пошукові системи) [18, с. 42].

У свою чергу, Г. М. Федюк виділяє такий набір послуг Інтернет: електронна пошта, відеоконференція, можливість публікації власної інформації, створення власної домашньої сторінки і розміщення її на веб-сервері, доступ до інформаційних ресурсів-документів і масивів документів в інформаційних системах; довідкові каталоги, пошукові системи, обмін текстовими повідомленнями та розмова в мережі [127, с. 272].

Класифікація освітніх ресурсів Інтернету, за Г. В. Жабеевим, має такий вигляд: інформаційні джерела (електронні книги, фільми, презентації тощо), освітні системи – програмні педагогічні засоби для самопідготовки і самоконтролю знань (інтерактивні розв'язники задач, віртуальні лабораторні практикуми, тренажери тощо), програмні продукти для створення цифрових освітніх ресурсів, оболонки для підтримки освітнього процесу в глобальній мережі Інтернет [52].

На думку вчених (А. В. Тютюнник, Т. О. Гончаренко [123, с. 228]), створення освітніх ситуацій можуть забезпечити сучасні мережні сервіси. Такі ситуації сприятимуть формуванню інформаційної, мультимедійної, організаційної, комунікативної та продуктивної грамотностей.

Використання ресурсів Інтернет С. М. Яшанов [134, с. 51] розглядає як

можливість розвитку обізнаності, комунікації, самостійності, появи власних пропозицій на основі аналізу інформації, отримання необхідної інформації, представлення результатів власної діяльності. Таким чином, діяльність педагога стає творчою, формує власну педагогічну систему.

П. М. Бісіркін [12, с. 19] розглядає Інтернет-уроки як одну із форм застосування інтернет-технологій. Такі уроки мають свої особливості організації, вимагають наявності персонального комп'ютера з підключенням до Інтернету, відповідного програмного забезпечення, облікового запису користувача, відеозв'язку тощо. Р. С. Гуревич [27, с. 101] пропонує такі форми проведення навчальних занять з використанням Інтернет: презентація, дослідження, віртуальний експеримент, лабораторна робота, тематичний проект, електронна вікторина, контроль знань, факультатив, мережний проект, індивідуальне навчання, консультація, мережна гра, «віртуальна екскурсія», прес-конференція, творчий звіт, дистанційні олімпіади, телекомунікаційні проекти, Веб-квести тощо.

На думку Т. Л. Архіпової, Т. В. Зайцевої, для вдосконалення процесу навчання має сенс використовувати такі потужні технології, як «хмарні обчислення», які, підтримуючи традиційні форми навчання, є новим етапом розвитку освіти та економічно вигідним, ефективним і гнучким способом задоволення потреб тих, хто навчається, у здобутті нових знань. За допомогою вже існуючих технологій та інструментарію можна, наприклад, створити локальну «обчислювальну хмару» для освітнього закладу, щоб використовувати її ресурси у відповідності до сучасних вимог освіти [4, с. 99]. Так, О. В. Кучай визначає хмарні технології як провідний інструмент інформатизації вищої освіти [74, с. 50]. Хмарні технології можна використовувати для виконання завдань (наприклад, Google Документи: Документи, Таблиці, Форми, Презентації, Сайти), особливо якщо потрібне програмне забезпечення не встановлено на комп'ютері; зберігання (наприклад, Google Диск) виконаних завдань, необхідної інформації [49, с. 137].

Основою створення та функціонування мережі Інтернет виступають веб-технології. Знання та вміння, навички роботи з веб-технологіями є запорукою

вдалої професійної діяльності. Застосовуючи веб-технології, педагоги можуть створювати програмні продукти, таким чином, удосконалюючи свій професійний досвід та залучати до роботи дітей в якості самостійної, гурткової, факультативної або конкурсної робіт. Діти прагнуть навчитися чомусь новому, а використання інтернет-технологій є цікавим і зручним способом досягнення цієї мети [38, с. 86].

Сучасні діти захоплюються створенням програм, комп'ютерних ігор, веб-сайтів тощо. Щоб зацікавити їх, можна запропонувати таке завдання: створити блог, у якому вони будуть розміщувати свої розробки та додаткові завдання. У свою чергу, інші користувачі (діти) коментуватимуть їх, таким чином, будуть допомагати вирішити те чи те завдання, або колективно завдання [49, с. 137].

Неможливо уявити сучасного школяра, студента, дорослу людину без використання Інтернету в повсякденному житті, особливо без соціальних мереж. Соціальні мережі – середовище спілкування, обміну різного виду інформації (повідомлення, світлина, музика, відео, коментарі), отримання інформації із соціальних груп [48, с. 126].

Для підвищення інтересу до теми заняття (предмета, навчальної дисципліни), доцільно використовувати соціальні мережі як освітнє середовище, знайоме для дітей (студентів), можна розміщувати в соціальних мережах додаткові завдання (творчого характеру, проектної роботи, тощо). Соціальні мережі надають такі можливості:

- 1) створення груп, в якій можна розміщувати матеріали завдань, приклади розв'язування завдань, відеоролики, аудіозаписи, документи, посилання на корисні ресурси, графічні об'єкти, створювати опитування та обговорення. У свою чергу, діти (студенти) можуть завантажувати свої розробки в групу, коментувати записи інших користувачів;

- 2) обмін повідомленнями як з користувачами соціальних мереж, так і з педагогом (викладачем) щодо навчальних завдань, якщо щось є незрозумілим;

- 3) на власній сторінці розміщувати найважливішу інформацію: завдання, електронні версії підручників, додатковий матеріал, цікаві відеоролики тощо;

- 4) використовувати закладки для зберігання необхідних фотографій, відео, записів, посилань тощо;
- 5) фотографії, відеозаписи, аудіозаписи, документи надають можливість завантаження цих об'єктів до власної сторінки;
- 6) використовувати новини для ознайомлення з інформацією, новинами своїх друзів, груп;
- 7) кожна сторінка соціальної мережі може бути прив'язана до електронної поштової скриньки користувача, тому зміни в соціальних мережах (отримання нових повідомлень, оповіщення про дати народжень друзів тощо) одразу відображаються у вигляді оповіщення (електронного листа) на електронній поштовій скриньці користувача;
- 8) додатки (користувачі можуть використовувати логічні, ігрові додатки) [48, с. 129 – 130].

Використання соціальних мереж в освіті має як переваги, так і недоліки. Переваги: звичне середовище для спілкування; зрозумілість інтерфейсу; використання в будь-який зручний для користувача час; обмін інформацією між користувачами; пошук потрібної інформації; доступність навчального матеріалу (достатньо зайти в соціальну мережу та переглянути інформацію); розміщення потрібної інформації як для дитини (студента), так і для педагога (викладача); можливість задавати запитання як іншим користувачам, так і педагогу (викладачеві); наявність зворотного зв'язку у вигляді обміну повідомленнями, записами на стіні, коментарями між іншими користувачами; розміщення різного характеру завдань; виконання завдання колективно або самотійно; перегляд виконаності завдання іншими користувачами, тобто наявність матеріалів для вільного доступу у вигляді світлин, відео та коментарів на стіні; неперервність освітнього процесу [48, с. 130].

Недоліки використання соціальних мереж в освіті: деякі діти, студенти можуть не мати комп'ютер або доступу до мережі Інтернет; технічні проблеми соціальної мережі; недостатня обізнаність дітей (студентів), педагогів (викладачів) щодо роботи із соціальним мережами; використання дітьми (студентами) соціальних мереж тільки для своїх потреб (обмін

повідомленнями, гра з додатками соціальних мереж, перегляд новин тощо), а не для виконання навчальних завдань; розвиток комп'ютерної залежності від соціальних мереж, бажання обов'язково зайти на свою сторінку соціальної мережі [48, с. 130].

Соціальні мережі надають можливість зробити освітній процес цікавішим, творчим, реалізувати різні форми навчання. Соціальна мережа виступає як середовище взаємодії дітей (студентів) та педагога (викладача), середовище розміщення інформації, зберігання, аналізу, обговорень, пропозицій тощо. Тобто відбувається перехід від соціальної мережі як засобу для спілкування до соціальної мережі як засобу для реалізації цілей освітнього процесу [48, с. 131].

Сьогодні все вищезазначене не є новим для освітнього процесу. Адже освітні ресурси є доступними для будь-якого користувача Інтернету. Засобами Інтернету реалізується дистанційне навчання. Блоги є невід'ємною частиною професійної діяльності багатьох педагогів, викладачів. На своїх блогах педагоги діляться досвідом своєї роботи (розміщення різноманітних розробок, комп'ютерних презентацій до занять, лекцій, практичних завдань, відеороликів, прикладів робіт дітей, студентів), діляться своїми враженнями з тих чи тих питань викладання навчального предмета, навчальної дисципліни. У свою чергу, інші педагоги можуть залишати свої коментарі, таким чином, відбувається взаємодія педагогів з усіх куточків світу. Аудіо- та відеоматеріали активно використовуються в мультимедійних курсах вивчення навчальних предметів, дисциплін. Відеоматеріали використовуються під час проведення заняття, лекції, лабораторної роботи, особливо для більш зрозумілого сприйняття матеріалу дітьми, студентами [37, с. 225 – 226].

Використовуючи відеосервіси, можна переглядати відеолекції. А студенти можуть створювати відеороліки з певної теми і розміщувати їх. За допомогою геосервісів можна організувати інтегровані заняття [49, с. 137].

Відправлення завдань педагогом або виконаних завдань дитиною (студентом) можна здійснити службою передання електронних листів. Студенти можуть розміщувати власні творчі питання і завдання за будь-якою

темою предмета на форумі, в чаті. Інші студенти можуть виконати ці завдання, коментувати рішення інших студентів. Можна пропонувати проектні роботи [49, с. 137].

При цьому інші базові послуги мережі Інтернет (WWW, Telnet, FTP, пошукові системи) також необхідно задіяти в процесі навчання. За допомогою використання інформаційних технологій, зокрема, інтернет-технологій стає можливим підвищити рівень інтересу студентів до дисципліни. Відповідно майбутніх педагогів необхідно готувати до творчого застосування інтернет-технологій у професійній діяльності [49, с. 137].

Майбутній вихователь повинен знати можливості інтернет-технологій, класифікацію інтернет-технологій, як працюють інтернет-технології, вміти розроблювати практичні завдання, застосовуючи інтернет-технології. Оскільки ці знання є базовими для подальшої творчої роботи. Інтернет завжди цікавить дітей, студентів, знаючи можливості інтернет-технології стає можливим розвивати у дітей, студентів творчі здібності.

За допомогою Інтернету зникає межа недоступності інформації, тобто стає можливим створення вільного, доступного освітнього середовища засобами інтернет-технологій. В будь-який час студент може переглянути блог, веб-сайт, навчальну групу тощо, для того, щоб дізнатися про основний матеріал (матеріал до лекцій, занять, завдання тощо) та додатковий матеріал навчального предмета, дисципліни (цікаві факти, конкурси, олімпіади тощо).

Під інтернет-технологіями учені (Р. Н. Абалуев, Н. Г. Астаф'єва, Н.І.Баскакова) розуміють автоматизоване середовище отримання, обробки, зберігання, передання й використання знань у вигляді інформації, що реалізується в мережі Інтернет [1, с. 9]. Так, В. В. Шевченко [129, с. 24 – 25] виділяє такі інтернет-технології для застосування в освітньому процесі:

- комп'ютерні освітні програми (мережні електронні підручники та посібники, тренажери, лабораторні практикуми, тестові системи);
- мережні освітні системи на базі мультимедіа-технологій;
- інтелектуальні та освітні експертні системи;
- розподілені бази даних;
- засоби телекомунікації, що включають електронну пошту,

телеконференції, локальні та регіональні мережі зв'язку, мережі обміну даними тощо;

– електронні бібліотеки, розподілені та централізовані видавничі системи [129, с. 24 – 25].

Академік В. Ю. Биков пропонує таку типологію мережних ІКТ [10]:

– Web 0,0 – ІКТ, що підтримують електронні комунікації у локальних інформаційно-комунікаційних мережах (ІКМ), без доступу в Інтернет.

– Web 1,0 – інтернет-технологій, що підтримують електронні комунікації у відкритих ІКМ, забезпечують користувачам доступ до наявного контенту.

– Web 2,0 – інтернет-технологій, що передбачають розвиток Web 1.0, забезпечуючи доступ до редагування, створення, розповсюдження контенту, підтримку спільної праці користувачів при створенні, розповсюдженні колективного контенту, роботу електронних соціальних спільнот [10].

В. Ю. Биков [10] відносить до найбільш поширених інтернет-технологій, що входять до складу Web 2,0 такі: торрент-технологія (технологія, яка забезпечує передання даних), твіттер-технологія (технологія створення, відправлення, отримання коротких текстових повідомлень), блог-технологія (технологія створення та публікації записів з можливістю коментування іншими користувачами), вікі-технологія (технологія створення, публікації статей та редагування наявних статей).

– Web 3.0 – інтернет-технології, що базуються на Web 2.0 і призначені для створення у відкритих ІКМ високоякісного контенту і сервісів [137]. Наприклад, такі проекти як: Ding, Youtube, Funny Or Die, Google Wave [10, с. 24].

– Web 4.0 – інтернет-технологій, що базуються на технологіях Web 3.0 і розвивають їх функції у напрямі підтримки функціонування інтелектуальних (в розумінні науки про штучний інтелект) автоматизованих систем (таких, як експертні, семантичні та робототехнічні системи, системи прийняття рішень, САПР, ГІС та їх певні фрагменти) [104]. Наприклад, технології MindMaps (інтелект-карти) [10, с. 24].

До інтернет-технологій, що відображають ІКТ-орієнтовану освіту, підтримують відкритий інформаційний освітній простір, зокрема, комп'ютерно зорієнтовані педагогічні системи, вчений зазначає, що можна віднести такі технології: ІКТ інформаційно-пошукових систем, ІКТ підтримки функціонування електронних соціальних мереж [10, с. 23].

Значущість інтернет-технологій розглядає С. Д. Криштоф [70, с. 165], а саме, отримання нової навчальної інформації, комунікація користувачів, передання інформації, автоматизація інформаційних процесів, можливість використання в різних сферах діяльності людей, інтелектуалізація суспільства, розвиток інформаційного суспільства.

Використання інтернет-технологій у закладі вищої освіти сприяє найбільш ефективнішому вирішенню основних завдань – поглибленому вивченню змісту профільних предметів, оптимізації самоосвіти та саморозвитку майбутніх педагогів на основі врахування їх особистісних особливостей, рівня підготовки, індивідуального способу сприйняття інформації та роботи з нею [57, с. 5 – 6].

Використання інтернет-технологій, на думку С. Д. Криштоф [72, с. 58], вимагає від педагога вміння вибирати методи та прийоми навчання, створювати дидактичні засоби навчання, різноманітні завдання, використовувати індивідуальну, групову та колективну форми навчання. За І. В. Пиголенко [99, с. 4], інтернет-технології та інтелектуальні комп'ютерні системи відкривають нові перспективи для студентів. Інтернет стає середовищем комунікації, сховищем та джерелом інформації, навчання та праці.

Окрім позитивних аспектів використання інтернет-технологій існують і негативні аспекти. Так, Г. І. Остапенко [95, с. 180] визначає як позитивний вплив інтернет-технологій на студентів (наприклад, наявність інформації, відеонавчання, спілкування), так і негативний (інтернет-залежність, наявність неякісної інформації, даремно витрачений час). На думку В. Я. Вершиніна [22], інтернет-технології дозволяють виконувати автоматизацію навчання, підвищення рівня знань, адже для самонавчання значну роль відіграють звукова та відеоінформація, дистанційне проведення навчальних занять.

Учені (Н. А. Олексів, О. О. Герасимчук [92, с. 33]) вважають, що інтенсивний розвиток мережних технологій знімає просторові бар'єри при поширенні інформації. Саме інтернет-технології є основою формування інтегрованих технологій навчання, які утворюються поєднанням освітніх та інформаційних технологій. Неможливо не погодитись з думками вчених, що інтернет-технології активізують навчальну та пізнавальну діяльність дітей, студентів, мотивують до практичних дій, підвищують інтерес до навчання, отже, навчання стає творчим.

Окрему увагу заслуговують сучасні системи управління навчанням за принципом Open Source: системи управління навчанням LMS (e-Learning Management System), модульне об'єктно-зорієнтоване динамічне освітнє середовище Moodle (Modular Object-Oriented Dynamic Learning Environment), системи управління контентом CMS (Content Management System), системи віртуального освітнього середовища VLE (Virtual Learning Environment) тощо. Системи управління навчанням LMS використовуються для розробки, зберігання і організації спільного доступу до електронних навчальних матеріалів мережею Інтернет, забезпечення широких комунікативних можливостей викладачів і студентів, проведення тестування і навчально-адміністративної роботи [108, с. 4].

До систем управління навчанням відноситься система Moodle. Автором концепції системи Moodle є австралійський учений Мартін Доугіамас, який виокремив для себе такі завдання: створити таку систему, впровадження якої дозволяло б здійснювати навчання на основах конструктивістської течії пізнавальної психології, згідно з якою той, хто навчається (студент, учень, курсант), здебільшого самостійно створює власну систему знань, користуючись усіма доступними джерелами знань, а той, хто навчає (учитель, викладач, професор), допомагає своїм учням, сприяє підвищенню рівня мотивованості навчання, організовуючи роботу студента індивідуально і в групах, де вони можуть поділитися з іншими власним досвідом, думками, ідеями і бути відкритими для критичного сприймання досвіду, думок та ідей інших; програмне забезпечення системи повинне бути описане мовою PHP і зорієнтоване на використання безкоштовних, загальнодоступних баз даних

(MySQL, PostgreSQL тощо); платформу системи можна проінсталивати в довільному операційному середовищі (MS Windows, Unix, Linux); система повинна бути відкритою для модифікації і доповнення інструментами, модулями і послугами. У 1999 році поставлені завдання було розв'язано і система Moodle вступила в дію. З того часу вона неодноразово оновлювалася [54].

Наприклад, навчальний портал Маріупольського державного університету призначено для надання студентам і викладачам доступу до ресурсів дистанційного навчання: навчально-методичних матеріалів та курсів з дисциплін, які викладаються в МДУ. Матеріали можуть використовуватися як для організації самостійної роботи студентів, так і у якості підтримки очного навчання.

Система управління навчанням Moodle реалізує такі функції: створення навчальних курсів викладачами та студентами; зберігання та редагування інформації (додавання посилань, файлів), розміщеної у системі; створення активних елементів навчальних курсів (форуми, чати, тести, завдання тощо); налаштування електронної пошти; створення резервної копії навчальних курсів; відновлення навчальних курсів; авторизація користувачів тощо. Система управління контентом CMS – програми, що використовуються для створення, редагування та управління вмістом веб-сайту [107, с. 250].

Віртуальні освітні середовища VLE – системи управління освітнім процесом, призначені для реалізації навчання в мережі Інтернет. Приклади VLE: Blackboard, WebCT, Moodle, Bodington, COSE.

Переваги використання віртуального навчального середовища як для дистанційної освіти, так і для традиційної, виділяє Ю. В. Фальштинська [125, с. 90]: спілкування – на форумах, у дискусійних чатах, опитування – миттєвий зворотний зв'язок як з групою, так й індивідуально; продуктивна робота – студентів не потрібно шукати викладача, щоб здати роботу, оскільки є віртуальні папки з певним лімітом часу; центр ресурсів – викладачі мають нескінчений он-лайн простір для зберігання матеріалів, які захищені від стороннього втручання; динамічні домашні сторінки – викладачі мають можливість створювати захопливий віртуальний простір,

щоб якнайцікавіше презентувати свою дисципліну; посилання на он-лайн джерела – шляхи до всіх інших освітніх середовищ пов'язані з віртуальними освітніми середовищами; вбудований контент – YouTube, BBC, новини можуть бути розміщені на домашній сторінці; підкасти, відео – і викладачі, і студенти мають спільну платформу, де можуть створювати підкасти й відео [125, с. 90].

Вважається, що поняття інтернет-технологій – це широке поняття, це все, що пов'язано з мережею. Розподіляють інтернет-технології на дві групи компонентів – фізичну (власне, залізо і лінії зв'язку) та логічну (програмне забезпечення, мережні протоколи тощо).

На нашу думку, інтернет-технології – це сукупність базових послуг Інтернет, хмарних технологій та веб-технологій. Поняття «послуги мережі Інтернет» розуміємо як складники Інтернету, що реалізують інформаційні процеси в мережі Інтернет, до яких відносяться: WWW, електронна пошта, пошукові системи, відеоконференції, телеконференції, форуми, чати, FTP, Telnet, Інтернет-пейджери тощо.

Вважаємо, що актуальним є використання таких інтернет-технологій в освітньому процесі (див. табл. 1.1 [43, с. 50 – 51]). Опишемо їх.

Таблиця 1.1

Інтернет-технології в освіті

Інтернет-технології	
Базові технології	Хмарні технології
WWW	Інфраструктура як сервіс (IaaS)
Служби віддаленого доступу (Telnet)	Платформа як сервіс (PaaS)
Служби передання файлів (FTP)	Програмне забезпечення як сервіс (SaaS)
Служби пошуку інформації (пошукові системи)	Блоги
Комунікаційні служби:	Соціальні мережі
1. Служби передання електронних листів (e-	WikiWiki

mail, телеконференції, списки розсилання) 2. Служби обміну новинами та тематичних обговорень (форуми, чати) 3. Служби інтерактивного спілкування (IP-телефонія, відеоконференції, Інтернет-пейджери)	Відеосервіси (YouTube) Геосервіси (Panoramio) Сервіси для зберігання мультимедійних ресурсів (Google Drive)
Веб-технології (HTML, CSS, JavaScript, DHTML, XML, PHP, ASP)	

Базові технології:

– WWW (World Wide Web) – всесвітня мережа, яка містить інформацію в електронному вигляді;

– Telnet (Terminal Network) – протокол віддаленого доступу користувача до програм на інших комп'ютерах. Telnet – програма для роботи з протоколом Telnet;

– FTP (File Transfer Protocol) – протокол передання файлів користувачам у мережі Інтернет. FTP-клієнт – програма доступу до FTP-сервера;

– пошукові системи (Google, Meta, Ukr.net) – служби пошуку інформації у мережі Інтернет.

Комунікаційні служби. Служби передання електронних листів:

– e-mail (electronic mail) – електронна пошта, що надає можливість створювати, відправляти та отримувати електронні листи;

– телеконференції (групи новин Usenet) – послуга мережі Інтернет, яка забезпечує обмін повідомленнями між користувачами мережі Інтернет за певною темою;

– списки розсилання (mail-list) – послуга мережі Інтернет, яка забезпечує отримання на електронну поштову скриньку електронних листів за певною темою (новини освіти, політики, науки тощо).

Служби обміну новинами та тематичних обговорень:

– форум – технологія спілкування між користувачами у вигляді повідомлень (коментарів) на певну тему;

– чат – мережний спосіб обміну повідомленнями між користувачами мережі Інтернет.

Служби інтерактивного спілкування:

- IP-телефонія – технологія телефонних дзвінків в Інтернеті;
- відеоконференції – телекомунікаційна технологія спілкування між користувачами засобами текстових повідомлень, телефонних дзвінків, відеодзвінків, передання та отримання потрібної інформації у вигляді прикріплених файлів;
- Інтернет-пейджери (програми миттєвого обміну повідомленнями) – програми інтерактивного спілкування між користувачами.

Хмарні технології:

- інфраструктура як сервіс – рівень хмарних сервісів, який пропонує віртуальні сервери користувачам;
- платформа як сервіс – рівень хмарних сервісів, який надає свої можливості для створення додатків;
- програмне забезпечення як сервіс – рівень хмарних сервісів, який надає можливість використовувати програмне забезпечення без встановлення на комп'ютер.

Приклади хмарних технологій:

- блог – онлайн-журнал, автор якого залишає повідомлення на цікаву для нього тему;
- соціальна мережа – платформа для спілкування користувачів між собою в Інтернеті;
- WikiWiki – технологія колективного гіпертексту (створення колекцій записів, які між собою пов'язані). Наприклад, веб-енциклопедія Вікіпедія, де будь-які користувачі можуть створювати статті та редагувати раніше створені статті;
- відеосервіси – сервіси для зберігання, перегляду, завантаження відеооб'єктів (відеороликів) користувачів;
- геосервіси – сервіси для зберігання інформації про географічне положення будь-якої географічної одиниці; геосервіси забезпечують

можливість продивитись як добратись до потрібної країни, міста, вулиці, завантажити фото будь-якого міста або місця в місті;

- Google Диск – сховище компанії Google Inc., що надає можливість зберігати інформацію на серверах у хмарі, використовувати онлайн прикладне програмне забезпечення (Google: Документи, Таблиці, Форми, Презентації, Сайти).

Веб-технології:

- HTML (HyperText Markup Language) – мова гіпертекстової розмітки, призначена для створення гіпертекстових документів (веб-сторінок);

- CSS (Cascading Style Sheets) – каскадні таблиці стилів, призначені для управління відображенням вмістом веб-сторінок;

- JavaScript – стандартна скриптова мова Інтернет, яка надає можливість додати динамічність веб-сторінкам;

- DHTML (динамічний HTML, Dynamic HTML) – сукупність HTML, CSS, JavaScript, DOM (DOM – об’єктна модель документа, яка є стандартним способом представлення веб-сторінок за допомогою набору об’єктів);

- XML (Extensible Markup Language) – розширювана мова розмітки, яка дозволяє створювати розмітки;

- PHP (Hypertext Preprocessor) – мова програмування, що виконується на стороні сервера;

- ASP (Active Server Pages) – активні серверні сторінки, технологія створення веб-додатків від компанії Microsoft [38, с. 87].

Представимо інтернет-технології за історією їх появи (рис. 1.1., додаток А) [42, с. 35 – 36] та схарактеризуємо інтернет-технології, які не зазначено в табл. 1.1. Вважаємо, що всі чинні інтернет-технології можна використовувати в освітньому процесі, але як найнеобхідніші пропонуємо використовувати інтернет-технології з табл. 1.1.

Отже, Інтелект-карти (Mind maps) – представлення інформації у вигляді схем.

Чат-бот (Chatbot) – програма, що реалізує «спілкування» та виконання завдань користувача.

Торрент-технологія (Torrent) – технологія обміну файлами в мережі Інтернет.

Твіттер-технологія (Twitter) – соціальна мережа обміну повідомленнями.

CoffeeScript – мова програмування, яка транслюється в JavaScript.

SPA (Single Page Application) – односторінковий веб-додаток, призначений для відображення всієї інформації у вигляді однієї веб-сторінки.

Голосовий пошук (Voice Search) – технологія пошуку інформації за словами, реченнями користувача.

WebRTC (real-time communications) – технологія організації голосового та відеозв'язку в Інтернеті, яка підтримується веб-браузерами, наприклад, Google Chrome, Opera.

IFTTT (If this, than that) – сервіс, який об'єднює сервесні додатки, наприклад, об'єднання Twitter, хмарного сховища файлів та онлайн-редактора презентацій з метою автоматичного збереження твітів.

Laravel – фреймворк для мови програмування PHP.

Google Now – сервіс персонального пошуку.

TypeScript – мова програмування для розробки веб-додатків, яка розширює можливості JavaScript.

AMP (Accelerated Mobile Pages) – технологія швидкого завантаження веб-сторінок.

Google Assistant – хмарний сервіс персонального асистента.

Інтернет-технології, представлені в табл. 1.1, майбутній вихователь може застосовувати в професійній діяльності таким чином:

- WWW – для перегляду інформації на веб-сайтах під час підготовки до занять з дошкільниками, розваг, свят або поглиблення власних знань;
- Telnet – з метою роботи на іншому комп'ютері як на власному, наприклад, внесення змін до план-конспекта наступного заняття, особливо це актуально, якщо на групі працює два вихователя;
- пошукові системи – для пошуку нової цікавої інформації з теми заняття, розваги, свята, перегляду додаткової літератури у віртуальних бібліотеках, веб-енциклопедіях, ознайомлення з досвідом інших педагогів,

пошуку новин у сфері освіти тощо, тобто пошукові системи можуть застосовуватися майбутнім вихователем як для підготовки до заняття, так і для власного саморозвитку;

- електронна пошта – для спілкування з колегами, наприклад, відправлення додаткової інформації, обміну досвідом з колегами;

- телеконференції – для обговорення різноманітних професійних запитань між колегами;

- списки розсилання – для підписки на отримання різноманітної інформації на електронну поштову скриньку;

- форуми – для знаходження відповідей на наявні тематичні запитання, адже форуми є тематичними;

- чати – для отримання важливої інформації від колег або батьків вихованців;

- IP-телефонія – для спілкування з колегами та батьками вихованців;

- відеоконференції – як відеозв'язок з колегами, батьками вихованців, так і відеоурок або відеоконсультацію, наприклад при карантині, підготовці до участі в конкурсі;

- Інтернет-пейджери – для спілкування з батьками вихованців, колегами за допомогою відправлення повідомлень з прикріпленими файлами;

- інфраструктура як сервіс – для використання віртуальних серверів для розміщення веб-сайтів (веб-хостинг), власних програмних продуктів (систем тестування, розвивальних програм, навчальних програм, електронних книг тощо);

- платформа як сервіс – для створення власного веб-сайту, блогу на наявних платформах та їх використання для реалізації освітніх завдань; так на блозі можна розташовувати завдання для дітей, довідкову інформацію;

- програмне забезпечення як сервіс – для використання онлайн-офісів, онлайн-конструкторів тестів та інших онлайн-програм.

Соціальні мережі – для створення навчальних груп з освітньою метою.

WikiWiki – для використання веб-енциклопедії Вікіпедії (написання та редагування статей) та інших wiki-проектів.

Відеосервіси – для перегляду відеозанять з метою поглиблення знань дітей та покращення сприйняття інформації, розміщення власних відеозанять.

Геосервіси – для використання при вивченні хмарних сервісів.

Сервіси для зберігання мультимедійних ресурсів – для зберігання корисної інформації, відправлення батькам вихованців посилань доступу до завдань.

Веб-технології – для розробки власного веб-сайту, розвивальних програм, віртуальних практикумів, комп'ютерного тестування, електронних книг тощо.

Пропонуємо використовувати у роботі з дошкільниками та професійній діяльності такі інтернет-технології: відеосервіси, пошукові системи, електронну пошту, сервіси для зберігання мультимедійних ресурсів, онлайн-офіси, форуми, соціальні мережі тощо, створені програмні розробки вихователя, звісно з метою поглиблення знань, умінь та навичок дітей. Майбутній вихователь повинен бути готовим застосовувати інтернет-технології для створення власної методичної системи навчання.

Розглянемо думку вчених щодо напрямів застосування інтернет-технологій в освіті та їх значення.

Два глобальних напрямів використання Інтернет-ресурсів для сфери освіти пропонує Р. П. Бужиков [18, с. 41], а саме: забезпечення навчання та проведення різноманітних досліджень, використовуючи інтернет-технології.

Напрями використання Інтернету пропонує О. І. Шувалова [131, с. 227] як додатковий засіб навчання в рамках підготовки майбутнього педагога в закладах вищої освіти: розширення джерел науково-дослідницької роботи студентів за допомогою електронної інформаційної бази даних; спілкування з науково-дослідницької роботи студентів засобами комп'ютерних комунікацій; розміщення якісного веб-сайту як середовища представлення електронного варіанта інформації; інтерактивність освітніх проектів як середовище їх розміщення та функціонування.

Запропонуємо власне бачення класифікації напрямів застосування інтернет-технологій в освіті, як-от:

- пошуковий напрям передбачає можливість отримання потрібної інформації;
- комунікаційний напрям – спілкування, обмін досвідом між педагогами;
- серверний напрям – можливість розміщення власних методик викладання в Інтернеті для вільного доступу;
- навчальний напрям – можливість виконання завдань дітьми, використовуючи мережу Інтернет [43, с. 50].

Зазначимо, що важливим є момент розуміння майбутнім вихователем переваг та недоліків застосування інтернет-технологій в освітньому процесі [47, с. 60]. Вважаємо, що до переваг застосування інтернет-технологій в освіті відносяться: підвищення мотивації до навчання; стимулювання пізнавальної активності; використання мережі Інтернет для спілкування учасників освітнього процесу; можливість спілкування онлайн (відеоконференції, форуми, чати); використання інтернет-технологій для поглиблення знань; використання відкритих, безкоштовних сервісів, електронних ресурсів; самостійне створення власного мережного контенту; простота, легкість, зрозумілість роботи з інтернет-технологіями; спостереження за діяльністю інших користувачів (перегляд блогів, форумів, веб-сайтів тощо); спільна робота користувачів для вирішення поставлених завдань; розвиток самостійності; використання інтернет-технологій у зручний час.

Серед недоліків застосування інтернет-технологій в освіті є: недостатня обізнаність майбутнього вихователя у сфері інтернет-технологій; недостатність технічного оснащення навчальних кабінетів у закладі вищої освіти, комп'ютерних класів; недостатня підготовка майбутнього вихователя до застосування інтернет-технологій у професійній діяльності; повільна робота деяких інтернет-технологій через завантаженість сервісів; невідповідність наявних комп'ютерів сучасним вимогам; наявність спаму, реклами в мережі Інтернет.

Наука інформатика швидко розвивається, з'являються нові можливості, особливо у напрямі інтернет-технологій. Тому майбутній вихователь повинен бути готовим до появи нових вимог до власної професійної діяльності.

Інтернет-технології не повинні викликати невпевненість у власних силах.

Отже, інтернет-технології – це сукупність базових послуг Інтернет, хмарних технологій та веб-технологій. Поняття «послуги мережі Інтернет» розуміємо як складники Інтернету, що реалізують інформаційні процеси в мережі Інтернет, до яких відносяться: WWW, електронна пошта, пошукові системи, відеоконференції, телеконференції, форуми, чати, FTP, Telnet, Інтернет-пейджери тощо.

1.2. Проблема готовності майбутніх вихователів до застосування інтернет-технологій у педагогіці вищої школи

Інтернет поступово, натомість упевнено інтегрується в освітню діяльність вищої школи, а інтернет-технології стають ефективним середовищем для навчання. Відповідно до цих обставин виникає потреба дослідити сутність поняття «готовність майбутніх вихователів до застосування інтернет-технологій у професійній діяльності».

Розглянемо сутність понять «підготовка», «готовність» та сформулюємо своє бачення визначень цих понять.

У тлумачному словнику сучасної української мови [21] «підготовка» тлумачиться у двох значеннях: 1) «дія на забезпечення здійснення, проведення, існування чогось, завчасно роблячи, готуючи для цього все необхідне»; «давати необхідний запас знань, передавати навички, досвід та ін. у процесі навчання практичної діяльності»; 2) «запас знань, навичок, досвід тощо, набутий у процесі навчання, практичної діяльності» [21, с. 952]. В енциклопедії професійної освіти [133] підготовка визначається як загальний термін, який застосовується до прикладних завдань освіти, засвоєння досвіду з подальшим його використанням для виконання завдань різного плану: практичного, пізнавального або освітнього, пов'язаних з певним видом діяльності, а термін «підготовка» позначається як научіння, тобто поєднання навчання і вчення, та готовність, тобто «наявність компетентності, знань, умінь». Під підготовкою розуміють спеціалізоване навчання [133]. У цьому словнику подається визначення поняття «підготовка до трудової діяльності» – «цілеспрямований процес формування готовності

до виконання завдань, необхідних для випускника освітнього закладу» [133]. Як бачимо, у словниках поняття «підготовка» розглядається як один із синонімів «готовності» та «компетентності» або як її кінцевий результат. З чим важко погодитися, якщо не розмежувати кожне з означених понять.

Розглянемо думки вчених, які досліджують поняття «підготовка». Так, Л. О. Савченко визначає «підготовку» як формування, збагачення настанов, знань, умінь, необхідних для виконання специфічних завдань; запас знань, досвід, здобутий під час освітнього процесу та практичної діяльності [109, с. 20]. Дослідниця до змісту підготовки відносить систему професійної підготовки, яка передбачає знання, уміння та емоційно-ціннісне ставлення до діяльності педагога, що відображається в якостях майбутнього фахівця [109, с. 21]. О. С. Мойко розуміє підготовку як «процес професійного розвитку, оволодіння досвідом майбутньої професійної діяльності» [84, с. 187]. За словами А. О. Солодовник, це «процес набуття знань, формування вмінь і навичок для здійснення певного виду діяльності» [117, с. 170]. Більш ширше розглядає це поняття О. В. Бойченко як процес, у якому формуються та вдосконалюються професійні знання, уміння, навички та особистісні якості, що необхідні в майбутній педагогічній діяльності [16, с. 81]. О. М. Івлієва вважає, що підготовка педагога – «процес комплексної організації освітньо-виховних впливів, спрямованих на формування позитивного ставлення до педагогічної професії, які забезпечують оволодіння системою поглядів і переконань, що становлять основу світогляду, а також теоретичних знань, практичних умінь і навичок, необхідних для забезпечення самостійної організації освітнього процесу» [58, с. 28 – 29]. Авторка зазначає, що «в результаті підготовки педагога формується його готовність до діяльності» [58, с. 29]. Інші вчені (А. О. Боднар, Д. М. Солопчук) розуміють підготовку педагога як «процес, спрямований на досягнення кінцевого результату, зумовленого соціальним замовленням суспільства, який виражається в понятті «готовність педагога до професійної діяльності» [15, с. 43].

Розглянуті визначення учених свідчать про те, що під «підготовкою» розуміється формування знань, умінь (Л. О. Савченко, А. О. Солодовник, О.В.Бойченко, О. М. Івлієва), формування якостей (Л. О. Савченко,

О.В.Бойченко), формування досвіду (Л. О. Савченко, О. С. Мойко), процес розвитку (О. С. Мойко), процес організації впливів на формування ставлення (О. М. Івлієва), процес отримання готовності (А. О. Боднар, Д. М. Солопчук), натомість у тлумачному словнику сучасної української мови [21] «підготовка» подається як запас знань, умінь, навичок, досвіду.

У науковому дослідженні будемо розуміти під підготовкою формування знань, умінь, навичок та якостей особистості для розв'язування певних завдань діяльності.

Для з'ясування сутності поняття «підготовка майбутнього вихователя» вважаємо доцільним розглянути також поняття «професійна підготовка» та «професійно-педагогічна підготовка».

У педагогічному енциклопедичному словнику «професійна підготовка» визначається як підготовка в освітніх закладах спеціалістів різних рівнів кваліфікацій для трудової діяльності [96, с. 374]. Відповідно до психологічного словника [90] професійною підготовкою є «підготовка до оволодіння певною професією; формування та розвиток знань, умінь, навичок, якостей, які необхідні для якісного виконання своїх професійних обов'язків» [90, с. 293]. Учені-психологи (Л. Г. Подоляк, В. І. Юрченко [100]) вважають, що «професійна підготовка» полягає в здобутті студентами системних інтегрованих знань, які є передумовою для розв'язування завдань майбутньої професійної діяльності. Для такого розв'язування, на думку авторів, ключову роль відіграє формування вміння планувати власні дії, реалізовувати ці дії, оцінювати їх та при необхідності корегувати, формування спрямованості на досягнення результату діяльності [100, с. 81].

Учені, розглядаючи у педагогічному аспекті поняття «професійна підготовка», аналізують його поглиблено саме для педагогіки. Так, А.А.Берестова розуміє професійну підготовку як «формування системи знань, умінь і навичок студентів, а також важливих і соціально значущих якостей особистості, набуття досвіду вирішення типових професійних завдань, формування професійної спрямованості особистості» [101, с. 123]. За О. О. Лаврентьєвою, професійна підготовка майбутнього педагога є

поліфункціональною відкритою системою; це самокероване, детерміноване, цілісне, системне, багатовимірне явище, що є за своїм змістом комплексною програмою [75, с. 53]. В якості складників авторка виділяє фундаментальну методологічну і світоглядну підготовку; широку гуманітарну підготовку; теоретичну й практичну підготовку з профілюючих дисциплін; творчу підготовку за фахом; підготовку в галузі науково-дослідної й дослідницької роботи, формування навичок самостійної творчої діяльності [75, с. 54]. Професійну підготовку майбутніх педагогів Р. С. Гурін розуміє як цілісний процес засвоєння, закріплення як загальнопедагогічних, так і спеціальних знань, умінь, навичок, а результатом такого процесу вчений визначає сформовану професійну готовність [29, с. 76]. За О. В. Фонарюк, професійна підготовка це «цілеспрямований процес формування у закладі вищої школи системи професійних знань, умінь, навичок, мотивів, відношень та особистісних рис» [128, с. 3]. Натомість Т. П. Танько визначає професійну підготовку як «систему організаційних та педагогічних заходів, які забезпечують формування в особистості професійної спрямованості, системи знань, навичок, умінь і професійної готовності, що, у свою чергу, визначається як суб'єктивний стан особистості, яка вважає себе здатною й підготовленою до виконання певної професійної діяльності та прагне її виконати» [121, с. 16]. Т. А. Садова також вважає, що професійна підготовка це система заходів: змістових і організаційних [56, с. 327].

Поняття «професійна підготовка» є синонімічним до поняття «фахова підготовка». Наприклад, О. В. Саган розглядає поняття «фахова підготовка педагога» та вважає, що фахова підготовка педагога це «педагогічний процес, який ґрунтується на принципах неперервності і послідовності, системності, інтегративності, включає вивчення психології, педагогіки та методики в поєднанні з подальшою практикою і спрямований на формування готовності до професійної педагогічної діяльності» [110, с. 97]. А. І. Вагіс [19, с. 48] переконаний, що рівень фахової підготовки визначається вміннями застосовувати знання на практиці в нових умовах.

Отже, з визначень видно, що професійна підготовка розглядається як формування знань, умінь, навичок (А. А. Берестова, Р. С. Гурін, Л. Г.

Подоляк, В. І. Юрченко, О. В. Саган, А. І. Вагіс, О. В. Фонарюк), формування якостей (А. А. Берестова, О. В. Фонарюк), набуття досвіду (А. А. Берестова), система, явище (О. О. Лаврентьєва), система заходів (Т. А. Садова, Т.П.Танько).

Поняття «професійна підготовка майбутнього вихователя» ґрунтується на визначенні поняття «професійна підготовка», але має свої особливості. Так, до професійної підготовки сучасного педагога В. В. Шовкун [130] відносить знання з інформатики, контроль за засвоєнням навчального матеріалу, допомогу при розкритті здібностей та творчого потенціалу, здатності вибору методів навчання відповідно до здібностей, сприяння розвитку прагнення до отримання знань, участь у розробці і впровадженні освітніх програм. Автор виділяє психолого- педагогічну підготовку, яка полягає в наданні допомоги дітям для формування їхніх особистостей, вивченні індивідуальних особливостей та забезпечення психолого- педагогічного впливу на них.

Н. В. Морзе розглядає професійну підготовку майбутнього педагога як «методичну підготовку, що спирається на зміст фундаментальної підготовки, і повинна враховувати діяльнісну модель педагога, яку можна подати у вигляді фрагмента його освітньо-кваліфікаційної характеристики» [86, с. 17].

Поняття «професійно-педагогічна підготовка» використовується для позначення акценту спрямованості на педагогічну діяльність поняття «професійна підготовка». Так, професійно-педагогічну підготовку педагога О.І.Шурин розглядає як «інтегративну сукупність фізичних, інтелектуальних, загальнокультурних і моральних якостей, професійних знань і вмінь, необхідних для успішної освітньої роботи» [132, с. 218]. Автор підкреслює, що «професійно-педагогічна підготовка педагогів як цілісний інтегрований процес є однією з умов становлення особистісно-зорієнтованої освіти та виховання» [132, с. 219]. Професійно-педагогічна підготовка майбутнього педагога, за В. В. Садовою, це «інтегративний цілісний комплекс, якому притаманна внутрішня єдність компонентів, спрямованість на досягнення визначених стратегічних цілей педагогічної освіти, розкриття внутрішнього потенціалу особистості в майбутній педагогічній діяльності» [111, с. 82].

Зазначимо, що Т. А. Садова вважає «кінцевим результатом професійно-педагогічної підготовки є формування готовності студентів до виконання майбутньої професійної діяльності; професійно-педагогічна підготовка не може бути обмежена лише формуванням знань, умінь, навичок, а й має бути зорієнтована на особистісний розвиток студента» [56, с. 327].

Отже, професійно-педагогічна підготовка розглядається як сукупність знань, умінь, якостей, необхідних для освітньої діяльності (О. І. Шурина, Т. А. Садова, В. В. Шовкун, Н. В. Морзе), якостей (О. І. Шурина, Т. А. Садова), комплекс, якому притаманна єдність компонентів, спрямованість на отримання результату, розкриття потенціалу (В. В. Садова). У науковому дослідженні під професійно-педагогічною підготовкою майбутнього педагога розуміємо процес формування знань, умінь та навичок з навчальних дисциплін, передбачених навчальним планом відповідної спеціальності, формування особистісних якостей, здібностей, необхідних для якісного виконання професійних обов'язків. Уважаємо, що професійно-педагогічна підготовка майбутніх вихователів охоплює вивчення навчального матеріалу обов'язкових навчальних дисциплін та дисциплін вільного вибору студентів, Суттєву роль у підготовці майбутнього вихователя відіграють обрані форми навчання: лекція, лекція-візуалізація, лабораторна робота, самостійна робота, мережна робота тощо. Під час лекцій формуються теоретичні знання, під час лабораторних робіт – уміння та навички, під час самостійної роботи отримані раніше знання, вміння, навички вдосконалюються.

В результаті підготовки у майбутнього фахівця формується стан, за яким він стає готовим до вирішення необхідних завдань, тобто стає підготовленим, тому більш детально проаналізуємо поняття «підготовленість». У тлумачному словнику сучасної української мови [21, с. 952] «підготовленість» визначається як стан, за яким особистість стає готовою для якої-небудь діяльності, здатної до неї. Поняття «підготовленість» ще тлумачиться як «стан, пов'язаний із запасом знань, умінь, навичок і досвіду» [20, с. 999]; «підготовленість до навчання» виявляється в «конкретних знаннях, навичках та вміннях, потрібних для

засвоєння навчального матеріалу» [20, с. 730].

Розглянемо думки учених щодо поняття «підготовленість». Так, М.О.Волошенко зауважує, що в загальному розумінні, підготовленість це комплексний результат підготовки; отримання необхідної підготовки; придатність до чогось [24, с. 70]. За А. О. Солодовником, підготовленість це якість особистості, яка виражається у здатності оперувати знаннями і вміннями для досягнення поставленої мети; як результат процесу підготовки; підготовленість є необхідною, але не достатньою умовою досягнення готовності [117, с. 170]. Тобто вчений не розглядає підготовленість і готовність як синоніми. На його думку, підготовленість є складником готовності. Т. О. Вінник розуміє підготовленість як «наявність у майбутнього фахівця особистісних якостей, теоретичних знань, практичних навичок і вмінь, що сприятимуть йому в майбутньому успішно вирішувати професійно-педагогічні завдання і ситуації та виконувати функціональні обов'язки» [56, с. 196]. На думку Т. В. Кравченко, підготовленість це «складне особистісне утворення, яке пов'язане з професійною діяльністю і набуває прояву в усвідомленні необхідних знань і вмінь» [69, с. 3]. У дослідженні Є. М. Проворової розглянуто методичну підготовленість майбутнього педагога як «динамічну цілісність взаємопов'язаних індивідуально-особистісних і професійно-діяльнісних якостей, що інтегровано відображає особистісно-професійну характеристику індивіда [102, с. 33].

У словникових джерелах зазначається, що існує два види підготовленості педагога – практична (сформована готовність до дій у певних ситуаціях із застосуванням методів, прийомів, засобів виховної діяльності) та теоретична (набуття необхідних знань для виконання професійних обов'язків) [115, с. 66 – 67]. Натомість О. М. Столяренко [120] виділяє морально-психологічну, професійно-ділову, професійно-психологічну, професійно-педагогічну підготовленості [120, с. 281]. Морально-психологічна підготовленість включає моральні знання і переконання; навички, вміння та навички поведінки на роботі, професійні морально-психологічні установи і ціннісні орієнтації; особливо значущі професійно

морально-психологічні якості [120, с. 281]. Професійно-ділова підготовленість включає професійну майстерність, тобто навченість, пов'язану із сукупністю знань, навичок, умінь [120, с. 281-283]. Професійно-психологічна підготовленість передбачає наявність професійно-психологічних знань; професійно-психологічних навичок і вмінь; професійно-розвинених пізнавальних та вольових якостей; професійно-психологічну стійкість, тобто підготовленість до дій у складних умовах [120, с. 284 – 285]. Навички і вміння, що входять до професійно-психологічної підготовленості, поділяються на такі групи: аналітико-психологічні (наприклад, уміння психологічно аналізувати ситуацію); тактико-психологічні (способи психологічних дій); техніко-психологічні (вміння користуватися психологічними засобами, наприклад, уміння психологічно обачливо підібрати слова) [120, с. 284 – 285]. Професійно-педагогічна підготовленість включає загальнопедагогічні і професійно-педагогічні знання; педагогічні навички і вміння (наприклад, педагогічний аналіз ситуацій); організаційно-педагогічні та методичні навички і вміння (наприклад, уміння визначення педагогічних цілей) [120, с. 288]. Професійно-педагогічна підготовленість забезпечує самонавчання, самоосвіту, самовиховання, саморозвиток та ін. [120, с. 287].

Учені (О. А. Дубасюк, Т. В. Семенюк, О. Є. Антонова) виділяють тільки теоретичну та практичну підготовленості. На думку вчених, теоретична підготовленість передуює практичній і передбачає набуття суб'єктивно значущих знань для педагога. Практична підготовленість педагога означає сформованість у нього готовності діяти в конкретній педагогічній ситуації, застосовуючи відповідні обставинам засоби, методи, прийоми виховної діяльності [36, с. 7]. І. І. Садова також виділяє теоретичну та практичну підготовленості та вважає, що ці підготовленості свідчать про рівень оволодіння знаннями, вміннями, навичками [112, с. 83]. О.В.Бойченко [16, с. 80] вважає, що професійна підготовленість допомагає педагогу в процесі прийняття рішення в нестандартних ситуаціях, оволодінні педагогічним мисленням, усвідомлення ставлення до своєї діяльності.

Отже, підготовленість подається здебільшого як стан готовності до

виконання діяльності; у великому тлумачному словнику сучасної української мови, як наявність необхідних знань, умінь, навичок (О. А. Дубасюк, Т.В.Семенюк, О. Є. Антонова, В. Й. Варій), як результат підготовки (М.О.Волошенко, А. О. Садовник, А. О. Солодовник), як якість особистості використовувати знання, вміння (А. О. Солодовник), як утворення (Т.В.Кравченко).

Надалі у дослідженні будемо розглядати підготовленість як стан, який настає після отримання знань, умінь, навичок; результат підготовки.

Розглянемо основне, ключове поняття дослідження «готовність». Звернімося до словникових джерел, за якими «готовність» тлумачиться як: «активно-дієвий стан особистості, настанова на певну поведінку, мобілізованість сил на виконання завдання» [105, с. 63]; «стан мобілізації психофізіологічних систем перед майбутньою діяльністю» [20, с. 991]; «бажання зробити що-небудь» [21, с. 257]; «наявність компетентності, знань і умінь, необхідних для виконання поставлених завдань» [133]. Натомість «готовність до дій» розглядається як стан мобілізації усіх психофізіологічних систем людини, що забезпечують ефективне виконання певних дій [17, с. 111]. Поняття «готовності до дій» має в інженерній психології кілька смислових відтінків: «озброєність необхідними для успішного виконання дії знаннями, вміннями, навичками; готовність до екстренної реалізації наявної програми дії у відповідь на появу певного сигналу; згода на рішучість зробити якусь дію тощо» [17, с. 111]. В. О. Сластьонін і В. П. Каширін [114] розглядають готовність «як ту чи ту ступінь відповідності змісту і стану його психіки і фізичного здоров'я, якостей вимогам діяльності, що виконується» [114, с. 457]. М. Й. Варій розглядає психологічну готовність особистості до професійної діяльності як «сформованість у неї знань й умінь із фаху, а також певних моральних та емоційно-вольових якостей» [20, с. 619]. Готовність до навчання – у психологічній готовності до цього, у бажанні та вмінні навчатися, у наявності необхідного для цього розвитку [20, с. 730].

Учені (З. Н. Курлянд, Р. І. Хмельюк, А. В. Семенова та ін.) розуміють готовність як цілісну інтегровану якість особистості, що характеризує її емоційно-когнітивну та вольову вибіркочу прогнозуючу мобілізаційність у

момент включення в діяльність певної спрямованості [97, с. 227]. За А.М.Богущ, готовність це «усвідомлений стан організму до сприйняття певної нової діяльності, нової інформації, який запобігає виникненню кризових явищ» [14, с. 161]. А. О. Солодовник розуміє готовність як «психолого-педагогічне утворення, у структурі якого слід урахувувати не лише здатність застосовувати певний запас знань, умінь і навичок, а й взаємопов'язані психологічні особливості, моральні якості, соціально-ціннісні мотиви, способи поведінки особистості, які забезпечать їй успішне виконання поставлених завдань» [117, с. 170]. За С. М. Калаур [61, с. 9], готовність це «складноструктуроване, цілісне утворення особистості, що характеризує активність особистості, але вибірково, під час підготовки та включення до діяльності». Інший погляд на означене поняття у Л.В.Костюченко [67, с. 62], авторка визначає поняття «готовність» як змінну характеристику особистості, що залежить від індивідуальних властивостей, віку, досвіда; складне багаторівневе утворення, структура якостей та здібностей особистості, що проявляються в діяльності. Суголосна з нею і К.В.Макагон [80], за її словами, готовність це складна інтегрована якість особистості, сутність якої становить рівень сформованості мотиваційно-орієнтаційного, змістово-операційного та оцінювально-рефлексивного компонентів у їх взаємодії [80, с. 28]. Готовність як «складну інтегровану якість особистості, сутність якої характеризує рівень сформованості особистісно-мотиваційного, змістово-процесуального та оцінно-рефлексивного компонентів у їх взаємодії» визначає і Л. В. Коваль [62, с. 53]. Т. А. Садова під готовністю розуміє «цілісне утворення, що характеризує емоційно-когнітивну і вольову мобілізаційність суб'єкта в момент його включення у діяльність певного спрямування, у цьому випадку у педагогічну» [56, с. 330].

Відомий психолог К. К. Платонов зазначав, що професійна готовність фахівця – це «суб'єктивний стан особистості, яка вважає себе здатною і підготовленою до виконання відповідної професійної діяльності та прагне її виконувати» [114, с. 457]. На думку В. О. Сластьоніна і В. П. Каширіна [114], професійна готовність фахівця є «складним, багаторівневим, різноплановим

системним психічним утворенням, насамперед особистісним утворенням людини» [114, с. 457]. М. І. Дьяченко і О. М. Столяренко переконані, що в професійній готовності фахівця доцільно виділяти дві взаємопов'язані грані, різновиди:

– попередню, завчасну, потенційну готовність – це професійна підготовленість особистості до відповідної діяльності, до складу якої входять система стійких та статичних компонентів, психічних утворень – знання, уміння, навички професійної діяльності, професійно важливих якостей, смислів, цінностей особистості тощо, певний рівень професійно необхідного потенціалу особистості;

– безпосередню, одномоментну, ситуативну готовність – стан змобілізованості, налаштованості психіки фахівця на вирішення завдань. Ця готовність характеризується динамічністю, залежністю від ситуацій, стану здоров'я як психічного, так і фізичного, морально-психологічної атмосфери в колективі, соціальному середовищі тощо [114, с. 457 – 458]. Ми суголосні з цією думкою.

Учені (З. Н. Курлянд, Р. І. Хмелюк, А. В. Семенова та інші) [97, с. 227 – 228] зазначають, що готовність виникає в результаті здобутого досвіду людини. Однією із характеристик готовності є час, тому і виділяють тривалу (підготовленість) та тимчасову (ситуативну) готовності. Тривала готовність проявляється постійно та формується завдяки впливів на особистість. При перенесенні тривалої готовності в нові умови, на таку готовність впливатимуть певні чинники, а саме внутрішні (самооцінка, психофізіологічний стан, уміння мобілізуватись, контроль емоційності) та зовнішні (труднощі, обставини, поведінка інших людей). Ситуативна готовність визначає ефективність тривалої готовності, яка характеризується досвідом, сталістю та динамічністю за нових умов. Готовність учені визначають як особистісну якість, яка складається з інтересу, ставлення, відповідальності, мобілізації власних сил та ін., та операційно-технічну якість, яка складається зі знань, умінь, навичок та засобів педагогічного впливу [97, с. 227 – 228].

Учені [97, с. 231 – 232] виділяють ознаки готовності до педагогічної

діяльності – самосвідомість, ставлення до дітей, знання про психологічні особливості дітей різного віку, знання засобів педагогічного впливу на дітей, уміння використовувати ці знання, прагнення до спілкування з дітьми з метою передання власного досвіду, знання способів досягнення поставлених цілей.

За А. Ф. Ліненко, готовність це «цілісне утворення, яке характеризує емоційно-когнітивну і вольову мобілізаційність суб'єкта в момент його долучення до діяльності певного спрямування» [76, с. 56]. На думку І.М.Богданової [13, с. 43], готовність особистості до діяльності характеризується домінуванням здатності, вмінням мобілізувати сили, керувати силами, тоді готовність вважається мобілізаційною. Якщо така готовність відображає цілісний стан особистості, а завданням особистості є успішна діяльність і зняттям – уміння управляти цією діяльністю, тоді ця готовність є особистісно змобілізованою, якістю якої є особистісна змобілізованість. Б. М. Багай [5, с. 164] пропонує розглядати готовність майбутніх педагогів до професійної діяльності як складне професійно-особистісне утворення, що включає такі компоненти: аксіологічний (цінності особистості, ціннісна спрямованість особистості), гносеологічний (допитливість, зацікавленість, інтерес), акмеологічний (творчий потенціал, саморозвиток, самовдосконалення), праксеологічний (дії, вчинки), рефлексивний (усвідомлення, критичний аналіз, самопізнання).

На думку І. В. Манькусь, готовність педагога до педагогічної діяльності – складне соціально-педагогічне утворення, що складається з комплексу індивідуально-психологічних якостей, системи знань, умінь і навичок, потреб, переконань, поглядів, ставлення, мотивів, почуттів, настанов на педагогічну діяльність [81, с. 10]. О. М. Івлієва вважає, що готовність педагога до професійної діяльності включає в себе психологічну, педагогічну, предметну підготовки та сформованість особистісних якостей педагога [110, с. 24]. Авторка розглядає готовність до педагогічної діяльності як «категорію теорії діяльності та теорії особистості» [58, с. 26].

Якщо розглядати формування готовності майбутніх вихователів засобами ІКТ, доцільно дослідити окремі позиції вчених. Так, готовність до

використання інформаційних технологій в освітньому процесі О.М.Торубарою [122, с. 10] розглядається як інтегральна освіта, що включає мотивацію до використання інформаційних технологій, знання використання інформаційних технологій, прояв емоційно-вольових якостей, комплексу педагогічних умінь (конструктивних, організаторських, комунікативних, гностичних за нових умов діяльності).

Готовність майбутнього педагога до використання засобів ІКТ у професійній діяльності О. М. Снігур [116, с. 16-17] визначає як цілісну якість особистості, що характеризує єдність знань, умінь, навичок, здатностей до творчого використання засобів ІКТ у професійній діяльності, і відображається в таких сферах особистості, як мотиваційна, предметно-практична, інтелектуальна. У дослідженні М. О. Ковальчука [63, с. 94 – 95] готовність майбутніх педагогів до застосування мультимедійних навчальних систем визначається як сукупність спеціальних знань, умінь, бажань до здійснення такої діяльності, здатність до оцінювання рівня власної підготовки, здатність до підвищення цього рівня, здатність до використання можливостей мультимедійних освітніх систем, здатність до виховання, розвитку дітей особливо в інформаційно-комунікаційному освітньому середовищі. За А. П. Лісниченко [78, с. 7], готовність майбутнього педагога до творчої самореалізації у професійній діяльності це професійна якість, що відображає здатність педагога до ініціативного, творчого створення умов для саморозвитку дітей під час освітнього процесу.

У роботах учених (Б. М. Ляшенко, Т. А. Вакалюк) подано складники професійної готовності майбутніх педагогів (розумова, психологічна, педагогічна, моральна, ділова, фізична). Учені дійшли висновку, що психолого-педагогічна готовність є «центральною ланкою серед інших видів, яка виражається в єдності професійно-важливих якостей та спрямованості студента на майбутню професійно-педагогічну діяльність» [79, с. 207]. Натомість О. О. Морохов виділяє три основних складника готовності педагога до роботи з інформаційно-комунікаційними ресурсами: «базові знання та вміння, які є єдиними для всіх категорій спеціалістів у галузі технічних та програмних засобів обчислювальної техніки, що утворюють

комп'ютерний мінімум для початку роботи на комп'ютері та подальшого успішного засвоєння й практичного використання програмного забезпечення; професійні комп'ютерні знання та вміння, які є специфічними для кожної категорії спеціалістів і відповідають рівню та змісту комп'ютеризації конкретної професійної сфери; системні знання та вміння у галузі інформаційних технологій – комплекс знань у галузі системного використання інформаційних технологій у професійній діяльності, методології проектування інформаційних систем тощо» [87].

Розглянемо також думки вчених щодо формування готовності майбутнього педагога. Так, формування готовності майбутніх педагогів до застосування мультимедійних навчальних систем М. О. Ковальчуком визначено як комплексний педагогічний процес, основою якого є методика формування професійних знань, умінь, навичок та особистісних характеристик, що формуються в результаті використання сукупності мультимедійних засобів та мультимедійних освітніх систем під час навчання у ЗВО [63, с. 94]. О. І. Шувалова, розглядаючи готовність студентів до використання освітніх технологій у майбутній професійній діяльності, говорить, що це складний керований процес, організація й успішність протікання якого залежать від дидактичних умов, які забезпечують проектування індивідуальної траєкторії професійного становлення кожного студента протягом усіх років навчання у ЗВО. Це, на думку авторки, передбачає виявлення вихідного її рівня у студентів університетів [131, с. 226-227]. О.М.Торубара зазначає, що в процесі формування готовності майбутніх педагогів до використання інформаційних технологій доцільно виокремити такі педагогічні закономірності: взаємозв'язок цілей, змісту, методів підготовки студентів; залежність якості психолого-педагогічних знань, умінь відносно проблем інформаційних технологій від характеру змісту, форм і методів діяльності студентів (освітньо-пізнавальної, освітньо-практичної, освітньо-дослідницької); залежність змісту і методів підготовки від індивідуальних особливостей студентів при використанні такого засобу навчання, розвитку дітей, як комп'ютер [122, с. 22]. С. Д. Криштоф [67, с. 63] вказує, що формування професійної готовності майбутнього педагога

передбачає формування професійних знань на таких рівнях: методологічному, теоретичному, методичному, технологічному, і потребує від студентів наявності професійного мислення, здатності до вибору, аналізу та синтезу отриманих знань та перетворення знань у технологічну форму. Під технологією формування готовності майбутніх педагогів О. М. Гавриленко [25, с. 9] розуміє інтегровану систему, яка складається з методики навчання, механізму забезпечення організації освітнього процесу.

А. Л. Федорчук розуміє готовність майбутнього педагога як «інтегральну якість особистості педагога, що включає систему психолого-педагогічних, методичних, фундаментальних знань, необхідну систему вмінь (гностичні, проєктивні, конструктивні, організаційні, комунікативні, дидактичні, управлінські, інтелектуальні, дослідницькі, фахові), мотивів, які спонукають педагога, а також наявність певних якостей та здібностей педагога, необхідних для ефективного впровадження цих особливостей навчання» [126, с. 97].

Отже, готовність розглядається як стан особистості (В. О. Сластьонін, В. П. Каширін, А. М. Богуш, К. К. Платонов, І. М. Богданова), сформованість знань, умінь, якостей (М. Й. Варій, А. Л. Федорчук, М. О. Коваль), якість (А.Л.Федорчук, З. Н. Курлянд, Р. І. Хмелюк, А. В. Семенова, К. В. Макагон, Л. В. Коваль, О. М. Снігур, А. П. Лісниченко, О. М. Івлієва), утворення (А.Ф.Ліненко, В. О. Сластьонін, В. П. Каширін, Б. М. Багай, С. М. Калаур, А. О. Солодовник, Л. В. Костюченко, І. В. Манькусь), характеристика особистості (Л. В. Костюченко), інтегральна освіта (О. М. Торубара), якість і спрямованість (В. М. Лешенко, Т. А. Вакалюк).

З огляду на вищезазначені визначання у дослідженні готовність розуміємо як складне утворення, якість особистості, що характеризується єдністю знань, умінь, навичок, здібностей, необхідних для професійній діяльності, а готовність до застосування інтернет-технологій у професійній діяльності – як особистісне утворення, що містить особистісні якості, знання, уміння та навички застосування інтернет-технологій для реалізації професійних завдань.

Отже, оволодівши знаннями, вміннями та навичками з інтернет-

технологій та сформувавши відповідні якості, майбутній вихователь стає готовим до застосування інтернет-технологій у професійній діяльності. На нашу думку, готовність ще можна розглядати як стан, за яким майбутній вихователь здатний застосовувати інтернет-технології у професійній діяльності.

Таким чином, надалі готовність до застосування інтернет-технологій майбутніми вихователями у професійній діяльності будемо розуміти як особистісне утворення, що містить особистісні якості, знання, уміння та навички застосування інтернет-технологій для реалізації професійних завдань; формування готовності майбутніх вихователів до застосування інтернет-технологій у професійній діяльності це процес, основу якого становить методика формування знань, умінь, навичок застосування інтернет-технологій для вирішення професійних завдань і формування особистісних якостей майбутніх фахівців.

ВИСНОВКИ ДО ПЕРШОГО РОЗДІЛУ

У розділі розглянуто теоретичні засади формування готовності майбутнього вихователя до застосування інтернет-технологій у професійній діяльності.

Проаналізовано процес використання інтернет-технологій в освіті; поняття «Інтернет», «послуги мережі Інтернет», «інтернет-технології»; напрями використання Інтернету в освітньому процесі; можливості інтернет-технологій для реалізації освітніх завдань; тенденції розвитку майбутнього Інтернету та його вплив на освіту.

Визначено поняття «Інтернет» як глобальна мережа, що об'єднує комп'ютери, розташовані на великій відстані один від одного; поняття «послуги мережі Інтернет» як складники Інтернету, що реалізують інформаційні процеси в мережі Інтернет, до яких відносяться: WWW, електронна пошта, пошукові системи, відеоконференції, телеконференції, форуми, чати, FTP, Telnet, Інтернет-пейджери та інші; поняття «інтернет-технології» як сукупність базових послуг Інтернет, хмарних технологій та веб-технологій.

Побудовано та схарактеризовано класифікацію освітніх інтернет-технологій: базові технології: WWW, служби віддаленого доступу, служби передавання файлів, служби пошуку інформації, комунікаційні служби: служби передавання електронних листів: e-mail, телеконференції, списки розсилання; служби обміну новинами та тематичних обговорень (форуми, чати); служби інтерактивного спілкування: IP-телефонія, відеоконференції, Інтернет-пейджери; хмарні технології: інфраструктура як сервіс, платформа як сервіс, програмне забезпечення як сервіс, блог, соціальні мережі, WikiWiki, відеосервіси, геосервіси, сервіси для зберігання мультимедійних ресурсів; веб-технології: HTML, CSS, JavaScript, DHTML, XML, PHP, ASP.

Проаналізовано поняття «готовність педагога до педагогічної діяльності», «формування професійної готовності», «етапи готовності майбутнього педагога до професійної діяльності».

На підставі аналізу наукової літератури готовність до педагогічної діяльності представлено як складне утворення, процес, якість особистості, що характеризується у єдності знань, умінь, навичок, здібностей, необхідних для професійної діяльності.

Готовність до застосування інтернет-технологій у професійній діяльності визначено як особистісне утворення, що містить особистісні якості, знання, уміння та навички застосування інтернет-технологій для реалізації професійних завдань.

Формування готовності майбутнього вихователя до застосування інтернет-технологій у професійній діяльності визначено як процес, основу якого становить методика формування знань, умінь, навичок застосування інтернет-технологій для вирішення професійних завдань і формування особистісних якостей майбутнього фахівця.

РОЗДІЛ 2.

ОБҐРУНТУВАННЯ СТРУКТУРНО-ФУНКЦІЙНОЇ МОДЕЛІ ФОРМУВАННЯ ГОТОВНОСТІ МАЙБУТНЬОГО ВИХОВАТЕЛЯ ДО ЗАСТОСУВАННЯ ІНТЕРНЕТ-ТЕХНОЛОГІЙ У ПРОФЕСІЙНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ

2.1. Компоненти готовності майбутнього вихователя до застосування інтернет-технологій у професійній діяльності

Аналізуючи сутність готовності до педагогічної діяльності та застосування інтернет-технологій у професійній діяльності, в першому розділі було визначено, що готовність до застосування інтернет-технологій у професійній діяльності це особистісне утворення, що містить особистісні якості, знання, уміння та навички застосування інтернет-технологій для реалізації професійних завдань.

Визначимо структуру готовності майбутнього вихователя до застосування інтернет-технологій у професійній діяльності. Насамперед розглянемо поняття «компонент».

У термінологічних джерелах «компонент» визначається як «складник чого-небудь; складник» [11, с. 561]. Натомість Н. Є. Мойсеюк розуміє компонент як «відносно самостійну функцію» [58, с. 132]; «функція», у свою чергу, розглядається в таких значеннях: «явище, яке залежить від іншого, основного явища і є формою його вияву, здійснення»; «завдання, обов'язки, пов'язані з діяльністю, посадою людини» [37, с. 505].

Учені (В. А. Сластьонін, І. Ф. Ісаєв, Е. Н. Шіянов) під «компонентами» розуміють «відносно самостійні функційні види діяльності педагога» [85, с. 22], а «діяльність» як «працю, дії людини у якій-небудь галузі» [37, с. 104], як «динамічну систему взаємодій суб'єкта зі світом, у процесі яких відбувається виникнення і втілення в об'єкті психічного образу і реалізація опосередкованих ним відносин суб'єкта в предметній дійсності» [77, с. 101].

З огляду на вищезазначене, під компонентами готовності до педагогічної діяльності будемо розуміти складники, з яких складається феномен «готовність».

Розглянемо погляди вчених щодо структури готовності майбутніх педагогів до педагогічної діяльності (О. І. Огієнко, В. А. Сластьонін, В.П.Каширін, Н. В. Кузьміна, І. І. Коновальчук, Т. А. Садова, Ю.І.Вербиненко, В. П. Царук, О. М. Івлієва, О. В. Зосименко, Х. М. Алієв, Б.М. Ляшенко, Т. А. Вакалюк та інші). Розглянемо їх більш детально. Так, О.І. Огієнко, досліджуючи формування готовності майбутнього педагога до інноваційної діяльності, виділяє такі компоненти: мотиваційно-аксіологічний (потреби, інтереси, мотиви, цінності, ціннісне ставлення, конструювання освітнього процесу, дослідження в діяльності педагога, мотиваційна готовність фахівця до здійснення інноваційної діяльності); змістово-когнітивний (знання, уявлення, вимоги до конструювання, проектування, інноваційність освітнього процесу, потенціал у сфері інноваційних технологій); операційно-діяльнісний (уміння, навички володіння інноваційними технологіями); емоційно-вольовий (відповідальність, самоконтроль, уміння керувати діями під час інноваційної діяльності, чесність); креативний (педагогічна практика, навчально-дослідницька діяльність, ставлення до інноваційної діяльності як до змін, наукова рефлексія для осмислення власного новаторського досвіду); рефлексивно-аналітичний (здатність до рефлексії, самоконтролю, самооцінки, уміння прогнозувати та співвідносити особистісно-професійні можливості, формувати рефлексивну позицію, яка пов'язана із самоактуалізацією, усвідомлення себе інноваційним педагогом). На думку вченого, рефлексивно-аналітичний компонент пов'язаний із самовдосконаленням, що містить самопізнання та саморозуміння [66, с. 159 – 160].

В. А. Сластьонін і В. П. Каширін, аналізуючи професійну готовність фахівця, виділяють такі компоненти: орієнтовний, інтелектуально-пізнавальний (рівень професійного розвитку пізнавальної сфери: сприйняття, мислення, уяви, пам'яті, уваги), спонукальний, потребо-мотиваційний

(професійна спрямованість, зусилля, старанність), виконавчий (професійна майстерність, рівень розвитку здібностей, вольової підготовленості, саморегуляція) [86, с. 459].

Структура психологічної готовності особистості до професійної діяльності, на думку І. І. Коновальчук, складається з таких компонентів: «мотиваційний (психологічна настанова (для ситуаційної готовності), інтерес до діяльності, ставлення суб'єкта до цієї діяльності, потреба в досягненні успіху); пізнавально-операційний (знання про предмет і способи діяльності, розуміння своїх обов'язків, поставлених завдань, оцінка їх важливості, знання засобів досягнення цілей); емоційний (почуття відповідальності, впевненість в успіху); вольовий (управління собою, зосередженість на виконанні завдання, а також професійно важливі якості особистості й професійна самосвідомість)» [74, с. 157].

У структурі педагогічної діяльності Н. В. Кузьміна виокремлює конструктивний, організаторський, комунікативний компоненти. При цьому конструктивну діяльність авторка поділяє на конструктивно-змістову (вибір, комбінація навчального матеріалу, планування, побудова освітнього процесу), конструктивно-оперативну (планування власних та дій іншого), конструктивно-матеріальну (проекування освітньо-матеріальної бази освітнього процесу). Організаторська діяльність, з позиції авторки, – це забезпечення дітям участі у різних видах діяльності, а комунікативна діяльність – діяльність, спрямована на спілкування з дітьми, педагогами та ін. [85, с. 22 – 23].

Думки Т. А. Садової [82] та Ю. І. Вербиненко [12, с. 2 – 3] певною мірою є суголосними, адже вчені в структурі готовності до педагогічної діяльності виділяють змістово-операційний компонент, до якого відносять систему знань, умінь, навичок, мислення, спрямування уваги, сприймання, пам'ять, та мотиваційно-цільовий компонент, зокрема, ставлення, інтерес, бажання присвятити себе діяльності педагога. Натомість Т. А. Садова у структурі до цього компонента ще й виділяє професійні настанови. Окрім цих компонентів, Ю. І. Вербиненко додає до структури готовності ще такі: оцінний (самооцінка), ціннісно-орієнтаційний (розуміння цінностей, норм

етики, духовність, активність як громадянина суспільства, відповідальність), комунікативно-інформаційний (комунікативна компетентність, сформованість умінь комунікації, розвиток інформаційної культури, використання НІТ у діяльності педагога), креативний (розвиток творчості, майстерність як педагога та професійна культура, використання креативних підходів при викладанні) [12, с. 2 – 3].

За В. П. Царук, компонентами готовності майбутнього педагога до професійної діяльності є: мотиваційно-ціннісний, що характеризує готовність до педагогічної діяльності, здатності пошуку нових способів, засобів удосконалення освітнього процесу, мотиви; комунікативно-інформаційний, що передбачає сукупність знань як складників педагогічної компетентності; операційно-компонентнісний, який характеризується сформованістю вмінь, навичок, знань, професійного мислення; креативний характеризується рефлексіями [104, с. 580 – 581].

Учені (О. В. Зосименко, Х. М. Алієв та інші) виділяють такі компоненти готовності майбутніх педагогів до педагогічної діяльності: мотиваційний (мотиви, професійно-педагогічна спрямованість, прагнення до саморозвитку та самовдосконалення), когнітивний (знання, вміння, навички), технологічний (уміння, здатність до використання знань: методичних, спеціально наукових), особистісний (особистісні якості, здібності, педагогічний оптимізм, настанова на творчий пошук, досягнення результату, педагогічний кругозір, професійна усталеність, спостережливість, прагнення до самореалізації, творчих досягнень, особистісна значущість творчо-пошукової діяльності) [34, с. 3 – 4]; когнітивний (знання: професійні психолого-педагогічні та методичні), операційний (вміння організації освітнього процесу) компоненти [3, с. 103 – 109].

На думку Б. М. Ляшенко, Т. А. Вакалюк, професійна готовність студентів до здійснення освітнього процесу містить такі компоненти: мотиваційний (мотивація, інтерес до майбутньої професії, позитивне ставлення); орієнтаційний (знання, уявлення особливостей та умов майбутньої діяльності, вимоги до особистості майбутнього педагога); операційний (оволодіння способами, прийомами, знаннями, уміннями та

навичками професійної діяльності, операціями мислення); вольовий (самоконтроль, уміння керувати власними діями); оцінний (самооцінка своєї підготовки, відповідності професійним обов'язкам); мобілізаційно-налаштувальний (оцінка складних ситуацій, майбутніх дій, саомобілізація сил) [45, с. 4].

Як бачимо, учені виокремлюють і педагогічну, і психологічну спрямованості. Своєрідним є підхід О. М. Самойленка до компонентної структури готовності майбутніх педагогів до професійної діяльності: мотиваційний (цілі, мотиви формування професійно-педагогічної спрямованості, потреби у створенні, поширенні, реалізації інноваційного середовища, використання різноманітних форм, методів, засобів навчання, настанова на самовдосконалення, саморозвиток, самореалізацію, прагнення до використання технологій навчання, прагнення до самовдосконалення, підвищення рівня знань, умінь, навичок, сприйнятливості до нового, необхідність підвищення компетентності та професійної культури), інформаційно-теоретичний (знання: фахові, психолого-педагогічні, методичні), практично-технологічний (здатність до застосування вмінь: гностичних, проєктувальних, організаторських, дослідницьких, інформаційно-аналітичних, оціночно-результативних) [83, с. 91 – 92].

Л. І. Цибульська виокремлює в мотиваційному компоненті готовності до інноваційної діяльності такі складники, що поєднують екстринсивні (формально-академічні, заперечні, позиційні, мотив благополуччя) та інтринсивні (пізнавальні, мотивація досягнень, потреба самоактуалізації) мотиви, а також когнітивний компонент (система знань), операційно-діяльнісний (уміння отримувати, поповнювати, розширювати знання, організовувати діяльність тощо), особистісно-креативний (потяг до ризику, прагнення самореалізації, здатність до створення нових підходів, прогнозування результатів роботи), рефлексивний (самоаналіз, самооцінка) [105, с. 257 – 260].

Цілий ряд учених розглядають різні складники готовності педагога до різних напрямів освітньої роботи, а саме:

– структура готовності до пошукової діяльності, запропонована

К.В.Макагон, передбачає такі компоненти: мотиваційно-орієнтаційний (ставлення, наявність образу «моделі»), змістово-операційний (рівень знань, технологічність, навички), оцінювально-рефлексивний (самоаналіз підготовки, самооцінка, самокорекція) [47, с. 28];

– структура готовності педагога до професійної творчості, запропонована А. П. Веремчук, містить крім мотиваційного, ще й когнітивний та особистісний компоненти. На думку авторки, мотиваційна готовність це сформованість настанов на професію, спрямованість на дитину, ціннісне ставлення до розвитку особистості дитини, сукупність мотивів. Когнітивну готовність трактує як сукупність знань, умінь, навичок, способів творчої діяльності. Особистісна готовність – індивідуальні характеристики: ініціативність, самостійність, готовність до ризику тощо [13, с. 110];

– структура готовності майбутнього педагога до педагогічного моделювання, запропонована Н. В. Бахмат, передбачає такі компоненти – як здатності: «психологічну (особистісні якості, прагнення до впровадження моделей в освітньо-виховний процес); теоретичну (система знань, технології, способи та форми упровадження моделювання в професійну діяльність тощо); практичну (сукупність умінь, що забезпечують здатність до моделювання)» [5, с. 8];

– структура готовності до застосування навчальних технологій, запропонована Л. В. Коваль, містить такі компоненти: особистісно-мотиваційний (ставлення, прагнення до творчого оволодіння новими технологіями, мотивація на творчу активність), змістово-процесуальний (знання, вміння), оцінно-рефлексивний (самоаналіз готовності) [40, с.53];

– структура готовності до застосування інтерактивних технологій, запропонована Л. Й. Скалич, передбачає мотиваційно-цільовий (мета і ставлення), когнітивний (знання), операційний (уміння, навички) компоненти [84, с. 321];

– структура готовності до використання мультимедійних технологій, запропонована М. О. Ковальчук, містить такі показники мотиваційного компонента: мотиви, інтерес, потреби, ціннісні орієнтації, особистісні якості:

мобільність, адаптивність, прагнення до творчого пошуку, когнітивного: знання, операційно-діяльнісного: специфічні вміння, рефлексивно-корекційного: вміння критичного аналізу, оцінювання [41, с. 63 – 64].

Як бачимо в структурі готовності майбутніх педагогів до педагогічної діяльності більшість учених виокремлюють такі компоненти:

– мотиваційний: потреби, інтереси, мотиви, ставлення, настанови, бажання, спрямованість (І. І. Коновальчук, О. М. Івлієва, О. В. Зосименко, Б.М.Ляшенко, Т.А.Вакалюк, М.М.Марко, М.О.Ковальчук, А.П.Веремчук, Л.І.Цибульська, О.М.Самойленко), мотиваційно-аксіологічний (О.І.Огієнко), мотиваційно-цільовий (Т.А.Садова, Ю.І.Вербиненко, Л.Й.Скалич), мотиваційно-ціннісний (В.П.Царук, Х.М.Алієв), мотиваційно-орієнтаційний (К.В.Макагон), особистісно- мотиваційний (Л.В.Коваль);

– когнітивний компонент, до якого насамперед відносять знання (О.В. Зосименко, Х.М. Алієв, Л.Й. Скалич, М.О. Ковальчук, А.П. Веремчук, Л.І. Цибульська). Натомість інші вчені відносять знання до таких компонентів: змістовно-когнітивний (І. О. Огієнко), пізнавально-операційний (І.І.Коновальчук), комунікативно-інформаційний (В.П.Царук), орієнтаційний (Б.М.Ляшенко, Т.А.Вакалюк), інформаційно-теоретичний (О.М.Самойленко);

– операційний: уміння (Х. М. Алієв, Б. М. Ляшенко, Т. А. Вакалюк, М. М. Марко), операційно-діяльнісний (І. О. Огієнко, О. М. Ковальчук, Л.І.Цибульська), практично-технологічний (О. М. Самойленко);

– креативний: творчість та майстерність, використання нових підходів (О. І. Огієнко, Ю. І. Вербиненко, В. П. Царук);

– вольовий: контроль, самоконтроль (І. І. Коновальчук, Б.М.Ляшенко, Т. А. Вакалюк та ін.).

Таким чином, учені виділяють, в основному, такі компоненти готовності до педагогічної діяльності: мотиваційний, змістово-операційний, креативний, вольовий, рефлексивний, емоційно-вольовий, мобілізаційно-налаштувальний та ін.

Треба зазначити, що Л. І. Білоусова і С. Д. Криштоф [7] виокремлюють компоненти підготовки майбутнього педагога до застосування інтернет-

технологій в освітньому процесі, а саме: мотиваційно-ціннісний (ціннісні орієнтації, мотивація щодо застосування інтернет-підтримки в освітньому процесі); когнітивно-операційний (знання основ будови Інтернет, освітніх ресурсів і сервісів навчального призначення Інтернет, група вмінь, необхідних при використанні ресурсів Інтернет: інформаційно-пошукові, інформаційно-аналітичні, інформаційно-технологічні); методично-організаційний (уміння використовувати ресурси і сервіси Інтернет, готуючись до викладання навчального матеріалу, засоби для засвоєння навчального матеріалу, організовувати різноманітну роботу, вивчати досвід інших педагогів та запроваджувати його під час власної педагогічної діяльності, застосовуючи веб-інструменти); рефлексивно-оцінювальний (уміння критично оцінювати педагогічний потенціал конкретних ресурсів і сервісів Інтернет, здатність до визначення шляхів удосконалення підготовки з інтернет-технологій тощо) [7].

Найчастіше інтернет-технології розглядаються вченими як напрям ІКТ, тому доцільним вважаємо розглянути думки вчених про готовність майбутніх педагогів до застосування ІКТ у майбутній професійній діяльності. Так, О.М.Гавриленко виділяє такі структурні компоненти готовності до застосування ІКТ: мотиваційний, інформаційно-змістовий, операційно-діяльнісний, емоційно-вольовий, оцінно-рефлексивний [16, с. 9]. О.О.Морохов у готовності до роботи з інформаційно-комунікаційними ресурсами виокремлює: ціннісно-мотиваційний (система мотивів, особистісних смислів та цілей), змістовно-операційний (система знань, вмінь) компоненти [61, с. 2 – 3]. За О. М. Снігур, компонентами готовності майбутнього педагога до використання засобів інформаційних технологій у професійній діяльності є: мотиваційний (усвідомлення необхідності оволодіння знаннями, вміннями, навичками для якісної діяльності педагога в середовищі ІКТ, бажання поповнювати знання про дидактичні можливості, методичні особливості використання сучасних засобів ІКТ, позитивне ставлення до використання засобів ІКТ); операційний (якість знань та вмінь); емоційно-вольовий (цілеспрямованість, ініціативність, самоконтроль тощо); оцінювально-рефлексивний (рефлексія, критичність під час аналізу

результатів діяльності та вміння корекції власної діяльності) [90, с. 17].

Компоненти готовності майбутніх педагогів до застосування нових інформаційних технологій (НІТ) у професійній діяльності з урахуванням її елементів конкретизує Р. С. Гурін [20, с. 9]: адаптивно-мотиваційний (усвідомлення значення НІТ, особистісне ставлення до впровадження НІТ в освітній процес та їх спрямованість на застосування НІТ у майбутній професії); планово-змістовий (науковий підхід, вміння висувати гіпотезу, припускати вибір і структурування навчального матеріалу за допомогою НІТ); організаційно-координаційний (активне використання НІТ в освітньому процесі освітніх закладів, самостійне отримання та поповнення знань); контролювально-оцінний (контроль, забезпечення засобами НІТ, представлення навчальної інформації, діагностика засвоєння цієї інформації).

Готовність майбутнього педагога до використання освітніх технологій у професійній діяльності, на думку І. В. Манькусь, складається із взаємопов'язаних між собою компонентів: ціле-мотиваційного (мотивація використання освітніх технологій); змістового (особистісно привласнені знання з теорії і практики використання освітніх технологій при викладанні); операційного (володіння вміннями та навичками технологічного характеру); інтеграційного (здатність до створення індивідуальної дидактичної системи навчання) [51, с. 17].

Розглянемо структуру готовності вихователя до напрямів професійної діяльності, адже метою наукового дослідження є саме цей аспект. До структурних компонентів готовності майбутнього вихователя до організації навчального діалогу в системі «вихователь – комп'ютер – дитина» ми відносимо мотиваційний, когнітивний та операційний. Компонентами готовності майбутнього вихователя є: когнітивний (сукупність знань: загальнокультурних, природничо-наукових, психолого-педагогічних, спеціальних), практичний (сукупність знань, зокрема, знання ставлення цілі, вибору методик, інструментарію їх проведення, збору, аналізу даних, корегування розвитку дітей, удосконалення компетенцій), мотиваційний (професійно-педагогічна спрямованість).

Проведений аналіз науково-методичної літератури показав, що вчені

виділяють такі компоненти готовності до професійної діяльності:

– мотиваційний (О.М.Гавриленко, О.В.Давискіба, О.М.Снігур, Н.П.Мазур), до складу якого відносять мотиви, усвідомлення значущості, ставлення, спрямованість, особистісні якості; ціле-мотиваційний (І.В.Манькусь, Т.В.Тихонова), мотиваційно-ціннісний (Л.І.Білоусова, С.Д.Криштоф), ціннісно-мотиваційний (О.О.Морохов), адаптивно-мотиваційний (Р.С.Гурін), мотиваційно-цільовий (А.Л.Федорчук);

– змістовий (І. В. Манькусь, Т. В. Тихонова), що передбачає наявність знань; його варіанти: інформаційно-змістовий (О. М. Гавриленко), когнітивний (А. Л. Федорчук), практичний (Н. П. Мазур);

– операційний: наявність умінь і навичок (І.В.Манькусь, Т.В.Тихонова, А.Л.Федорчук), його варіанти: методично-організаційний (Л.І.Білоусова, С.Д.Криштоф), змістово-операційний, операційно-діяльнісний: наявність знань та вмінь;

– інтеграційний як здатність до створення професійної індивідуальності (І.В.Манькусь, Т.В.Тихонова); рефлексивно- оцінювальний: критичність, самокорекція, рефлексія, самооцінка (Л.І.Білоусова, С.Д.Криштоф), його варіанти: оцінювально-рефлексивний (О.М.Снігур), дослідницько-рефлексивний (А. Л. Федорчук).

До зазначеного переліку окремо додають ще такі компоненти, як планово-змістовий (Р. С. Гурін) та особистісно-позиційний (А. Л. Федорчук). Беручи до уваги проаналізовані наукові праці, вважаємо за необхідне конкретизувати структуру готовності майбутніх вихователів в аспекті наукового дослідження, а саме, до застосування інтернет-технологій у професійній діяльності. Уважаємо за доцільне в структурі готовності майбутнього вихователя до застосування інтернет-технологій у професійній діяльності виокремити такі компоненти: мотиваційний, змістово-операційний, контрольний-оцінний.

Мотиваційний компонент у науковому дослідженні характеризує потреби, мотиви, інтереси, усвідомлення студентом необхідності оволодіння певним обсягом знань, умінь, навичок для ефективного застосування

інтернет-технологій у професійній діяльності, бажання поповнювати свої знання про освітні можливості мережі Інтернет, інтернет-технології, методичні особливості застосування інтернет-технологій у професійній діяльності, позитивне ставлення до застосування інтернет-технологій, цілеспрямованість для досягнення мети діяльності, ініціативність при вирішенні потрібних завдань, сформованість почуття відповідальності за результат своєї діяльності, уміння керувати своїми діями (самовладання).

Схарактеризуємо складники мотиваційного компонента. Спочатку розглянемо тлумачення складників у словникових джерелах. Так, потреба – «нужда в чому-небудь, об'єктивно необхідному для підтримки життєдіяльності і розвитку організму, людської особистості, соціальної групи, суспільства в цілому; внутрішній стимул активності» [91, с. 1059]; мотиви – «спонукання до діяльності, пов'язані із задоволенням потреб суб'єкта; сукупність зовнішніх або внутрішніх умов, що викликають активність суб'єкта і визначають її спрямованість» [77, с. 219]; інтерес – «форма прояву пізнавальної потреби, що забезпечує спрямованість особистості на усвідомлення цілей діяльності і тим самим сприяє орієнтуванню, ознайомленню з новими фактами, більш повному і глибокому відображенню дійсності» [77, с. 146]; усвідомлення – дія, яка спрямована на осягнення розумом, свідоме сприймання, розуміння значення, сенс чого-небудь [11, с. 1515]; бажання – «прагнення, потяг до здійснення чого-небудь» [37, с. 23]; ставлення – «той або інший характер поведінки з ким-, чим-небудь» [37, с. 445]; цілеспрямованість – прагнення до мети, спрямованість на досягнення мети [37, с. 515]; ініціативність – властивість, яка передбачає ініціативу, уміння самостійно розв'язувати що-небудь [11, с. 497]; відповідальність – «здійснюваний в різних формах контроль над діяльністю суб'єкта щодо виконання ним прийнятих норм і правил» [77, с. 257]; самовладання – «здатність людини свідомо, цілеспрямовано і розумно керувати своїми вчинками, контролювати себе, власні психічні стани і процеси» [62, с. 384].

Визначимо, що розуміють учені під кожним показником виділеного мотиваційного компонента готовності. Так, О. Б. Столяренко [92, с. 107 – 108]

вважає, що потреби є основою мотиваційної сфери людини; потреби – динамічні стани людини, які проявляються в залежності від умов та спрямовують діяльність людини на вирішення цієї залежності. С.Д.Максименко і В.О.Соловієнко розглядають потребу як «нужду, в якій виявляється залежність людини від певних умов, необхідних їй для життя та діяльності» [49, с. 38]. Визначення вчених є суголосними, адже вони розглядають потребу в аспекті залежності від чогось, натомість О.Б.Столяренко подає потребу як стан, а С. Д. Максименко і В. О. Соловієнко як нужду. Отже, потреба – особистісний стан, за яким особистість відчуває недостатність чогось та шукає шляхи як вийти з цього стану.

Мотив, на думку С. Д. Максименка і В. О. Соловієнка, це «реальне спонукання, яке змушує людину діяти у певній життєвій ситуації, за певних умов» [49, с. 38]; О. Б. Столяренко розуміє мотив поведінки як психологічну форму потреби, пов'язаної з мотивацією [92, с. 107 – 108]. На думку вченого, потреба виступає в якості недостатності людини в чомусь, а мотив є обґрунтуванням вирішення потреби. Отже, будемо розуміти мотив як спонукання до задоволення власних потреб.

Інтерес, за С. Д. Максименком і В. О. Соловієнком, це «стійке, вибіркоче, емоційно забарвлене прагнення особистості до життєво значущих об'єктів» [92, с. 38], О. Б. Столяренко вважає, що інтерес – мотив, в основі якого є пізнавальні потреби людини; виникнення інтересу пов'язано з емоціями людини. До кількісних характеристик інтересів автор відносить ширину (кількість значущих об'єктів, сфер дійсності), глибину (рівень розуміння змісту об'єктів), стійкість (тривалість збереження інтересу) [92, с. 107-108]. На нашу думку, інтерес це форма прояву потреби, яка передбачає спонукання до отримання нової інформації та її осмислення.

Учені (Л. М. Фрідман, І. Ю. Кулагіна) розуміють усвідомлення як «акт свідомості, предмет якого – сама діяльність свідомості» [102, с. 148]. Суголосний з цим визначенням Й. М. Варій, але вчений розглядає усвідомлення як «фокусування свідомості на психічних процесах, на тих чуттєвих образах дійсності, які особистість завдяки їм отримує» [9, с. 666 – 667]. Вважаємо, що усвідомлення це акт свідомості, спрямований на

сприйняття, осмислення, розуміння чогось.

Бажання, за О. Б. Столяренком, це усвідомлення мети, спонукання до дій, спрямованих на досягнення мети [92, с. 108]. Й. М. Варій розуміє бажання як «мотив, який становить більш або менш чітке усвідомлення цілі» [9, с. 651]. Отже, бажання будемо розуміти як прагнення отримати щось.

Ставлення А. В. Кічук розуміє як «винятково важливий прояв особистості, адже йдеться не лише про відповідний емоційний відгук, відображення нею певного об'єкта у формі сприйняття, уявлень, пам'яті, поняття (або їх сукупності), а й водночас про готовність до певної дії і навіть про саму дію» [39, с. 81]. Н. М. Мирончук визначає ставлення як «характер поведінки людини щодо кого- чи чого-небудь» [56, с. 82]. Визначення вченої суголосо не із словниковими визначеннями. Авторка вважає, що ставлення проявляється у вигляді оцінки, суджень відносно себе, своєї поведінки або поведінки інших людей. Отже, розуміємо ставлення як відображення людиною дозвілля, тобто як вона сприймає щось або когось.

Таким чином, спочатку виникає потреба, наприклад, ефективно застосовувати інтернет-технології для вирішення конкретного завдання; надалі виникає мотив, тобто обґрунтування, як можна вирішити цю потребу, наприклад, шляхи ефективного застосування інтернет-технологій. Далі виникає інтерес, наприклад, які ще можуть існувати шляхи застосування, формується бажання поповнити свої знання про можливості інтернет-технологій, шляхи ефективного застосування, методичні рекомендації застосування інтернет-технологій. Отримавши необхідну інформацію, формується ставлення до застосування інтернет-технологій, в ідеалі воно повинно бути позитивним.

Цілеспрямованість, на думку М. Й. Варія, це вміння керувати своїми діями, вчинками [9, с. 613]. С. Д. Максименко і В. О. Соловієнко розглядають цілеспрямованість як вольову якість особистості, яка визначається принциповістю, переконаннями та проявляється в усвідомленні завдань, які виникають перед людиною, необхідності вирішення завдань; цілеспрямованість – вміння керувати власними діями внаслідок переконань та принципів. На думку вчених, підґрунтям сильної волі є цілеспрямованість

та принциповість. Не маючи цілеспрямованості, людина підпадає під вплив оточуючих, саме цей вплив відображається на діях людини. Така поведінка є проявом слабкої волі [49, с. 154]. Л. М. Фрідман, І. Ю. Кулагіна розуміють цілеспрямованість як «спрямованість характеру; об'єднує поняття цілі та поняття прагнення» [102, с. 127]. Отже, визначення С. Д. Максименка і В.О.Соловієнка дещо конкретизує визначення М. Й. Варія, оскільки вчені подають цілеспрямованість ще й як якість. Будемо розуміти цілеспрямованість як якість особистості, яка проявляється в прагненні досягти певного результату. Відповідно без мети сенс діяльності майбутнього вихователя втрачається, тому наявність цілеспрямованості у майбутнього вихователя є обов'язковим складником готовності до професійної діяльності.

Ініціативність М.Й.Варій розглядає як «уміння знаходити нові, нешаблонні рішення й засоби їх здійснення» [9, с. 614]; Г.П.Васянович пояснює ініціативність як «здатність людини включати творчість щодо виконання своїх обов'язків» [10, с. 86]. В. В. Агіляр Туклер тлумачить ініціативність як «якість особистості, що виявляється в її прагненні та вмінні ініціювати справи і вчинки, активно їх реалізовувати та залучати до цього інших»; як «цілісне утворення особистості»; «інтегрована психологічна якість, яку можливо розглядати у складі вольових якостей, творчості, самостійності» [1, с. 8]. Отже, ініціативність це якість особистості, яка проявляється в бажанні виконати щось першим, щось запропонувати, прийняти важливе рішення тощо.

Відповідальність, на думку І. В. Улиської, це «інтегративна властивість особистості, яка виникає в результаті синтезу всіх її моральних якостей» [97, с. 162]. А. О. Липка розглядає відповідальність як «рису особистості», відповідальність формується при взаємодії психічних властивостей у результаті оволодіння знаннями, цінностями, нормами та через дотримання їх [43, с. 6]. Т. В. Алексєєва вважає, що відповідальність це «показник професійної компетентності майбутнього фахівця в процесі професійного становлення» [2, с. 77]. Отже, відповідальність – це якість особистості, яка проявляється в розумінні, до чого можуть привести власні дії, розумінні

норм, вимог та бажання їх не порушувати. Виконуючи професійну діяльність, майбутньому вихователю потрібно пам'ятати про свої обов'язки. Обираючи ту чи ту інтернет-технологію, потрібно пам'ятати про позитивні та негативні сторони цього застосування. Оскільки, не дивлячись на переваги застосування інтернет-технологій, є і недоліки такого застосування (наприклад, наявність реклами, спаму, комп'ютерна залежність, захоплення віртуальним світом, соціальними мережами тощо).

Витримка або самовладання це «вміння людини володіти собою», за Ф.Н.Гоноболіним [18, с. 118]. Наявність витримки, на думку вченого, робить людину самокритичною, натомість А.Г.Маклаков окремо розглядає витримку та самовладання як прояви сили волі; особистісні риси, які проявляються у стримуванні власних почуттів, умінні володіти собою і робити те, що видається правильним [48, с. 388]. У свою чергу, вчені (С. Д. Максименко, В.О.Соловієнко) розглядають уміння керувати власними діями як цілеспрямованість [49, с. 154]. Отже, самовладання – це якість особистості, яка полягає в здатності керувати своїми діями, словами, думками.

Наступним компонентом готовності майбутнього вихователя до застосування інтернет-технологій у професійній діяльності є змістово-операційний компонент, який охоплює знання про основи побудови комп'ютерних мереж, а особливо мережі Інтернет, про сутність інтернет-технологій, послуги мережі Інтернет, класифікацію освітніх інтернет-технологій, принципи функціонування інтернет-технологій, методики застосування інтернет-технологій у професійній діяльності, вміння та навички застосування інтернет-технологій для вирішення стандартних і творчих завдань у професійній діяльності, здатність майбутнього вихователя до створення індивідуальної методичної системи навчання, використовуючи інтернет-технології, здатність виявляти творчість у застосуванні інтернет-технологій.

Розглянемо спочатку тлумачення складників змістово-операційного компонента в словникових джерелах. Так, знання – «сукупність відомостей в якій-небудь галузі» [37, с. 155]; уміння – «освоений суб'єктом спосіб виконання дії, що забезпечується сукупністю набутих знань і навичок» [77,

с.414]; навичка – «дія, сформована шляхом повторення, що характеризується високим ступенем освоєння і відсутністю поелементної свідомої регуляції і контролю» [77, с. 227]; здатність – «властивість індивіда, яка визначає його можливість, спроможність, нахил до виконання певної діяльності; здатність зумовлюється рівнем знань, здібностей, умінь, навичок, особистісними якостями (риса характеру й темперамент, особливості емоційно-вольової сфери)» [19, с. 135]; творчість – «діяльність людини, спрямована на створення духовних і матеріальних цінностей» [37, с. 468].

Для повного розкриття складників змістово-операційного компонента готовності проаналізуємо думки вчених. Так, О. І. Вишневський [93] визначає знання як найбільш «поверхневий» рівень засвоєння інформації, який полягає в запам'ятовуванні інформації (фактів, правил, законів тощо) та інформації, яка виникає завдяки мисленню. Н. П. Волкова розуміє знання як «факти, відомості, наукові теорії, закони, поняття, системно закріплені у свідомості людини» [15, с. 238]. Отже, знання – це усвідомлені поняття, відомості, факти тощо, які зберігаються в пам'яті людини та можуть бути використовані людиною в потрібний момент.

Уважаємо, що знання формуються під час лекції, лабораторної роботи, самостійної та індивідуальної роботи, але основні знання формуються саме під час лекцій. На думку вчених (З. Н. Курлянд, Р. І. Хмелюк та ін. [69]), лекція виступає провідною формою навчання у ЗВО, дидактична мета якої полягає у формуванні бази для подальшого засвоєння інформації. До основних функцій лекції [69, с. 128 – 129] відносяться: інформаційна, адже лекція виступає в якості джерела наукової інформації; орієнтовна, лекція виступає в якості орієнтира в наукових теоріях, ідеях, у списку рекомендованої літератури; пояснювальна (роз'яснювальна) полягає в розкритті наукових понять студентам, формуванні усвідомленого розуміння наукових понять студентами; переконувальна полягає в наведенні доказів викладача при викладанні навчального матеріалу. Наприклад, доказ фактами при формуванні висновків на основі узагальнення фактів експерименту. Логічний доказ полягає в розмірковуванні, обґрунтуванні однієї думки іншою; підсумкова, викладання навчальної інформації повинно призвести до

захоплення студентів матеріалом, появи бажання поглибити свої знання та розпочати дослідницьку діяльність.

З позиції О. І. Вишневського [93], формування вміння сприяє поглибленню рівня засвоєння інформації, а самі вміння передбачають застосування знань до дій, поєднання інформації та дій. Під уміннями вчений розуміє здатність до мобілізації знань для виконання певних дій, необхідних для досягнення мети. Під час формування вмінь відбувається активізація знань, навичок, якщо такі є. Автор виділяє два види вмінь: елементарне (первинне) вміння – вміння, основою якого є знання, вміння-майстерність – уміння, основою якого є знання та навички людини.

Г. П. Васянович розуміє вміння як «здатність людини результативно, якісно і вчасно (ефективно) виконувати роботу в нових умовах» [10, с. 63], а навички як «здатність людини виконувати цілеспрямовані дії автоматизовано, без спеціально спрямованої уваги на предмет дій» [10, с. 63]. Натомість О. І. Власова розглядає навичку як «закріплену, доведену до досконалого виконання внаслідок цілеспрямованих вправ практичну або розумову дію» [14, с. 171]. Н. Є. Мойсеюк під уміннями розуміє «сукупність послідовно розгорнутих дій, що ґрунтуються на теоретичних знаннях», а під навичками – автоматизовані дії [58, с. 148]. Н. П. Волкова вміння розуміє як «здатність свідомо діяти на основі засвоєних знань» [15, с. 239], а навички авторка розуміє так само, як і Н. Є. Мойсеюк «автоматизовані дії», але «звичні, безпомилково виконувані (доведені до автоматизму вміння)» [15, с. 239]. Отже, будемо розуміти вміння як дії людини, які базуються на отриманих знаннях, а навички як дії, яка людина виконує без осмислення.

На нашу думку, в процесі виконання лабораторних робіт, самостійної та індивідуальної роботи у студента формуються вміння та навички. Лабораторна робота – вид навчального заняття, під час якого студент самостійно виконує завдання із використанням комп'ютера або пристроїв, обладнання тощо. Лабораторна робота спрямована на формування навичок та вмінь, особливо навичок та вмінь роботи з комп'ютерними технологіями. Учені (З. Н. Курлянд, Р. І. Хмелюк, А. В. Семенова та ін. [69, с. 158 – 159]) наголошують, що самостійна робота студентів передбачає такі види

діяльності: конспектування, пошук відповідей на поставленні питання, вивчення літератури, написання рефератів, доповідей, виступ з повідомленнями на заняттях, виконання лабораторних робіт. У свою чергу, індивідуальна робота передбачає виконання конкретних завдань для кожного студента та спрямована на розвиток творчого потенціалу студента.

Відповідно до тлумачного словника [89], здатність – це і є здібність. О. Б. Столяренко розглядає здібності як індивідуально-психологічні особливості особистості, що забезпечують успіх у діяльності, швидкість і легкість оволодіння діяльністю [92, с. 284]. Здібності впливають на швидке засвоєння знань, формування вмінь та навичок. Виділяють природні та специфічні людські здібності [92, с. 284 – 285]. Природні здібності – здібності, основою яких є задатки людини. Специфічні людські здібності поділяються на: загальні (проявляються в різних сферах діяльності людини, наприклад, розумові здібності, розвинена пам'ять, мова тощо) та спеціальні (проявляються в конкретній сфері діяльності людини, наприклад, математичні, технічні, спортивні здібності); теоретичні (схильність до абстрактно-логічного мислення) та практичні (схильність до практичної діяльності); навчальні (здібності до засвоєння знань, формування вмінь, навичок, здібності до формування якостей) та творчі (здібності до створення чогось нового в якості матеріального або духовного об'єкта); здібності до спілкування, взаємодії, предметно-діяльнісні здібності [92, с. 284-285].

Отже, здатність це особливість людини, яка проявляється в унікальності виконання чого-небудь. Творчість, як «дослідження», розуміє Т.М.Колодцько [42, с. 271].

Основою творчості, на думку авторки, є система творчого виховання, яка базується на індивідуальній зацікавленості, соціальній значущості [42, с. 271]. У свою чергу, А. Г. Маклаков вважає, що творчість – «форма пристосування до соціальних умов» [48, с. 71] та творчість, пов'язана із психічними процесами, із уявою в тому числі [48, с. 292]. Учений вказує на те, що творчість забезпечується знаннями, здібностями, цілеспрямованістю людини [48, с. 293]. Отже, творчість це діяльність, яка передбачає нетрадиційний підхід до вирішення наявних проблем. Основою такої

діяльності є отриманні раніше знання, сформовані вміння, навички; така діяльність дає можливість реалізувати особистісні якості людини.

На нашу думку, необхідним є розвиток творчих здібностей, які приведуть до появи власних ідей, пропозицій застосування інтернет-технологій, адже, професія педагога – це свого роду творча діяльність. Застосування інтернет-технологій в освітньому процесі може вирішити цю проблему. Тому розробка методичних рекомендацій є невід'ємним складником професійної діяльності.

Наступним компонентом готовності майбутнього вихователя до застосування інтернет-технологій у професійній діяльності є контрольно-оцінний компонент, який передбачає наявність самоконтролю, самоаналізу, критичності при аналізі результатів власної діяльності, вміння її корекції, уміння співвідносити власні особистісно-професійні можливості, самооцінки. Розглянемо спочатку тлумачення складників контрольно-оцінного компонента в словникових джерелах. Так, самоконтроль – «усвідомлення і оцінка суб'єктом власних дій, психічних процесів і станів» [77, с. 351]; самоаналіз – «аналіз власних вчинків і переживань» [89]; критичність – властивість, яка передбачає здатність до виявлення та оцінювання позитивного й негативного в кому-, чому-небудь [11, с. 588]; корекція – «виправлення чого-небудь» [11, с. 574]; співвідношення – «взаємний зв'язок, взаємна залежність» [37, с. 438]; самооцінка – «судження людини про міру наявності в неї тих чи тих якостей, властивостей у співвідношенні їх з певним еталоном, зразком» [19, с. 296].

Проаналізуємо думки вчених про складники виділеного контрольно-оцінного компонента. На думку О. І. Власової, самоконтроль – «свого роду продовження орієнтування протягом і після закінчення активності, яке потребує одержання суб'єктом інформації про адекватність процедури, яку він виконує, і відповідності одержаного ним кінцевого продукту ідеальному зразкові» [14, с. 151]. На думку Л. М. Фрідмана, І. Ю. Кулагіної, самоконтроль – «особливі дії, предметом яких є власні стани і властивості людини як суб'єкта діяльності, спілкування або самосвідомості» [102, с. 215]. При цьому автори виділяють такі види контролю, як афективний (контроль

емоційних процесів) та когнітивний (контроль думок, уявлень). Н.Є.Мойсеюк розглядає самоконтроль як «підструктуру особистості, яка супроводжує хід досягнення суб'єктивної мети, результати власних дій, самоактуалізації і самореалізації» [58, с. 57]. Отже, самоконтроль – це контроль людини своїх дій та думок, своєї діяльності.

Самоаналіз Л. О. Подкоритова, А. О. Брезденюк розуміють як «не тільки інтелектуальний процес, а й емоційний» [71, с. 116]. На думку вчених, самоаналіз сприяє саморозвитку та самовдосконаленню [71, с. 117]. І.Ю.Шамрай визначає самоаналіз як «індивідуальний мисленнєвий процес, тому його послідовність та структура буде залежати від особистості студента та його цілей у кожному конкретному випадку» [106, с. 75]. Отже, самоаналіз це процес мислення, який полягає в аналізі власних дій, вчинків, думок, емоційних станів.

Критичність, за Н. І. Герасименком, це «об'єктивне оцінювання предметів і явищ, прагнення брати під сумніви гіпотези й рішення» [17, с. 49]. А. Г. Маклаков розуміє критичність як «здатність усвідомлювати різницю між «добре» та «погано»; «механізм контролю за власною поведінкою» [48, с. 86]. Отже, критичність – це якість особистості, яка полягає в розумінні, що зроблено правильно чи неправильно, добре чи погано тощо.

Корекцію розглядає з психологічного погляду М. Й. Варій, який переконаний, що корекція передбачає подолання відхилень у діяльності, поведінці внаслідок вивчення особливостей людей, виявлення суперечностей, а також їх подолання, формування мотивацій, цінностей, цілей тощо [9, с. 148]. Отже, корекція результатів власної діяльності це здатність змінювати свої дії для отримання кращого результату.

Уважаємо, що співвідношення пов'язане із порівнянням. Визначимо, що означає порівняння та співвідношення. За Ф. Н. Гоноболіном, порівняння це «встановлення схожості та різниці між предметами або їх окремими елементами та ознаками» [18, с. 76]. На думку Д. Н. Узнадзе, «відображати предмети та співвідношення об'єктивної реальності може і мислення, і сприйняття» [96, с. 291]. Отже, розуміємо співвідношення як здатність

порівнювати щось з чимось з метою виділення спільного та відмінного.

Самооцінка, на думку М. Й. Варія, це «усвідомлення власної ідентичності незалежно від зовнішніх впливів» [9, с. 669]. Л. А. Мацко, М.Д.Прищак розуміють самооцінку особистості як оцінку людиною своїх якостей, себе, рівня успішності власної діяльності; суб'єктивне утворення в людській психіці, яке є відображенням норм і оцінок, що існують в суспільстві та в міжособистісних відносинах [55, с. 77]. Учені самооцінку пов'язують з потребою в самозатвердженні, пошуком свого місця в суспільстві та житті. Ставлення людини до себе та самооцінка формуються внаслідок впливу оцінки оточуючих на людину [55, с. 77]. Автори зазначають, що є такі види самооцінки, як адекватна, неадекватна. Адекватна оцінка полягає в здатності людини до співвідношення своїх можливостей та досягнень, наявності самокритичності, розуміння успіхів, невдач, здатність ставити перед собою мету. Неадекватна оцінка може бути або надмірно завищеною, або занадто заниженою. При завищеній самооцінці людина має невірне уявлення про себе, переоцінює свої можливості, свою цінність для оточуючих, не звертаючи увагу на невдачі, має спотворені уявлення про дійсність. Якщо людині робиться зауваження, тоді вона сприймає це гостро [55, с. 77 – 79]. Отже, самооцінка – це оцінка людиною своїх якостей з ідеальними якостями особистості, на її думку.

Самоконтроль надає можливість контролювати свої дії, підготувати себе до ліквідації своїх недоліків при вирішенні професійних завдань. Самоаналіз забезпечує аналіз власної діяльності. Критичність дуже важлива при оцінюванні власних пропозицій, наприклад, застосування інтернет-технологій у професійній діяльності. При необхідності відбувається корекція власної діяльності. Уміння співвідносити особистісно-професійні можливості надає можливість оцінити свої можливості для розв'язування професійних завдань. Самооцінка передбачає оцінку рівня власної діяльності.

Отже, аналіз наукових досліджень дозволив виокремити в структурі готовності майбутнього вихователя до застосування інтернет-технологій у професійній діяльності такі компоненти: мотиваційний, змістово-операційний, контрольний-оцінний.

2.2. Характеристика рівнів готовності майбутніх вихователів до застосування інтернет-технологій

Визначивши компонентну структуру готовності майбутнього вихователя до застосування інтернет-технологій у професійній діяльності, виникає необхідність розробити критерії, показники і, відповідно, рівні зазначеної готовності.

Звернімося насамперед до понять «критерій», «показник», «рівень». Так, за тлумачними джерелами поняття «критерій» визначається як «підстава для оцінки чогось» [37, с. 200]; як «необхідна і достатня умова виникнення чого-небудь», «підстава для прийняття будь-якого рішення», «деякого роду стандарт, відповідно до якого щось робиться або оцінюється» [62, с. 190]; як «ознака, на підставі якої проводиться оцінка, визначення або класифікація чого-небудь»; «мірило оцінок» [91, с. 663]. Отже, відповідно до словникових джерел критерій – це підстава, ознака, умова, стандарт для оцінювання чогось.

Поняття «показник» у словниках подається в таких значеннях: «свідчення, доказ, ознака чогось-небудь», «наочні дані про результати якоїсь роботи, якогось процесу; дані про досягнення в чому-небудь», «явище або подія, на підставі яких можна дійти висновків про перебіг якого-небудь процесу», «кількісна характеристика властивостей виробу (процесу)» [11, с. 1024]; як «різні «одиниці» поведінки і діяльності та фізіологічні реакції» [87, с. 415]. Отже, показник це явище, подія, характеристика, ознака, дані про щось, реакція.

Поняття «рівень» у словниках визначається як «ступінь, що характеризує якість, висоту, величину розвитку чогось» [37, с. 399]; «рівень розумового розвитку» пояснюється як «сукупність знань людини, інтелектуальних умінь і розумових дій, вільне оперування ними при вирішенні розумових завдань; стан пізнавальних і творчих можливостей індивіда» [78, с. 259]. Отже, рівень це ступінь, стан чогось.

Розглянемо погляди вчених щодо зазначених понять. Н. П. Плахотнюк [70, с. 2] розуміє критерій як оцінку, визначення, класифікацію якихось

якостей. І. В. Манькусь вважає, що «критерії оцінки орієнтовані на зіставлення вихідного рівня готовності студентів до навчання за певною методикою, з вихідним рівнем готовності до педагогічної діяльності» [52, с. 99]. Інші вчені визначають критерій як: «суттєву ознаку, на підставі якої розрізняється рівень розвитку особистості студента залежно від змісту педагогічного впливу» [36, с. 39] (О. М. Івлієва); «якість, властивість, ознаку об'єкта, що вивчається, які дають можливість зробити висновки про стан і рівень його сформованості та розвитку» [41, с. 105] (М. О. Ковальчук); «стандарт, на основі якого можна оцінити, порівняти реальне педагогічне явище, процес або якість за еталоном» [4, с. 10] (В. Н. Багрій). Отже, будемо розуміти критерій як ознаку оцінювання чогось.

Поняття «показник» учені розглядають як: «якісну або кількісну характеристику сформованості кожного критерію» [99, с. 4] (А.Л.Федорчук); «кількісну та якісну характеристики сформованості кожної якості, властивості, ознаки об'єкта, що вивчається, тобто ступінь сформованості того чи іншого критерію» [41, с. 105] (М. О. Ковальчук); «компонент критерію, конкретне, типове виявлення однієї із суттєвих сторін об'єкта, за яким можна встановити наявність якості та рівень його розвитку» [4, с. 10] (В. Н. Багрій). Отже, будемо розуміти показник як характеристику критерію.

Звернімося до сутності поняття «рівень». Так, визначення Н.П.Плахотнюк [70, с. 7] і К. В. Макагон [47, с. 28] є суголосними, учені визначають рівень як «міру кількісних і якісних проявів усіх ознак готовності». К. В. Макагон ще уточнює міру відповідності ознак еталону. М.О.Ковальчук визначає рівень як «ступінь сформованості професійних умінь» [41, с. 109]. І. В. Манькусь під рівнем розуміє «якісний облік і взаємодію критеріїв і показників готовності» [52, с. 101]. Отже, рівень це ступінь сформованості показників критеріїв.

У роботі було визначено критерії, показники готовності педагога до різних напрямів професійної діяльності (табл. 2.1, додаток Г).

Проаналізувавши наукові праці та визначивши значення понять «критерій», «показник», «рівень», було викоремлено критерії та показники готовності майбутнього вихователя до застосування інтернет- технологій у

професійній діяльності (табл. 2.2).

Було визначено суб'єктивно-особистісний критерій із такими показниками:

- інтерес до інтернет-технологій;
- бажання поповнювати знання про інтернет-технології;
- ставлення до інтернет-технологій.

Інтерес може бути таким: цікавість, яка проявляється лише в цей момент, та немає подальших дій для самостійного вивчення чи застосування інтернет-технологій; зацікавленість (допитливість) характерна проявом бажання дізнатися щось нове про інтернет-технології, можуть з'явитися запитання, проте це буде притаманне тільки для певного періоду, а не назавжди; стійкий пізнавальний інтерес характеризується постійним проявом до інтернет-технологій, прагненням до самостійної роботи.

Таблиця 2.2

Компоненти, критерії, показники готовності майбутніх вихователів до застосування інтернет-технологій у професійній діяльності

Компоненти	Критерії	Показники	Діагностувальні методики
Мотиваційний	Суб'єктивно-особистісний	<ul style="list-style-type: none">– інтерес до інтернет-технологій;– бажання поповнювати знання про інтернет-технології;– ставлення до інтернет-технологій;	<p>Анкета «На скільки цікаві для мене інтернет-технології?»</p> <p>Анкета «Чи буду поповнювати знання про інтернет-технології?»</p> <p>Анкета «Як я ставлюсь до застосування інтернет-технологій?»</p>

Змістово-оперційні	Репродуктивно-творчий	<ul style="list-style-type: none"> – обізнаність з інтернет-технологіями; – уміння застосовувати інтернет-технології; – здатність до творчого застосування інтернет-технологій; 	<p>Анкета «Чи обізнаний я з інтернет-технологіями?»</p> <p>Анкета «Чи застосовую інтернет-технології?»</p> <p>Анкета «Чи творчо я застосовую інтернет-технології?»</p>
Контрольно-оцінний	Рефлексивний	<ul style="list-style-type: none"> – наявність оцінки (самооцінки, взаємної оцінки); – наявність умінь корекції (самокорекції, взаємної корекції). 	<p>Анкета «Чи вмію я оцінювати вчинки?»</p> <p>Анкета «Чи вмію я корегувати вчинки?»</p>

Бажання можуть проявлятися як бажання поповнювати знання про інтернет-технології на рівні спостереження – спостереження результатів діяльності когось та виникнення бажання поповнювати свої знання; епізодичний вияв ініціативності, наприклад, за необхідності студент поповнює свої знання; прояв ініціативності в залежності від зовнішніх стимулів – студент завжди поповнює знання з інтернет-технологій, розуміючи навіщо це йому.

Ставлення може бути таким: індиферентним – нейтральне ставлення до інтернет-технологій; позитивним – розуміння переваг застосування інтернет-технологій; позитивно-активним – позитивне ставлення до інтернет-технологій та самостійне бажання застосовувати інтернет-технології.

Репродуктивно-творчий критерій визначається такими показниками:

- обізнаність з інтернет-технологіями;
- уміння застосовувати інтернет-технології;
- здатність до творчого застосування інтернет-технологій.

Знання можуть бути: безсистемними – це фрагментарні знання, тобто деякі поняття студент знає, але велика кількість інформації відсутня; систематизованими – це знання понять, але ці знання студент не завжди може застосовувати в потрібний час; глибокі та усвідомлені – це знання, які

студент може застосовувати в потрібний для нього момент та розуміє всі поняття.

Уміння застосовувати інтернет-технології можуть бути такими: уміння діяти за зразком – це виконання необхідного завдання, але обов'язково за наявності певного зразка; уміння діяти частково самостійно – це здатність виконати завдання, але після пояснення викладача чи вивчення інструкції виконання, при виконанні завдання можуть виникати труднощі, які студент не здатний повністю самостійно вирішити; уміння діяти самостійно передбачає здатність без допомоги інших виконати необхідні завдання.

Здатність до творчого застосування інтернет-технологій може проявлятися як: репродуктивне застосування інтернет-технологій – застосування інтернет-технологій на основі відтворення раніше отриманих результатів у звичайній ситуації; репродуктивно-творче застосування інтернет-технологій – відтворення раніше існуючого з додаванням деяких власних розробок або відтворення дій, що виконували в дещо змінених ситуаціях; творче застосування інтернет-технологій – застосування інтернет-технологій у повністю новій ситуації, розробка та реалізація власних ідей застосування інтернет-технологій.

Рефлексивний критерій визначається такими показниками:

- наявність оцінки (самооцінки, взаємної оцінки);
- наявність умінь корекції (самокорекції, взаємної корекції).

Оцінка (самооцінка, взаємна оцінка) може бути такою: неадекватна оцінка (самооцінка, взаємна оцінка) – занижена чи завищена оцінка (самооцінка, взаємна оцінка) результатів діяльності; невизначена оцінка (самооцінка, взаємна оцінка) – студент має деякі труднощі при оцінюванні діяльності; адекватна оцінка (самооцінка, взаємна оцінка) – здатність оцінити діяльність.

Наявність умінь корекції (самокорекції, взаємної корекції) може проявлятися як: домінування методу випробувань та помилок – студент намагається досягти результату, навіть якщо не знає, як це зробити; наявність елементів аналітичного підходу – студент починає аналізувати, як він виконує завдання, або як хтось інший виконує, що робить неправильно та

намагається внести корективи в діяльність; реалізація аналітичного підходу – студент аналізує діяльність, знаходить помилки, виправляє їх.

Відповідно до показників виділяємо такі рівні готовності майбутнього вихователя до застосування інтернет-технологій у професійній діяльності:

– низький рівень: студент проявляє цікавість до застосування інтернет-технологій, бажання поповнювати знання про інтернет-технології на рівні спостереження, індиферентно ставиться до інтернет-технологій, має безсистемні знання про інтернет-технології, може виконувати завдання лише за зразком, застосування інтернет-технологій носить репродуктивний характер, має неадекватну оцінку, самооцінку та взаємну оцінку результатів діяльності, у корекції, самокорекції та взаємній корекції результатів діяльності домінує метод випробувань та помилок;

– задовільний рівень: студент проявляє зацікавленість до застосування інтернет-технологій, епізодично виявляє ініціативність до поповнення знань про інтернет-технології, позитивно ставиться до інтернет-технологій, має систематизовані знання про інтернет-технології, може виконувати завдання частково самостійно, застосування інтернет-технологій носить репродуктивно-творчий характер, має невизначену оцінку, самооцінку та взаємну оцінку результатів діяльності, у корекції, самокорекції та взаємній корекції результатів діяльності наявні елементи аналітичного підходу;

– достатній рівень: студент проявляє пізнавальний інтерес до застосування інтернет-технологій, проявляє ініціативність до поповнення знань про інтернет-технології в залежності від зовнішніх стимулів, позитивно-активно ставиться до інтернет-технологій, має усвідомлені знання про інтернет-технології, може виконувати завдання самостійно, але може припускати помилки при виконанні, має адекватну оцінку, самооцінку та взаємну оцінку результатів діяльності, у корекції, самокорекції та взаємній корекції результатів діяльності реалізує аналітичний підхід;

– високий рівень: студент проявляє стійкий пізнавальний інтерес до застосування інтернет-технологій, проявляє ініціативність до поповнення

знань про інтернет-технології в залежності від зовнішніх стимулів, позитивно-активно ставиться до інтернет-технологій, має глибокі системні знання про інтернет-технології, може виконувати завдання самостійно, застосування інтернет-технологій носить творчий характер, має адекватну оцінку, самооцінку та взаємну оцінку результатів діяльності, у корекції, самокорекції та взаємній корекції результатів діяльності реалізує аналітичний підхід.

Отже, виділяємо рівні готовності майбутнього вихователя до застосування інтернет-технологій у професійній діяльності: низький, задовільний, достатній, високий.

Педагогічні умови формування готовності майбутнього вихователя до застосування інтернет-технологій у професійній діяльності.

У світі сучасних технологій актуальним є питання формування готовності майбутніх вихователів до застосування інтернет-технологій у професійній діяльності, а для цього необхідним є виділення педагогічних умов. Спочатку з'ясуємо тлумачення понять «умови» та «педагогічні умови».

Відповідно до словникових джерел поняття «умова» має такі визначення: «необхідна обставина, яка робить можливим здійснення, створення, утворення чого-небудь або сприяє чомусь»; «обставини, особливості реальної дійсності, при яких відбувається або здійснюється щонебудь»; «правила, які існують або встановлені в тій чи іншій галузі життя, діяльності, які забезпечують нормальну роботу чого-небудь» [89].

Поняття «умова» в педагогічному аспекті уточнюються вченими: як «структурна оболонка педагогічних технологій або моделей»; завдяки цим умовам реалізуються технологічні компоненти [22] (Т. Г. Гуцан); сукупність причин, обставин, об'єктів, які впливають на розвиток, виховання, навчання особистості [29, с. 121] (О. О. Єсіпова); «комплекс пріоритетних видів педагогічної діяльності педагога, реалізація яких спонукає до пошуків, розробки та впровадження нового змісту освіти, оригінальних, ефективних методик і технологій навчання [67, с. 51] (Л. А. Онищук); особливості організації освітнього процесу в закладі вищої освіти, що визначають

результати виховання, освіти, розвитку особистості, забезпечують їх досягнення [24, с. 136] (О. Л. Дурманенко).

Отже, будемо розуміти педагогічні умови як обставини, завдяки яким стає можливим реалізувати вирішення навчальних завдань учасниками освітнього процесу.

Розглянемо, які педагогічні умови формування готовності педагога до різних напрямів професійної діяльності визначають учені. Так, Н.В.Гуртовенко виділяє такі умови формування готовності до професійної діяльності: переведення студента в суб'єкт саморозвитку, замість об'єкта виховання, навчання: взаємодія учасників освітнього процесу, створення умов для отримання досвіду студентом, створення взаєморозуміння, відкритості, доброзичливості на заняттях; створення умов особистісного розвитку на заняттях: організація діалогу між викладачем та студентом, використання ігрової форми для особистісного розвитку, застосовуючи методи взаємонавчання, зміна рольових позицій, використання засобів, методів навчання для мотивації студентів; визначення цінностей під час власної діяльності: особистісне включення студента в процес контролювання діяльності, спільна робота студента та викладача при розв'язуванні завдань: постановки, планування їх вирішення, реалізація, оцінка результатів діяльності; готовність викладача до реалізації особистісно орієнтованого підходу при взаємодії зі студентами: підвищення впевненості студента, активності, самооцінки, прояв поваги, доброзичливості по відношенню до студента, підкреслення унікальності студента як особистості [21].

У роботі було визначено педагогічні умови формування готовності майбутніх вихователів до застосування інтернет-технологій у професійній діяльності:

- усвідомлення майбутніми вихователями важливості й необхідності застосування інтернет-технологій у професійній діяльності на рівні переконань;

- систематизація змісту навчально-методичного матеріалу з інтернет-технологій у процесі фахової підготовки майбутніх вихователів;

– стимулювання у майбутніх вихователів самонавчання, спрямованого на застосування інтернет-технологій у професійній діяльності.

Розглянемо детальніше кожен із запропонованих умов.

Отже, усвідомлення майбутніми вихователями важливості застосування інтернет-технологій полягає в готовності до пізнання інтернет-технологій, уявлення можливостей інтернет-технологій, передання мовою власного бачення застосування інтернет-технологій.

Усвідомлення студентами важливості застосування інтернет-технологій реалізовувалось у процесі засвоєння знань про інтернет-технології; формування ставлення до застосування інтернет-технологій (формувався ставлення в процесі роботи з інтернет-технологіями); цілеспрямованості (спрямованість на результат, тобто для досягнення мети необхідним було застосування інтернет-технологій).

З метою усвідомлення майбутніми вихователями важливості застосування інтернет-технологій їм пропонувалась історія розвитку інтернет-технологій, розкривались можливості інтернет-технологій для організації освітнього процесу, визначались напрями застосування інтернет-технологій.

Отже, першу педагогічну умову було реалізовано під час вивчення інтернет-технологій. Усвідомлення майбутніми вихователями можливостей інтернет-технологій для вирішення освітніх завдань та статусу інтернет-технологій в освіті мотивувало на власне застосування інтернет-технологій для вирішення професійних завдань, адже мотивація – це сукупність психологічних процесів, які спрямовують поведінку людини [92, с. 106 – 107].

Другою педагогічною умовою обрано систематизацію змісту навчально-методичного матеріалу з інтернет-технологій у процесі фахової підготовки майбутніх вихователів. Схарактеризуємо ключові поняття цієї умови. Так, система це «безліч елементів, що перебувають у відносинах і пов'язаних один з одним, утворюють певну цілісність, єдність» [91, с. 1225]; «складний, складовий, злагоджено функційний, цілісний об'єкт, що має свою внутрішню структуру і складається з багатьох, взаємопов'язаних між собою

частин (елементів)» [62, с. 393]. Принципами системи є цілісність (залежність елементів системи), структурність (опис системи через зв'язки, відношення в системі), взаємозалежність системи та середовища (властивості формуються та проявляються при взаємодії із середовищем), ієрархічність (кожен компонент системи розглядається як система, а ця система як компонент більш широкої системи), множинність опису системи (побудова різних моделей опису певного аспекту системи) [100, с. 584 – 585]. Отже, система це сукупність елементів, схожих за своїми ознаками.

Система, за Н. Є. Мойсеюк, це «певна цілісність, що складається із взаємопов'язаних частин, кожна з яких долучає свій внесок до характеристик цілого» [58, с. 554]. Розгляд об'єктів як системи є суттю системного підходу, адже в словникових джерелах системний підхід інтерпретується як «напрямок методології наукового пізнання і соціальної практики, в основі якого лежить розгляд об'єктів як систем; орієнтує дослідження на розкриття цілісності об'єкта, на виявлення різноманітних типів зв'язків у ньому і зведення їх у єдину теоретичну картину» [91, с. 1226]. Н. Є. Мойсеюк вважає, що суть системного підходу – розгляд відносно самостійних компонентів у взаємозв'язках, у системі з іншими [58, с. 40].

Натомість систематизація пояснюється в словниках як «розумова діяльність, у процесі якої розрізнені знання про предмети (явища) об'єктивної дійсності зводяться в єдину наукову систему, встановлюється їхня єдність на основі обраного принципу» [19, с. 304]. Отже, систематизація це процес об'єднання об'єктів за спільними ознаками.

На думку Н. Є. Мойсеюк, систематизація це «мисленнєва діяльність, у процесі якої знання про об'єкти, що вивчаються, організуються в певну систему за обраним принципом» [58, с. 207]. Систематизація, за словами С.Д.Максименка, це «розмежування груп та класів предметів та їх об'єднання в подальшому» [30, с. 284]. Отже, систематизація означає розумову діяльність людини, в ході якої знання об'єднуються в систему знань; об'єднання раніше отриманих знань, умінь, навичок з новими та утворення нової системи знань, умінь, навичок.

Основою систематизації є операції мислення: класифікація, аналіз і синтез. Класифікація – розумова операція розподіл цілого на складники за певними ознаками. Аналіз – розумова операція поділу цілого на складники. Синтез – розумова операція об'єднання складників у ціле. Систематизація знань залежить від порядку вивчення знань. Систематизація – засіб підвищення ефективності освітнього процесу.

Реалізація педагогічної умови, систематизація змісту навчально-методичного матеріалу з інтернет-технологій у процесі фахової підготовки майбутніх вихователів, відбувалась у процесі засвоєння системи знань, умінь та навичок з інтернет-технологій, у процесі вивчення навчальних дисциплін, пов'язаних з інтернет-технологіями, за розробленими навчально-дидактичними матеріалами до навчальних дисциплін, пов'язаних з інтернет-технологіями, а в сучасних умовах карантинних обмежень, це кожна дисципліна у програмі підготовки здобувача освіти спеціальності «Дошкільна освіта».

Навчально-методичні матеріали з інтернет-технологій розміщено в мережі Інтернет на навчальному порталі Moodle Маріупольського державного університету. Це навчально-методичний комплекс з кожної навчальної дисципліни, відеоролики для кращого сприйняття навчального матеріалу, корисні посилання на інші Інтернет-ресурси, новини у сфері освіти та інше. Такий навчальний портал надає можливість обміну повідомленнями (блог), коментування записів на блозі. Таким чином, студенти готувались до занять, опрацювавши навчальний матеріал, виконували завдання самостійної та індивідуальної роботи, переглядали інший матеріал на блозі. Навіть, якщо студент пропустив заняття, в нього була можливість самостійно опрацювати матеріал.

До кожної дисципліни розроблено навчально-методичний комплекс, який складається з навчальної програми, робочої навчальної програми, навчально-методичного забезпечення до курсу дисципліни, методичних рекомендацій до організації самостійної та індивідуальної роботи студентів, підсумкового контролю, глосарію, списку літератури. Під час педагогічної

практики застосовувались також інтернет-технології.

Отже, опрацювання студентами навчально-дидактичного матеріалу сприяло формуванню вмінь та навичок. Самоконтроль, самоаналіз сприяли контролюванню та аналізу своїх дій. Критичність реалізовувалась під час виконання навчальних завдань та передбачала визначення недоліків власної діяльності. Вміння корекції характеризувалось умінням коригувати діяльність для досягнення мети поставленого завдання. Співвідношення особистісно-професійних можливостей надало можливість визначити особистісні можливості для розв'язування професійних завдань. Самооцінка передбачала оцінювання результатів власної діяльності.

Третьою педагогічною умовою обрано стимулювання у майбутніх вихователів самонавчання, спрямованого на застосування інтернет-технологій у професійній діяльності.

Самонавчання визначається як «самостійне навчання поза навчальним закладом» [89]; «діяльність суб'єкта, спрямована на самостійне оволодіння знаннями про світ, про себе за допомогою пізнавальної, комунікативної, орієнтованої, художньої, соціальної діяльності, фізичного розвитку, саморегуляції» [88, с. 79]. Отже, самонавчання – самостійне отримання знань.

Учені (Л. М. Фрідман, І. Ю. Кулагіна [102], Д. Н. Узнадзе [96]) наголошують, що одним із шляхів навчання є шлях передчасної обробки фрагментів або частин (операцій, дій) діяльності з поступовою спрямованістю на засвоєння діяльності в цілому [102, с. 217]. Саме самонавчання вчені (Л. М. Фрідман, І. Ю. Кулагіна) вважають ефективним для реалізації цього шляху [102, с. 217]. На думку М. Й. Варія, в процесі самонавчання відбувається самовдосконалення людини [9, с. 217].

Самонавчання є елементом самовдосконалення.

За С. Л. Рубінштейном [9, с. 669] самовдосконалення та самовияв людини є процесами постійного розвитку. Саморозвиток і самовиховання забезпечують високий рівень самосвідомості. В нашому випадку, стимулювання у майбутніх вихователів самонавчання, спрямованого на застосування інтернет-технологій, – це спонукання до творчого застосування

інтернет-технологій у подальшій професійній діяльності.

Розвиток тлумачиться у словникових джерелах як «процес виникнення або підсилення чого-небудь»; «процес зростання, зміцнення чого-небудь»; «процес удосконалення, покращення чого-небудь» [37, с. 404]; «процес формування особистості як соціальної якості індивіда в результаті його соціалізації і виховання» [77, с. 331].

Розвиток людини, на думку Н. Є. Мойсеюк, це «безперервний процес, який не припиняється до моменту припинення самого життя» [58, с. 53]. Ф. Н. Гоноболін підкреслює, що людина повинна вміти представляти результат своєї майбутньої діяльності. Якщо у людини виникають перешкоди до виконання запланованого, вона повинна знову робити все, щоб це виправити, учений зазначає, що подолання труднощів забезпечує розвиток людини [18, с. 146].

Отже, стимулювання – спонукання до діяльності. Самовдосконалення – усвідомлення саморозвитку та самореалізації у творчому напрямі своєї діяльності. Якщо студент оцінює себе, результати своєї діяльності та ця оцінка є незадовільною, тоді у людини виникає усвідомлення необхідності самовдосконалюватись. А до функцій самосвідомості відносяться розуміння мотивів власної діяльності, результатів власної діяльності, самопізнання, а саме такі прийоми самопізнання, як: самоспостереження, самопорівняння, самоаналіз, самооцінка. Самовдосконалення реалізується через самокритичність, самостійність, цілеспрямованість.

Є. П. Ільїн виділяє фізичне (саморозвиток фізичних якостей), моральне (самовиховання) та інтелектуальне (самоосвіта) самовдосконалення [35, с. 217 – 218]. Для самовиховання важливим є самоконтроль та корекція. Так, однією із форм самовдосконалення є самоосвіта. Отже, самовдосконалення буде відбуватись за рахунок самостійної роботи над собою, буде реалізовуватись бажання поповнювати свої знання, вміння та навички застосування інтернет-технологій.

За словами вчених (В.В.Богословський, А.А.Степанов, А.Д.Віноградова та інші [65]), творчість це складний процес психіки людини, який існує як синтез різних сфер свідомості людини: пізнавальної, емоційної, вольової [65,

с. 281].

Уважаємо, що творчість – здатність зробити щось нове; рівень здібностей, який йде після репродуктивності (здатності відтворювати щось). А здібності – індивідуально-психологічні особливості, що забезпечують успішність виконання певної діяльності. Творчість має зв'язок з уявою та фантазією. Творчістю називають діяльність, результатом якої є щось нове в якості матеріальної або духовної цінності. Досягти творчості можна за допомогою мотивів, здібностей, знань, умінь, волі, фантазії. Основою творчості, на думку вчених (Л. Г. Подоляк, В. І. Юрченко [72, с. 151]), є креативність, яка має такі параметри, як: оригінальність, гнучкість мислення, поява нових ідей.

Учені (Л. Г. Подоляк, В. І. Юрченко [72, с. 152-153]) виділяють умови формування творчості: продуктивність мислення, яке проявляється в пізнавальній діяльності, в показниках цієї діяльності, критичність мислення полягає в поясненні ідей, рефлексивність характеризується самооцінкою, саморегуляцією, працелюбність, розвиток духовно-моральних якостей, внутрішня єдність, цілісність і вибіркова позиція стосовно здійснення мети.

Стимулювання у майбутніх вихователів самонавчання, спрямованого на застосування інтернет-технологій у професійній діяльності, полягало в спонуканні до творчого саморозвитку у сфері інтернет-технологій та появи власних ідей застосування інтернет-технологій. Було використано методи стимулювання, формування пізнавальних інтересів: метод навчальної дискусії (обговорення питань під час лекційних занять, питань для контролю під час лабораторних робіт), метод опори на життєвий досвід (використання прикладів застосування інтернет-технологій у повсякденному житті), метод забезпечення успіху в навчанні (допомога студентові в разі потреби), метод створення ситуації новизни навчального матеріалу (знайомлення з новим матеріалом на кожному занятті).

Отже, стимулювання у майбутніх вихователів самонавчання, спрямованого на застосування інтернет-технологій у професійній діяльності, реалізовано за допомогою методів стимулювання на навчальних заняттях, внаслідок виконання студентами завдань навчально-пошукового, навчально-

творчого, навчально-дослідного характеру. Оскільки творчість – це здатність нетрадиційно підходити до вирішення проблем, тоді виконуючи завдання навчально-пошукового, навчально-творчого, навчально-дослідного характеру, в студентів з'являлось бажання розробки власних пропозицій до творчого застосування інтернет-технологій у професійній діяльності.

Цілеспрямованість розкривалась у змозі майбутнього вихователя поставити власну мету розробки навчально-методичного матеріалу та бажанні досягти результату виконання цієї мети. Ініціативність розкривалась у бажанні запропонувати своє бачення застосування інтернет-технологій для реалізації освітнього процесу. Відповідальність полягала в розумінні важливості себе як майбутнього вихователя, важливості розроблення якісних навчально-методичних матеріалів, взагалі ефективної організації освітнього процесу. Уміння керувати своїми діями було важливим для реалізації освітнього процесу. Здатність до створення індивідуальної методичної системи навчання та здатність до творчості були яскравими прикладами творчої діяльності.

Отже, було визначено такі педагогічні умови формування готовності майбутніх вихователів до застосування інтернет-технологій у професійній діяльності: усвідомлення майбутніми вихователями важливості й необхідності застосування інтернет-технологій у професійній діяльності на рівні переконань; систематизація змісту навчально-методичного матеріалу з інтернет-технологій у процесі фахової підготовки майбутніх вихователів; стимулювання у майбутніх вихователів самонавчання, спрямованого на застосування інтернет-технологій у професійній діяльності.

2.3. Структурно-функційна модель формування готовності майбутнього вихователя до застосування інтернет-технологій у професійній діяльності

Розглянуті критерії, компоненти, показники, рівні готовності майбутніх вихователів до застосування інтернет-технологій у професійній діяльності, етапи та умови формування зазначеної готовності, слугували підґрунтям для розробки структурно-функційної моделі формування готовності майбутніх

вихователів до застосування інтернет-технологій у професійній діяльності. Звернімося до поняття «модель». Так, «модель» у тлумачних словниках інтерпретується в таких значеннях, як: «зразок якого-небудь нового виробу, взірцевий примірник»; «предмет, відтворений у зменшеному, іноді в збільшеному або натуральному вигляді» [37, с. 246 – 247]; «аналог (схема, структура, знакова система) певного фрагмента природної або соціальної реальності, продукту людської культури, концептуально-теоретичних утворень тощо – оригіналу-моделі» [100, с. 374]; «будь-який образ (уявний чи умовний: зображення, опис, схема, креслення, графік, план, карта тощо) будь-якого об'єкта, процесу або явища («оригіналу» певної моделі), який використовується в якості його «заступника», «представника» [91, с. 828]; «система об'єктів або знаків, яка відтворює деякі суттєві властивості системи-оригіналу» [77, с. 216].

По-різному визначають поняття «модель» учені, як-от: опис, який відображає групу важливих властивостей для досягнення мети [98, с. 95] (А.Л.Федорчук); програма, що складається із шляхів досягнення мети і має структурну організацію [57, с. 8] (І. Р. Михайлюк); об'єкт, який є допоміжним та обирається з пізнавальною метою для отримання нової інформації по відношенню до основного об'єкта [69, с. 68] (З. Н. Курлянд, Р.І.Хмелюк, А. В. Семенова та ін.).

Отже, будемо розуміти «модель» як систему взаємопов'язаних складників, необхідних для розв'язування якогось завдання.

Учені (З. Н. Курлянд, Р. І. Хмелюк та ін. [69, с. 68]) зазначають, що модель використовується для представлення різноманіття та структури освітнього процесу, наприклад, представлення багаторівневої моделі змісту освіти, математичні моделі сторін навчання.

Для теоретичного дослідження моделювання використовується з метою конструювання чогось нового. Дослідник вивчає характеристики реальних процесів, шукає нові ідеї, об'єдную їх, моделюючи певний стан системи дослідження. Створюються моделі-гіпотези для розкриття механізмів зв'язку між компонентами навчання (зв'язок між процесом оволодіння знаннями, способами діяльності, психічним розвитком особистості); створення

рекомендацій та висновків, які перевіряються емпірично. Після перевірки моделі-гіпотези результати перетворюються в наукові теорії. Недоліком моделі є розкриття лише окремих сторін і зв'язків, це пов'язано з ідеалізацією моделі [69, с. 68].

У дослідженні було розроблено структурно-функційну модель формування готовності майбутніх вихователів до застосування інтернет-технологій у професійній діяльності, яку представлено на рис. 2.1.

Структурно-функційна модель заснована на таких принципах: науковості – відповідність навчального матеріалу науковому рівні визначення понятійного апарату; системності – цілісність представлення навчального матеріалу; індивідуалізації – наявність індивідуально-дослідних завдань; наочності – використання наочного матеріалу; зв'язку навчання з життям – спрямованість навчальних завдань на вирішення майбутніх професійних задач; активності – прояв активності під час освітнього процесу. Означена модель складається з цільового (мета), змістового (компоненти готовності), технологічного (форми, методи, засоби навчання), діагностично-результативного (рівні сформованості готовності та результат) блоків.

Рис. 2.1. Структурно-функційна модель формування готовності майбутніх вихователів до застосування інтернет-технологій у професійній діяльності

Мета структурно-функційної моделі – формування готовності майбутніх вихователів до застосування інтернет-технологій у професійній діяльності. Оскільки мета навчання це «ідеальне мисленнєве передбачення кінцевого результату процесу навчання» (за Н. Є. Мойсеюк [58, с. 189]), відповідно вона передбачає формування у майбутніх вихователів знань, умінь, навичок щодо застосування інтернет-технологій у професійній діяльності.

Для досягнення мети було визначено завдання: реалізація педагогічних умов формування готовності майбутніх вихователів до застосування інтернет-технологій у професійній діяльності; активізація навчально-пізнавальної діяльності засобами інтернет-технологій.

Наступним компонентом структурно-функційної моделі є педагогічні умови, визначені в підрозділі 2.3, а саме: усвідомлення майбутніми вихователями важливості й необхідності застосування інтернет-технологій у

професійній діяльності на рівні переконань; систематизація змісту навчально-методичного матеріалу з інтернет-технологій у процесі фахової підготовки майбутніх вихователів; стимулювання у майбутніх вихователів самонавчання, спрямованого на застосування інтернет-технологій у професійній діяльності.

Для реалізації педагогічних умов використовувались засоби, форми та методи навчання. Так, було обрані такі методи навчання за класифікацією Ю. К. Бабанського [69, с. 111 – 118], а саме методи організації та здійснення навчально-пізнавальної діяльності: методи навчання за джерелом знань це словесні методи (лекція, пояснення, розповідь, бесіда, інструктаж), наочні методи (спостереження, ілюстрація, демонстрація), практичні методи (лабораторні роботи, педагогічна практика); методи навчання залежно від типу пізнавальної діяльності та за логікою передавання інформації: інформаційно-рецептивний, репродуктивний, проблемний, частково-пошуковий (евристичний), пошуковий (дослідний), індуктивний, дедуктивний; методи навчання за ступенем керування навчальною діяльністю: самостійна робота; методи стимулювання: метод навчальної дискусії, метод опори на життєвий досвід, метод забезпечення успіху в навчанні, метод створення ситуації новизни навчального матеріалу; методи контролю і самоконтролю за ефективністю навчально-пізнавальної діяльності: методи усного контролю (опитування, залік), методи письмового контролю (контрольна робота), методи лабораторно-практичного контролю (комп'ютерне тестування), методи самоконтролю (уміння самооцінки, самоаналіз і т.д.); інноваційні методи навчання: лекція-візуалізація, лекція-діалог, мережна робота, дискусія, «мозковий штурм», проєкти, робота з інтернет-технологіями, веб-квест тощо.

Етапами структурно-функційної моделі формування готовності майбутніх вихователів до застосування інтернет-технологій у професійній діяльності було визначено:

- 1) теоретичний – набуття майбутніми вихователями теоретичних знань щодо інтернет-технологій, усвідомлення необхідності застосування інтернет-технологій;

2) практичний – оволодіння вміннями, навичками практичного застосування інтернет-технологій;

3) творчий – удосконалення знань, вмінь, навичок застосування інтернет-технологій у професійній діяльності, формування творчого підходу до застосування інтернет-технологій [26, с. 330 – 331].

Завдання, педагогічні умови, експериментальна методика реалізовувались під час вивчення дисциплін, пов'язаних з інтернет-технологіями.

Так, теоретичний етап передбачав реалізацію таких завдань:

1) отримання теоретичних знань з інтернет-технологій: Інтернет як різновид комп'ютерних мереж, інтернет-технології, базові послуги мережі Інтернет, комунікаційні служби Інтернету, хмарні технології, сучасні інтернет-технології створення веб-сайтів;

2) формування потреб, мотивів, інтересів до застосування інтернет-технологій, бажання поповнювати свої знання, позитивне ставлення до інтернет-технологій;

3) формування таких особистісних якостей: цілеспрямованість, ініціативність, відповідальність, вміння керувати власними діями.

Реалізовували теоретичний етап формування готовності майбутніх вихователів до застосування інтернет-технологій у професійній діяльності під час лекційних занять із використанням таких методів навчання, як: пояснення, розповідь, бесіда, демонстрація тощо.

Практичний етап передбачав реалізацію таких завдань:

1) формування вмінь та навичок практичного застосування інтернет-технологій:

– пошук інформації про інтернет-технології різними пошуковими системами в мережі Інтернет;

– оформлення підписки на поштову розсилку;

– спілкування у Facebook, Google Hangouts та в інших комунікаційних службах, створення порівняльної таблиці можливостей соціально-медійних платформ, створення навчальної групи в соціальній мережі Facebook;

– робота з Google Документи: завантаження раніше створених

текстових документів, надання спільного доступу до цих документів іншим користувачам, створення різноманітних шаблонів для документів, додавання графічних об'єктів та таблиць у текстові документи, створення текстового документа із завданнями творчого характеру, надання спільного доступу до цього текстового документа;

- робота з відеосервісами: пошук відеороликів про інтернет-технології, розміщення посилань на знайдені відеоролики в соціальній мережі, створення власного відеоролика та розміщення його на відеосервісі YouTube;

- розробка та розміщення план-конспектів занять, веб-квестів, медіа проектів із застосуванням інтернет-технологій;

2) формування особистісних якостей: самоконтроль, рефлексія, самооцінка, критичність, уміння корекції діяльності, уміння співвідносити особистісні та професійні можливості.

Реалізація завдань практичного етапу формування готовності майбутніх вихователів до застосування інтернет-технологій у професійній діяльності відбувалася під час лабораторних робіт із використанням таких методів навчання, як: пояснення, розповідь, бесіда, обговорення, інструктаж, демонстрація тощо.

Творчий етап передбачав реалізацію таких завдань:

1) отримання теоретичних знань з інтернет-технологій: приклади ресурсів Інтернет, які можна використовувати в кожному виді навчальної діяльності; віртуальні лабораторії, бібліотеки; досвід створення та використання телеконференцій та відеоконференцій в освіті; хмарні технології: тенденції розвитку; безпечна робота з інтернет-технологіями;

2) формування вмінь та навичок застосування інтернет-технологій:

- електронне листування та спілкування, розробка творчих завдань;
- створення презентацій на будь-яку тему в Google Презентаціях;

3) формування особистісних якостей: здатність до створення індивідуальної методичної системи навчання, застосовуючи інтернет-технології, здатність проявити творчість у застосуванні інтернет-технологій.

Реалізація завдань творчого етапу формування готовності майбутніх

вихователів до застосування інтернет-технологій у професійній діяльності відбувалася у процесі самостійної роботи студентів як аудиторної, так і позааудиторної роботи із використанням таких методів навчання, як: пояснення, розповідь, бесіда, обговорення, інструктаж, демонстрація тощо.

У структурно-функційній моделі позиціоновано компоненти готовності майбутніх вихователів до застосування інтернет-технологій у професійній діяльності: мотиваційний, змістово-операційний, контрольний та оцінний та рівні (низький, задовільний, достатній, високий). Завершує модель структурний компонент результат, визначений як сформованість готовності майбутніх вихователів до застосування інтернет-технологій у професійній діяльності.

Отже, структурно-функційна модель формування готовності майбутніх вихователів до застосування інтернет-технологій спрямована на формування досліджуваного конструкту.

2.4. Реалізація структурно-функційної моделі формування готовності майбутнього вихователя до застосування інтернет-технологій у професійній діяльності

Метою констатувального експерименту було виявлення рівнів сформованості у майбутніх вихователів готовності до застосування інтернет-технологій у професійній діяльності.

На пошуковому етапі було здійснено анкетування студентів за запропонованими запитаннями. Опишемо одержані результати.

За результатами анкетування отримано такі результати (рис. 3.1). На запитання «Які інтернет-технології Ви застосовуєте у навчанні?» студенти відповіли: WWW – 40%, пошукові системи – 65%, служби передання електронних листів – 22%, відеосервіси – 7%, на запитання «Які інтернет-технології потребують більш глибокого застосування в освітньому процесі?» було одержано такі відповіді: 40% – соціальні мережі, 30% – пошукові системи. 86% студентів мають електронну поштову скриньку, 100% – сторінку в соціальній мережі. У навчанні студенти не використовують

соціальні мережі. Соціальну мережу студенти використовують для спілкування (90%), для перегляду новин (80%), гри в застосунки (40%).

Середня кількість часу в день на використання мережі Інтернет для навчальних цілей становить 1,5 години, для особистих потреб – 3 години. На запитання «Чи потрібно застосовувати інтернет-технології у навчанні?» студенти назвали такі інтернет-технології: пошукові системи, e-mail, форуми, відеосервіси, соціальні мережі, блоги, сервіси для зберігання мультимедійних ресурсів.

Таким чином, студенти використовують в навчанні тільки WWW, пошукові системи, служби передання електронних листів, відеосервіси. Усі опитані використовують соціальні мережі, але не використовують у навчанні, хоча вважають, що необхідно їх використовувати для вирішення освітніх завдань. Кількість годин, яку студенти використовують для вирішення особистих потреб, удвічі більше, ніж для вирішення навчальних цілей. На думку майбутніх вихователів, потрібно застосовувати в навчанні такі інтернет-технології, як: пошукові системи, e-mail, форуми, відеосервіси, соціальні мережі, блоги, сервіси для зберігання мультимедійних ресурсів.

На констатувальному етапі в межах кожного компонента за кожним критерієм було дібрано діагностувальні методики до кожного показника. Опишемо їх. Мотиваційний компонент – модифікованою методикою Р.С.Гуріна та модифікованою методикою В. О. Сластьоніна, Л. С. Подимової «Карта педагогічної оцінки здібностей педагога до інноваційної діяльності»; змістово-операційній – за власною методикою та модифікованою методикою І. В. Манькусь «Якості та вміння особистості, які відображають особистісно-професійну спрямованість майбутніх педагогів (Я – реальне професійне)», контрольній – за власно розробленою методикою. Усі методики представлено в додатку Д. Було запропоновано загальну методику для всіх компонентів готовності (модифікована методика Р. С. Гуріна (додаток З)).

Було визначено значення показників за суб'єктивно-особистісним критерієм мотиваційного компонента у такий спосіб: студентам пропонувалось поставити від 1 до 5 балів за кожним показником.

Середнє значення показника – «інтерес до інтернет-технологій» – становить 1-3 – цікавість, 4 – зацікавленість, 5 – глибокий пізнавальний інтерес.

За результатами анкетування було визначено, що 76% студентів виявили цікавість до інтернет-технологій. Проаналізуємо результати анкетування більш детально. Наприклад,

- 26% студентів шукатимуть шляхи вирішення поставленого завдання для досягнення поставленої мети;
- 20% студентів застосовуватимуть інтернет-технології для відповідності сучасним вимогам інформаційного суспільства;
- 20% студентів працюватимуть над удосконаленням себе як фахівця;
- 30% студентів усвідомлюють значущість досягнення мети навчання за допомогою інтернет-технологій;
- 26% студентів застосовуватимуть інтернет-технології для створення якісного веб-додатку або програмного забезпечення;
- 16% студентів підвищуватимуть якість освітнього процесу, застосовуючи інтернет-технології в освітньому процесі;
- 32% студентів застосовуватимуть інтернет-технології через необхідність для професійної діяльності;
- 20% студентів виявляють інтерес до появи та застосування нових технологій;
- 20% студентів виявляють інтерес до реалізації принципів навчання в умовах інформатизації освіти.

Характеристика значень показника «бажання поповнювати знання про інтернет-технології» виглядає таким чином: 1-3 – бажання на рівні спостереження, 4 – епізодичний вияв ініціативності, 5 – прояв ініціативності в залежності від зовнішніх стимулів.

За результатами анкетування 76% студентів мають бажання поповнювати знання про інтернет-технології на рівні спостереження.

Так, наприклад, 20% студентів подобається дізнаватися новини у сфері освіти; 24% студентів шукатимуть відповіді в мережі Інтернет, не знаючи чогось, здатні регулювати пізнавальну активність, шукатимуть інформацію

для поглиблення своїх знань; 22% студентів виконуватимуть завдання для формування вмінь та навичок, поповнюватимуть свої знання, уміння та навички застосування інтернет-технологій у професійній діяльності; 26% студентів здатні самостійно підвищувати власну інформаційну культури, поповнюватимуть знання про технології навчання; 24% студентів ставлять власне бажання дізнаватись про інтернет-технології першочерговим. Характеристика значень показника «ставлення до інтернет-технологій» виглядає таким чином: 1-3 – індивідуальне ставлення, 4 – позитивне ставлення, 5 – позитивно-активне ставлення.

За результатами анкетування 75% студентів мають індивідуальне ставлення до інтернет-технологій.

Отже, у 26% студентів є бажання дізнатися про можливості інтернет-технологій; 20% студентів позитивно ставляться до інтернет-технологій, подобається працювати з інтернет-технологіями; 14% студентів отримуватимуть задоволення від створення власних розробок; 40% студентів здатні реалізовувати функції педагогічної діяльності, застосовуючи інтернет-технологій; 30% студентів використовуватимуть сучасні форми та методи навчання при роботі з інтернет-технологіями; 20% студентів визнають важливу роль інтернет-технологій у сфері освіти; 28% студентів подобається усе нове, що пов'язане з інтернет-технологіями; 26% студентів слідкують за розвитком сучасних технологій, у тому числі, інтернет-технологій.

Значення всіх показників за суб'єктивно-особистісним критерієм свідчать, що 24% студентів мають задовільний рівень. Це свідчить про наявність потреб, мотивів, інтересу до застосування інтернет-технологій у навчанні та майбутній професійній діяльності.

Для виявлення значень показників за репродуктивно-творчим критерієм було запропоновано майбутнім вихователям анкетування (додаток Д2).

Характеристика значень показника «обізнаність з інтернет-технологіями» виглядає таким чином: 1-3 – безсистемні знання, 4 – систематизовані знання, 5 – усвідомлені та осмислені знання.

Результати показника «уміння застосовувати інтернет-технології» представлено в додатку И. За результатами даного анкетування майбутніх вихователів ми дійшли висновку, що інтернет-технології застосовуються лише за зразком.

Характеристика значень показника «здатність до творчого застосування інтернет-технології» виглядає таким чином: 1-3 – репродуктивне застосування, 4 – репродуктивно-творче застосування, 5 – творче застосування.

За результатами анкетування було визначено, що 60% студентів репродуктивно застосовують інтернет-технології.

Характеристика значень показника «наявність оцінки (самооцінки, взаємної оцінки)» виглядає таким чином: 1-3 – неадекватна оцінка, 4 – невизначена оцінка, 5 – адекватна оцінка.

Узагальнено результати готовності майбутніх вихователів до застосування інтернет-технологій у професійній діяльності констатувального експерименту представлено в табл. 3.1.

Таблиця 3.1

Значення показників за критеріями

Назва показника за критерієм	Середнє значення констатувального експерименту	% студентів
<i>Суб'єктивно-особистісний критерій</i>		
Інтерес до інтернет-технологій	3,8	24%
Бажання поповнювати знання про інтернет-технології	3,82	24%
Ставлення до інтернет-технологій	3,75	25%
Середнє значення	3,79	24%
<i>Репродуктивно-творчий критерій</i>		
Обізнаність з інтернет-технологіями	3,27	35%
Уміння застосовувати інтернет-технології	3	40%

Здатність до творчого застосування інтернет-технологій	3	40%
Середнє значення	3,09	38%
<i>Рефлексивний критерій</i>		
Наявність оцінки (самооцінки, взаємної оцінки)	3,54	29%
Наявність умінь корекції (самокорекції, взаємної корекції)	3,85	23%
Середнє значення	3,69	26%

Отже, дані табл. 3.1 свідчать про невелику різницю між показниками за критеріями.

З метою виявлення рівнів готовності майбутніх вихователів до застосування інтернет-технологій у професійній діяльності використано модифіковану нами методику Р. С. Гуріна (додаток 3), що спирається на зміст методу експертних оцінок якості особистості керівника і характеристик засобів управління (табл. 3.2).

Таблиця 3.2

Показники за критеріями

№	Назва показників за критеріями	Оцінка, бал
Показники за суб'єктивно-особистісним критерієм		
<i>Інтерес до інтернет-технологій</i>		
1	Наявність потреб та мотивів до застосування інтернет-технологій	1,2,3,4,5
2	Наявність інтересу до інтернет-технологій	1,2,3,4,5
<i>Бажання поповнювати знання про інтернет-технології</i>		
3	Усвідомлення необхідності оволодіння певним обсягом знань, умінь, навичок застосування інтернет-технологій	1,2,3,4,5
4	Бажання самостійно вивчати та поповнювати свої знання про інтернет-технології	1,2,3,4,5
<i>Ставлення до інтернет-технологій</i>		
5	Позитивне ставлення до інтернет-технологій	1,2,3,4,5

6	Усвідомлення необхідності застосування інтернет-технологій у професійній діяльності	1,2,3,4,5
Показники за репродуктивно-творчим критерієм		
<i>Обізнаність з інтернет-технологіями</i>		
7	Виявлення знань про інтернет-технології	1,2,3,4,5
8	Виявлення знань щодо методики застосування інтернет-технологій	1,2,3,4,5
<i>Уміння застосовувати інтернет-технології</i>		
9	Виявлення навичок та вмінь щодо застосування інтернет-технологій	1,2,3,4,5
10	Спроможність виконувати завдання	1,2,3,4,5
<i>Здатність до творчого застосування інтернет-технологій</i>		
11	Здатність творчо застосовувати інтернет-технології	1,2,3,4,5
12	Готовність до творчої самореалізації у професійній діяльності	1,2,3,4,5
Показники за рефлексивним критерієм		
<i>Наявність оцінки (самооцінки, взаємної оцінки)</i>		
13	Здатність до самоаналізу своєї діяльності та діяльності інших	1,2,3,4,5
14	Здатність до самооцінки своєї діяльності та діяльності інших	1,2,3,4,5
<i>Наявність умінь корекції (самокорекції, взаємної корекції)</i>		
15	Здатність до корекції своїх дій та дій інших	1,2,3,4,5
16	Здатність до самоконтролю своєї діяльності та контролю діяльності інших	1,2,3,4,5

У бланку для експертної оцінки нами було виділено 16 показників готовності майбутніх вихователів до застосування інтернет-технологій у професійній діяльності. Показник визначався за ступенем прояву: 1-не володію; 2-володію погано; 3-володію задовільно; 4-володію добре; 5-володію відмінно. Оцінка показника проводилася за п'ятибальною шкалою.

Шкала відповідно до рівнів отриманих балів:

0..47 (середнє значення: 0 – 2,9) – низький рівень готовності майбутніх вихователів до застосування інтернет-технологій у професійній діяльності;

48..55 (середнє значення: 3 – 3,4) – задовільний рівень готовності;

56..63 (середнє значення: 3,5 – 3,9) – достатній рівень готовності;

64..80 (середнє значення: 4 – 5) – високий рівень готовності.

Для отримання точного значення необхідно отримане значення помножити на коефіцієнт 16. Характеристику рівнів представлено в підрозділі 2.2.

Результати діагностики рівнів готовності до застосування інтернет-технологій представлено в табл. 3.3.

Таблиця 3.3

Результати констатувального експерименту

Назва критерію	Результати за окремими методиками, середнє значення	% студентів	Результати за загальною методикою, середнє значення	% студентів
Суб'єктивно-особистісний	3,79	24%	4	20%
Репродуктивно-творчий	3,09	38%	3,2	36%
Рефлексивний	3,69	26%	3,5	30%
<i>Середнє значення</i>	<i>3,52</i>	<i>30%</i>	<i>3,57</i>	<i>29%</i>

Середнє значення за загальною методикою рівнів готовності майбутніх вихователів до застосування інтернет-технологій у професійній діяльності, на думку респондентів, є 3,57. За результатами констатувального експерименту складено діаграму результатів (рис. 3.2). Результати констатувального експерименту свідчать про необхідність підвищення рівня готовності

майбутніх вихователів до застосування інтернет-технологій у професійній діяльності.

Отже, за результатами констатувального експерименту було зроблено висновок про необхідність підвищення рівня готовності до застосування інтернет-технологій у майбутніх вихователів у професійній діяльності.

Реалізація методики формування готовності майбутніх вихователів до застосування інтернет-технологій у професійній діяльності відбувалась за такими етапами: теоретичний, практичний та творчий.

Перший етап – теоретичний. Мета теоретичного етапу полягала в формуванні теоретичних знань з інтернет-технологій.

Завданнями теоретичного етапу було: стимулювати потребу в застосуванні інтернет-технологій та інтерес до інтернет-технологій, бажання поповнювати свої знання, позитивне ставлення до інтернет-технологій; ознайомити студентів з інтернет-технологіями, можливостями інтернет-технологій для ефективно організації освітнього процесу; розвинути емоційно-вольові якості студентів.

На теоретичному етапі реалізовувалась перша педагогічна умова, усвідомлення майбутніми вихователями важливості й необхідності застосування інтернет-технологій у професійній діяльності на рівні переконань.

На теоретичному етапі відбувалось ознайомлення студентів з інтернет-технологіями в рамках вивчення будь-яких навчальних дисциплін під час карантинних обмежень та дистанційного навчання.

Використовувались наочні методи: спостереження (використовувалось при демонстрації роботи інтернет-технологій), ілюстрація (використовувалась для показу таблиць, рисунків), демонстрація (використовувалась для показу мультимедійних презентацій з інтернет-технологій).

Методи навчання залежно від типу пізнавальної діяльності та за логікою передавання інформації: інформаційно-рецептивний (використовувався для передання теоретичного і наочного матеріалів), репродуктивний (використовувався для закріплення попередньо отриманих

знань), частково-проблемний (використовувався при створенні проблемних ситуацій для студентів та студенти знаходили шляхи вирішення проблем), проблемний (використовувався для створення проблемної ситуації та її вирішення), пошуковий (використовувався для створення проблемної ситуації), індуктивний (використовувався для представлення матеріалу від часткового до загального), дедуктивний (використовувався навпаки індуктивному методу).

Другий етап – практичний. Метою практичного етапу було формування вмінь та навичок практичного застосування інтернет-технологій для вирішення освітніх завдань.

Завданнями практичного етапу було: активізувати діяльність студентів під час вивчення дисциплін, пов'язаних з інтернет-технологіями, стимулювати інтерес та позитивне ставлення до інтернет-технологій, розвинути особистісні якості: самоконтроль, самоаналіз, критичність, уміння корекції власної діяльності, уміння співвідносити особистісно-професійні можливості, самооцінка.

На практичному етапі реалізовувались перша і друга педагогічні умови: усвідомлення майбутніми вихователями важливості й необхідності застосування інтернет-технологій у професійній діяльності на рівні переконань та систематизація змісту навчально-методичного матеріалу з інтернет-технологій у процесі фахової підготовки майбутніх вихователів.

На практичному етапі активізація діяльності студентів та формування особистісних якостей відбувались під час виконання завдань з інтернет-технологій.

Отже, студенти оволодівали вміннями та навичками застосування інтернет-технологій; виконувати завдання з різних дисциплін з використанням інтернет-технологій; розробляти навчально-методичний матеріал для роботи з дошкільниками з використанням інтернет-технологій; формувати особистісні якості: самоконтроль, самоаналіз, критичність, уміння корекції власної діяльності, уміння співвідносити особистісно-професійні можливості, самооцінка.

Третій етап – творчий. Метою творчого етапу було вдосконалення

отриманих знань, умінь та навичок застосування інтернет-технологій у професійній діяльності, формування творчого підходу до застосування інтернет-технологій.

Завданнями творчого етапу було: активізувати діяльність студентів з метою формування творчого підходу до застосування інтернет-технологій у професійній діяльності.

На творчому етапі реалізовувалась третя педагогічна умова: стимулювання у майбутніх вихователів самонавчання, спрямованого на застосування інтернет-технологій у професійній діяльності.

Оцінювання ефективності структурно-функційної моделі та експериментальної методики формування готовності майбутніх вихователів до застосування інтернет-технологій у професійній діяльності було здійснено за допомогою порівняльного аналізу результатів контрольної та експериментальної груп.

Порівняльний аналіз результатів контрольної та експериментальної груп дозволив дійти висновку, що результати в експериментальній групі були значно вищими, ніж у контрольній групі. В табл. 3.4-3.6 представлено оцінки рівнів сформованості готовності до застосування інтернет-технологій у професійній діяльності за кожним компонентом. Графічно результати відображено на рис. 3.3-3.5.

Найвищий позитивний результат в ЕГ мають такі показники за суб'єктивно-особистісним критерієм: позитивне ставлення до інтернет-технологій, усвідомлення необхідності оволодіння певним обсягом знань, умінь, навичок застосування інтернет-технологій, усвідомлення необхідності застосування інтернет-технологій у професійній діяльності. Найнижчий результат – наявність потреб та мотивів до застосування інтернет-технологій. Найвищий результат у КГ – позитивне ставлення до інтернет-технологій, а найнижчий результат – бажання самостійно вивчати та поповнювати свої знання про інтернет-технології.

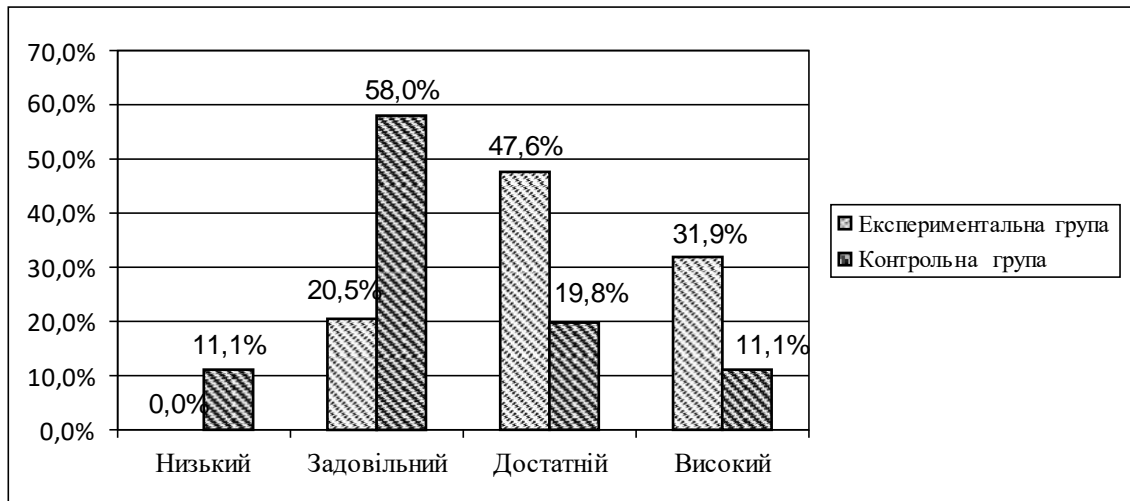
Таблиця 3.4

Рівні сформованості готовності майбутніх вихователів до

**застосування інтернет-технологій у професійній діяльності за
мотиваційним компонентом**

Рівні	ЕГ		КГ	
	%	Абс	%	Абс
Низький	0 %	0	11,1%	33
Задовільний	20,5%	65	58%	173
Достатній	47,6%	151	19,8%	59
Високий	31,9%	101	11,1%	33

В експериментальній групі достатній рівень готовності за мотиваційним компонентом (рис. 3.3) збільшився на 27,8%, високий – на 20,8%, задовільний зменшився на 37,5%, низький – на 11,1%.

**Рис. 3.3. Рівні готовності майбутніх вихователів до
застосування інтернет-технологій у професійній діяльності за
мотиваційним компонентом**

Таблиця 3.5

**Оцінка рівнів сформованості готовності майбутніх вихователів
до застосування інтернет-технологій у професійній діяльності за
змістово-операційним компонентом**

Рівні	ЕГ		КГ	
	%	Абс	%	Абс.
Низький	0 %	0	10,4%	31
Задовільний	30,3%	96	55%	164

Достатній	44,1%	140	23,5%	70
Високий	25,6%	81	11,1%	33

Найвищий результат серед показників за репродуктивно-творчим критерієм в ЕГ має виявлення знань щодо методики застосування інтернет-технологій. Найнижчий результат – виявлення знань про інтернет-технології. Найвищий результат у КГ – спроможність виконувати завдання, найнижчий результат – виявлення знань щодо методики застосування інтернет-технологій.

В експериментальній групі достатній рівень готовності за змістово-операційним компонентом (рис. 3.4) збільшився на 20,6%, високий – на 14,5%. Задовільний рівень зменшився на 24,7%, низький – на 10,4%.

Найвищий результат в ЕГ серед показників за рефлексивним критерієм готовності мають такі показники – здатність до самоаналізу своєї діяльності і діяльності інших, здатність до самоконтролю своєї діяльності і діяльності інших, корекції своїх дій та дій інших. Найнижчий результат має такий показник: здатність до самооцінки своєї діяльності і діяльності інших. Найвищий результат у КГ – здатність до самоконтролю своєї діяльності та контролю діяльності інших, а найнижчий результат – здатність до самооцінки своєї діяльності та діяльності інших.

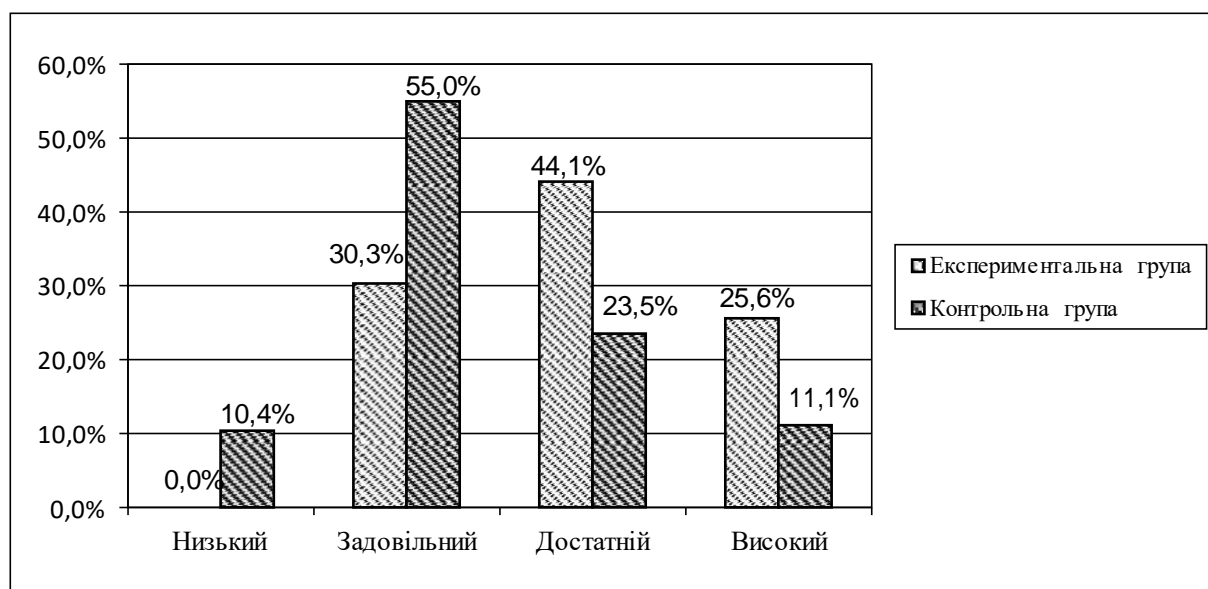

Рис. 3.4. Рівні готовності майбутніх вихователів до застосування інтернет-технологій у професійній діяльності за змістово-операційним компонентом

Оцінка рівнів сформованості готовності майбутніх вихователів до застосування інтернет-технологій у професійній діяльності за контрольно-оцінним компонентом

Рівні	ЕГ		КГ	
	%	Абс	%	Абс
Низький	4,4%	14	14,4%	43
Задовільний	22,4%	71	24,1%	72
Достатній	51,1%	162	38%	113
Високий	22,1%	70	23,5%	70

В експериментальній групі достатній рівень готовності за контрольно-оцінним компонентом (рис. 3.5) збільшився на 13,1%. Низький рівень зменшився на 10%, а задовільний рівень – на 1,7%, високий рівень – на 1,4%.

За результатами експерименту складено порівняльну таблицю результатів рівнів сформованості готовності майбутніх вихователів до застосування інтернет-технологій у професійній діяльності (табл. 3.7).

На основі отриманих результатів створено діаграму рівнів готовності майбутніх вихователів до застосування інтернет-технологій у професійній діяльності (рис. 3.6).

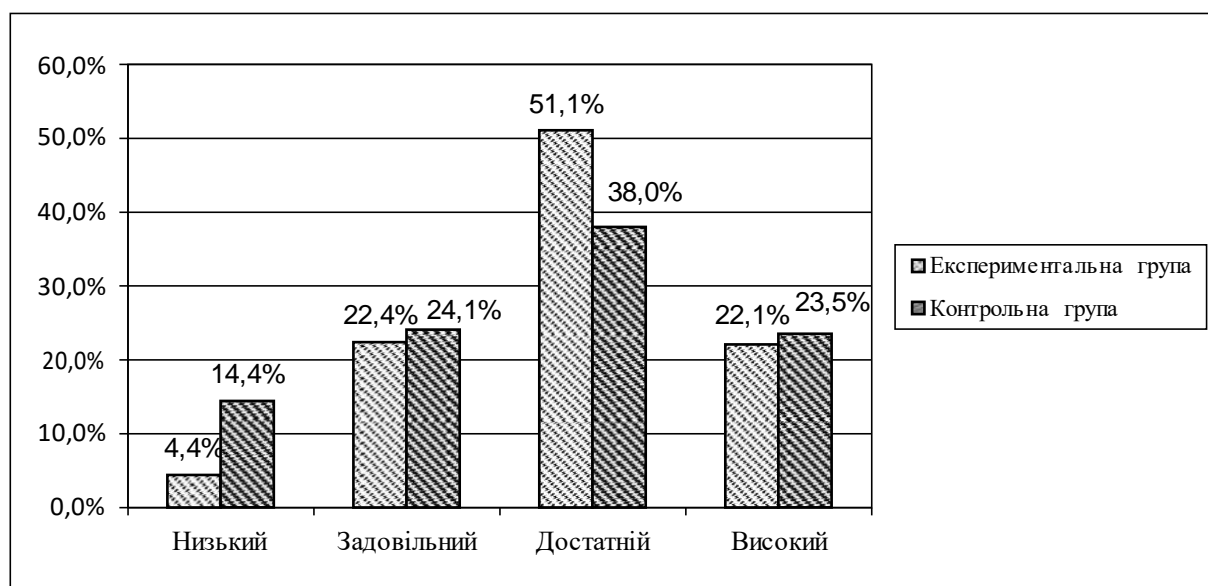

Рис. 3.5. Рівні готовності майбутніх вихователів до застосування інтернет-технологій у професійній діяльності за

контрольно-оцінним компонентом

Таблиця 3.7

Порівняльна таблиця результатів рівнів готовності майбутніх вихователів до застосування інтернет-технологій у професійній діяльності

Назва критерію	Значення контрольної групи	% студентів	Значення експериментальної групи	% студентів
Суб'єктивно-особистісний	3,31	66%	4,12	82%
Репродуктивно-творчий	3,35	67%	3,95	79%
Рефлексивний	3,71	74%	3,94	79%
Загальне значення	3,46	69%	4	80%

Дані рис. 3.6 свідчать про позитивні зміни рівнів готовності майбутніх вихователів до застосування інтернет-технологій у професійній діяльності: від задовільного до високого рівня готовності.

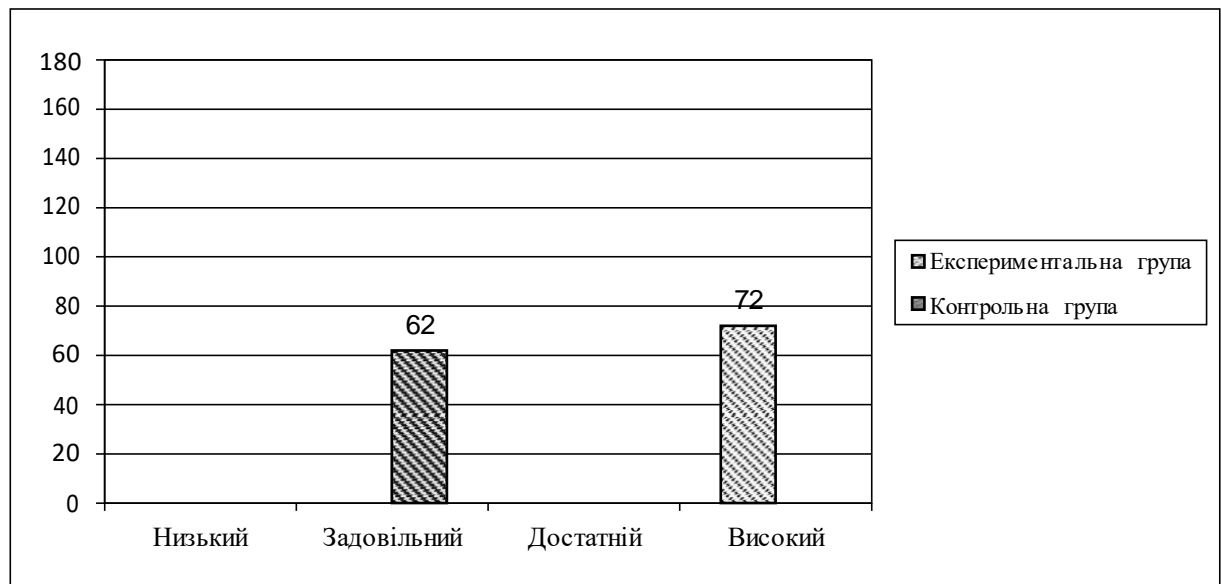

Рис. 3.6. Рівні готовності майбутніх вихователів до застосування інтернет-технологій у професійній діяльності

За результатами доведено ефективність структурно-функційної моделі та експериментальної методики формування готовності майбутніх

вихователів до застосування інтернет-технологій у професійній діяльності.

Підтверджено висунуту гіпотезу, що формування готовності майбутніх вихователів до застосування інтернет-технологій у професійній діяльності буде ефективним за таких педагогічних умов: усвідомлення майбутніми вихователями важливості й необхідності застосування інтернет-технологій у професійній діяльності на рівні переконань; систематизація змісту навчально-методичного матеріалу з інтернет-технологій у процесі фахової підготовки майбутніх вихователів; стимулювання у майбутніх вихователів самонавчання, спрямованого на застосування інтернет-технологій у професійній діяльності.

ВИСНОВКИ ДО ДРУГОГО РОЗДІЛУ

Проаналізовано структуру готовності майбутніх вихователів до професійної діяльності, критерії, показники, рівні готовності майбутніх вихователів до професійної діяльності, умови формування готовності до професійної діяльності.

Визначено структуру готовності майбутнього вихователя до застосування інтернет-технологій у професійній діяльності, яка складається з таких компонентів: мотиваційного (потреби, мотиви, інтереси, усвідомлення студентом необхідності оволодіння певним обсягом знань, умінь, навичок для ефективного застосування інтернет-технологій у професійній діяльності, бажання поповнювати свої знання про освітні можливості мережі Інтернет, інтернет-технології, методичні особливості застосування інтернет-технологій у професійній діяльності, позитивне ставлення до застосування інтернет-технологій, цілеспрямованість для досягнення мети діяльності, ініціативність при вирішенні потрібних завдань, сформованість почуття відповідальності за результат своєї діяльності, уміння керувати своїми діями); змістово-операційного (знання про основи побудови комп'ютерних мереж, а особливо мережі Інтернет, про сутність інтернет-технологій, послуги мережі Інтернет, класифікацію освітніх інтернет-технологій, принципи функціонування інтернет-технологій, методику застосування інтернет-технологій у професійній діяльності, уміння та навички застосування інтернет-технологій для вирішення стандартних, творчих завдань у професійній діяльності, здатність майбутнього вихователя до створення індивідуальної методичної системи навчання, використовуючи інтернет-технології, здатність виявляти творчість у застосуванні інтернет-технологій); контрольно-оцінного (самоконтроль, самоаналіз, критичність при аналізі результатів власної діяльності, уміння її корекції, уміння співвідносити власні особистісно-професійні можливості, самооцінка).

Виділено критерії та показники готовності майбутнього вихователя до застосування інтернет-технологій у професійній діяльності:

- суб'єктивно-особистісний критерій (інтерес до інтернет-технологій,

бажання поповнювати знання про інтернет-технології, ставлення до інтернет-технологій);

– репродуктивно-творчий критерій (обізнаність з інтернет-технологіями, уміння застосовувати інтернет-технології, здатність до творчого застосування інтернет-технологій).

– рефлексивний критерій (наявність оцінки (самооцінки, взаємної оцінки), наявність умінь корекції (самокорекції, взаємної корекції)).

Виділено та схарактеризовано рівні готовності майбутнього вихователя до застосування інтернет-технологій у професійній діяльності: низький рівень; задовільний рівень; достатній рівень; високий рівень.

Визначено та теоретично обґрунтовано педагогічні умови формування готовності майбутнього вихователя до застосування інтернет-технологій у професійній діяльності: усвідомлення майбутніми вихователями важливості й необхідності застосування інтернет-технологій у професійній діяльності на рівні переконань; систематизація змісту навчально-методичного матеріалу з інтернет-технологій у процесі фахової підготовки майбутніх вихователів; стимулювання у майбутніх вихователів самонавчання, спрямованого на застосування інтернет-технологій у професійній діяльності.

Розроблено та теоретично обґрунтовано структурно-функційну модель формування готовності майбутнього вихователя до застосування інтернет-технологій у професійній діяльності.

З метою визначення ефективності структурно-функційної моделі та експериментальної методики було використано такі методи математичної статистики – середнє арифметичне.

Отримані результати засвідчили ефективність розробленої структурно-функційної моделі формування готовності майбутніх вихователів до застосування інтернет-технологій у професійній діяльності.

ЗАГАЛЬНІ ВИСНОВКИ

Основні результати наукового дослідження проблеми формування готовності майбутнього вихователя до застосування інтернет-технологій у професійній діяльності викладено у висновках:

1. Аналіз теоретичних напрацювань учених, досвід підготовки майбутніх вихователів дозволив виявити наявні суперечності між: потужним дидактичним потенціалом ресурсів і сервісів Інтернету освітнього призначення і недостатньою його реалізацією у практичній діяльності закладу дошкільної освіти; нагальною потребою підвищення якості підготовленості випускників спеціальності «Дошкільна освіта» і відсутністю ефективних методик модернізації навчання майбутніх вихователів на засадах застосування новітніх мережних технологій; необхідністю якісної сучасної професійної підготовки майбутніх вихователів до застосування інтернет-технологій в освітньому процесі закладу дошкільної освіти та відсутністю ґрунтовних досліджень в означеному напрямі.

На підставі проведеного аналізу наукових праць нами було визначено готовність до застосування інтернет-технологій у професійній діяльності як особистісне утворення студента, що містить особистісні якості, знання, уміння та навички застосування інтернет-технологій для реалізації професійних завдань. Формування готовності майбутніх вихователів до застосування інтернет-технологій у професійній діяльності визначено як процес, основу якого становить методика формування знань, умінь, навичок застосування інтернет-технологій для вирішення професійних завдань і формування особистісних якостей майбутніх фахівців.

Виявлено, що формування готовності до застосування інтернет-технологій у професійній діяльності в закладах вищої освіти проходило стихійно. Формування зазначеної готовності вимагає створення певних педагогічних умов, які забезпечили б високий рівень готовності, що особливо актуальним стало в умовах карантинних обмежень та активного використання дистанційних форм навчання.

– У ході дослідження було встановлено, що готовність складається із трьох взаємопов'язаних компонентів: мотиваційний; змістово-операційний;

контрольно-оцінний.

Визначено рівні сформованості готовності майбутнього вихователя до застосування інтернет-технологій у професійній діяльності: низький рівень; задовільний рівень; достатній рівень; високий рівень.

Розроблено методику діагностування рівнів готовності майбутніх вихователів до застосування інтернет-технологій у професійній діяльності.

2. Обґрунтовано, що необхідними педагогічними умовами формування готовності майбутніх вихователів до застосування інтернет-технологіями у професійній діяльності є: усвідомлення майбутніми вихователями важливості й необхідності застосування інтернет-технологій у професійній діяльності на рівні переконань; систематизація змісту навчально-методичного матеріалу з інтернет-технологій у процесі фахової підготовки майбутніх вихователів; стимулювання у майбутніх вихователів самонавчання, спрямованого на застосування інтернет-технологій у професійній діяльності.

3. За результатами теоретичного аналізу проблеми та експерименту розроблено структурно-функційну модель та експериментальну методику формування готовності майбутніх вихователів до застосування інтернет-технологій у професійній діяльності. Запропонована модель відображає динаміку розвитку зазначеної готовності.

Одержані результати експерименту підтвердили ефективність висунутих у гіпотезі педагогічних умов формування готовності до застосування інтернет-технологій у професійній діяльності, засвідчили позитивну динаміку розвитку зазначеної готовності.

Проведене дослідження не претендує на повноту висвітлення всіх аспектів проблеми формування готовності майбутніх вихователів до застосування інтернет-технологій у професійній діяльності. Перспективи подальших наукових розвідок вбачаємо в нових розробках та продовженні вивчення проблеми формування готовності майбутніх вихователів до творчого застосування інтернет-технологій у професійній діяльності.

Список використаних джерел

1. Абалуев Р. Н. Интернет- технологии в образовании: Учебно-методическое пособие: Ч.3. / Абалуев Р. Н., Астафьева Н. Г., Баскакова Н. И. и др. Тамбов: Изд-во ТГТУ, 2002. 114 с.
2. Анотації курсів кафедри інформатики. Офіційний веб-сайт Центральноукраїнського державного педагогічного університету ім. В. Винниченка. Текст. і граф. дані. URL : https://phm.cuspu.edu.ua/images/kafinformatiki/anotatsia/6.040302/Анотації_дисциплін.pdf. – Назва з екрана.
3. Анотації навчальних дисциплін. Офіційний веб-сайт Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського». Текст. і граф. дані. URL : <https://www.pdpu.edu.ua/kafedri/kafedra-prikladnoji-matematiki-ta-informatiki.html>. – Назва з екрана.
4. Архіпова Т. Л., Зайцева Т. В. Використання «хмарних обчислень» у вищій школі . Інформаційні технології в освіті : збірник наукових праць «Інформаційні технології в освіті». 2013. № 17. 104 с. Текст. дані. URL : http://ite.kspu.edu/ru/webfm_send/743. Назва з екрана.
5. Багай Б. Формування готовності майбутнього вчителя до інноваційної педагогічної діяльності: аксіологічні засади. Електронний архів Полтавського національного педагогічного університету імені В. Г. Короленка. *Естетика і етика педагогічної дії*. Випуск 15, 2017. Текст. дані. URL : <http://dspace.pnpu.edu.ua/bitstream/123456789/8137/1/Bagay.pdf>. Назва з екрана.
6. Балабанова Е. Е., Вакарев Е. С. Використання соціальних мереж у професійній діяльності викладача ВНЗ. Інституційний депозитарій Київського університету імені Бориса Грінченка. *Наукові записки. Серія: Педагогіка*. 2013. № 3. С. 135–136. Текст. дані. URL : http://elibrary.kubg.edu.ua/12355/1/K_Balabanova_NZTNPU_2013_GI.pdf. – Назва з екрана.
7. Биков В. Ю. Відкрите навчальне середовище та сучасні мережні інструменти систем відкритої освіти. Наукова бібліотека Національного

педагогічного університету ім. М. П. Драгоманова. Текст. дані. URL : <http://enpuir.npu.edu.ua/bitstream/123456789/703/1/2.pdf>. – Назва з екрана.

8. Биков В. Ю. Інноваційні інструменти та перспективні напрями інформатизації освіти. *Віртуальний Університет ЛДУ БЖД* : збірник наукових праць третьої Міжнародної науково-практичної конференції «Інформаційно-комунікаційні технології в сучасній освіті: досвід, проблеми, перспективи». Текст. дані. URL : http://ubgd.lviv.ua/konferenc/kon_ikt/plen_zasid/Vukov.pdf. – Назва з екрана.

9. Биков В. Ю. Моделі організаційних систем відкритої освіти: монографія. Київ: Атака, 2008. 684 с.: іл.

10. Биков В. Ю. Проблеми та перспективи інформатизації системи освіти в Україні. Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова. Серія № 2. Комп'ютерно-орієнтовані системи навчання: зб. наук. праць. Редрада. Київ : НПУ імені М. П. Драгоманова, 2012. № 13 (20). С. 3–18.

11. Білоусова Л. І., Криштоф С. Д. Компоненти підготовки вчителя до використання Інтернет-підтримки у навчальному процесі. Издательский дом Образования и наука Ltd. *Педагогические науки/2. Проблемы подготовки специалистов*. Текст. дані. URL : http://rusnauka.com/1_NIO_2012/Pedagogica/2_98499.doc.htm. Назва з екрана.

12. Бісіркін П. М. Особливості використання комп'ютерних та Інтернет-технологій у процесі практичних занять з трудового навчання учнів основної школи. *Інформаційні технології і засоби навчання*. 2013. Т. 36, вип. 4. С. 18–26. Текст. дані. URL : http://nbuv.gov.ua/j-pdf/ITZN_2013_36_4_5.pdf. – Назва з екрана.

13. Богданова І. М. Особистісна змобілізованість майбутнього вчителя як умова його підготовки до успішної професійної діяльності. Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського. *Наука і освіта*. 2013. № 4. С. 41–45. Текст. дані. URL : http://nbuv.gov.ua/UJRN/NiO_2013_4_11. – Назва з екрана.

14. Богуш А. М. Підготовка дітей до школи у вимірі дошкільної зрілості : збірник наукових праць Херсонського державного університету. *Педагогічні науки*. 2015. Вип. 67. С. 158–163. URL : <http://nbuv.gov.ua/UJRN/>

znppn_2015_67_30.

15. Боднар А. О., Солопчук Д. М. Професійна підготовка майбутніх учителів фізичної культури до олімпійської освіти молодших школярів. Вісник Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка. *Фізичне виховання, спорт і здоров'я людини*. 2018. № 11. С. 38–46. URL : <http://visnyk-sport.kpnu.edu.ua/article/view/136587/133600>.

16. Бойченко О. В. Сутність поняття «підготовка майбутніх учителів фізико-математичних дисциплін» на сучасному етапі. *Наука і освіта*. 2014. № 1. С. 79–82. URL : http://nbuv.gov.ua/UJRN/NiO_2014_1_17.

17. Большой психологический словарь / Сост. и общ. ред. Б. Мещеряков, В. Зинченко. Санкт-Петербург : ПРАЙМ-ЕВРОЗНАК, 2004. 672 с. (Проект «Психологическая энциклопедия»).

18. Бужиков Р. П. Дидактичний потенціал Інтернет-технологій в сучасній системі освіти. *Проблеми освіти: наук. збірник Ін-ту інновац. технологій і змісту освіти МОНМС України*. Київ, 2011. Вип. 66. Ч. II. С.41–42.

19. Вагіс А. Формування фахової компетентності студента як синергетичний процес. *Інформаційні технології в освіті та науці: збірник наукових праць*. Мелітополь: Вид-во МДПУ ім. Б. Хмельницького, 2017. № 1(9). 303 с. С. 47 – 51.

20. Варій М. Й. Загальна психологія.: підр. для студ. вищ. навч. закл. : 3-тє вид. Київ: Центр учбової літератури, 2009. 1007 с.

21. Великий тлумачний словник сучасної української мови : з дод. і допов. / Уклад. і голов. ред. В. Т. Бусел. Київ; Ірпінь: ВТФ «Перун», 2005. 1728 с.

22. Вершинин В. Я. Использование интернет-технологий для оценки и повышения качества профессионального образования. Текст. дані. URL : <http://expert-nica.ru/library/sbornik2013/IV20part/Vershinin20VY.pdf>. Назва з екрана.

23. Вінник Т. О. Дослідження культурологічної підготовленості майбутніх учителів початкових класів з урахуванням інформаційної культури суспільства. *Інформаційні технології в освіті*. 2016. Вип. 2. С. 186–210. URL

: http://nbuv.gov.ua/UJRN/itvo_2016_2_15.

24. Волошенко М. О. Аналіз феномена «підготовленість майбутнього соціального працівника» в аспекті профілактично-корекційної роботи з підлітками девіантної поведінки. *Науковий вісник Миколаївського національного університету імені В. О. Сухомлинського. Серія : Педагогічні науки*. 2015. № 1. С. 68- 71 URL : http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvmdup_2015_1_14.

25. Гавриленко О. М. Формування готовності майбутніх учителів іноземних мов до застосування інформаційно-комунікаційних технологій у професійній діяльності: автореф. дис. ... канд. пед. наук: 13.00.04 / Кіровоград. держ. пед. ун-т ім. В. Винниченка. Кіровоград, 2011. 20 с. укр.

26. Галета Я. Інформаційно-освітнє середовище як засіб навчання. Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського. *Наукові записки. Кіровоградського державного педагогічного університету імені Володимира Винниченка. Сер.: Педагогічні науки*. 2012. Вип. 106. С. 128–134. URL : http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nz_p_2012_106_17. Назва з екрана.

27. Гуревич Р. С., Дідух Л. І. Використання Інтернет-технологій у підготовці фахівців: аспект навчання в мережевих спільнотах. *Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. Серія 2: Комп'ютерно-орієнтовані системи навчання* : зб. наук. праць. Київ : Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2015. Вип. 16 (23). С. 8–12.

28. Гуревич Р. С., Кадемія М. Ю., Козяр М. М. Інформаційно-комунікаційні технології в професійній освіті майбутніх фахівців / за ред. член-кор. НАПН України Гуревича Р. С. Львів : Вид-во «СПОЛОМ», 2012. 502 с.

29. Гурін Р. С. Підготовка майбутнього вчителя гуманітарного профілю до застосування нових інформаційних технологій у навчальному процесі загальноосвітньої школи: дис. ... канд. пед. наук: 13.00.04 / Південноукр. держ. пед. ун-т ім. К. Д. Ушинського (м. Одеса). Одеса, 2004. 171 с.

30. Гуртовенко Н. В. Умови формування готовності до професійної діяльності педагогів у процесі вузівської підготовки. *Проблеми сучасної педагогічної освіти. Педагогіка і психологія*. 2013. Вип. 40(1). С. 90–95. URL : http://nbuv.gov.ua/UJRN/pspo_2013_40%281%29_18. Назва з екрана.

31. Давискіба О. В. Підготовка майбутнього вчителя інформатики до організації навчального діалогу в системі «вчитель – комп'ютер – учень»: автореф. дис... канд. пед. наук: 13.00.04 / Луган. нац. ун-т ім. Т. Шевченка. – Луганськ, 2009. 20 с. укр.

32. Державний стандарт базової і повної загальної середньої освіти. Офіційний веб-сайт МОН України: Постанова КабМіну України від 23.10.2011р. № 1392. Текст. Дані URL : <http://www.mon.gov.ua/ua/often-requested/state-standards>. Назва з екрана.

33. Державний стандарт загальної середньої освіти в Україні. Інформатика. Освітня галузь «Технології». Офіційний веб-сайт МОН України: Постанова КабМіну України від 14.01.2004 р. № 24 «Державний стандарт базової і повної середньої освіти». Текст. дані. URL : <http://www.mon.gov.ua/ua/often-requested/state-standards>. – Назва з екрана.

34. Дисципліни ОС Бакалавр. Офіційний веб- сайт Кам'янець-Подільського національного університету ім. Івана Огієнка. Текст. і граф. дані. URL : <http://inf.kpnu.km.ua/courses-bachelor>. Назва з екрана.

35. Довгаль С. А. Медіапростір як соціальний простір медіафілософії : автореф. дис ... канд. філос. наук: 09.00.03. Дніпропетровськ : Б.в., 2012 . 19 с.

36. Дубасенюк О. А., Семенюк Т. В., Антонова О. Є. Професійна підготовка майбутнього вчителя до педагогічної діяльності: монографія. Житомир : Житомир. держ. пед. ун-т, 2003. 193 с.

37. Дущенко О. С. Актуальні тенденції розвитку інформаційних технологій. *«Сучасні тенденції розвитку освіти і науки в інтердисциплінарному контексті»* : матеріали II Міжнародної науково-практичної конференції. Дрогобич , 24–25 березня 2016 р. С. 224 – 226.

38. Дущенко О. С. Веб-технології як основа інтернет-технологій. *Інформаційні технології в освіті та науці*: збірник наукових праць. Мелітополь: Вид-во МДПУ ім. Б. Хмельницького, 2017. № 1(9). 303 с. С. 86 – 89.

39. Дущенко О. С. Викладання навчальної дисципліни «Інтернет-технології» у вищих навчальних закладах студентам спеціальності «Інформатика». Науковий вісник Мелітопольського державного педагогічного

університету. *Серія: Педагогіка*. № 1 (16). Мелітополь: Вид-во МДПУ, 2016. С. 258 – 268.

40. Дущенко О. С. Використання Інтернету в освіті: досвід зарубіжжя. / *Фізико-математична освіта : науковий журнал*. Вип. 3 (9). Сумський державний педагогічний університет імені А. С. Макаренка, Фізико-математичний факультет / редкол.: О. В. Семеніхіна (гол.ред.) та ін.

Суми : СумДПУ ім. А. С. Макаренк, 2016. 132 с. С. 35 – 42.

41. Дущенко О. С. Готовність майбутнього вчителя інформатики до застосування інтернет-технологій у професійній діяльності. Науковий вісник Мелітопольського державного педагогічного університету. *Серія: Педагогіка (наукове видання)*. № 1 (14). Мелітополь: Вид-во МДПУ, 2015. С. 327 – 333.

42. Дущенко О. С. Інтернет-технології : навчально-методичний комплекс / уклад. В. А. Мізюк. Ізмаїл: Ірбіс, 2017. 292 с.: ілл.

43. Дущенко О. С. Інтернет-технології в професійному становленні майбутніх учителів інформатики у вищому навчальному закладі: матеріали XII Всеукраїнської конференції студентів і молодих науковців «Інформатика, інформаційні системи та технології». Одеса, 3 квітня 2015 р. 140 с. С. 50 – 52.

44. Дущенко О. С. Майбутнє Інтернету та його вплив на освіту. *Актуальні питання природничо-математичної освіти: збірник наукових праць*. Випуск 7-8, 2016. Сумський державний педагогічний університет імені А. С. Макаренка. / редкол. : О. С. Чашечникова (гол. ред.) та ін. Суми : СумДПУ ім. А. С. Макаренка, 2016. 260 с. С. 185 – 191.

45. Дущенко О. С. Особливості використання Інтернет-технологій в освіті. Науковий вісник Мелітопольського державного педагогічного університету. *Серія: Педагогіка (наукове видання)*. № 2 (13). Мелітополь: Вид-во МДПУ, 2014. С. 325 – 330.

46. Дущенко О. С. Особливості підготовки майбутнього вчителя в зарубіжних країнах. *Освітні інновації у вищих навчальних закладах: проблеми використання інформаційно-комунікаційних технологій : збірник наукових праць за матеріалами III Всеукраїнської науково-практичної конференції*. Ізмаїл : РВВ ІДГУ, 2017. 106 с. С. 22 – 26.

47. Дущенко О. С. Переваги та недоліки застосування інтернет-

технологій в освіті : матеріали V Всеукраїнської науково-практичної конференції з міжнародною участю «Науково-дослідна робота в системі підготовки фахівців-педагогів у природничій, технологічній та економічній галузях». Бердянськ, 15-17 вересня 2015 р. С. 59 – 60.

48. Дущенко О. С. Перспективи використання соціальних мереж в освіті : збірник матеріалів III Всеукраїнської науково-практичної конференції молодих учених «Наукова молодь-2015» (10 груд. 2015 р., м. Київ) / за заг. ред. проф. Бикова В. Ю. та Спіріна О. М. Київ: ПТЗН НАПН України, 2015. 148 с. С. 126 – 131.

49. Дущенко О. С. Підтримка професійної діяльності засобами ІТ : Матеріали II Всеукраїнської науково-практичної конференції «Наукова діяльність як шлях формування професійних компетентностей майбутнього фахівця». Суми, 03-04 грудня 2014 р. С. 135 – 137.

50. Енциклопедія освіти. Акад. пед. наук України. /голов. ред. Василь Григорович Кремень. Київ : Юрінком Інтер, 2008. 1040 с.

51. Ефимова О. 15 предсказаний об интернете в 2025 году. ТЖ. Текст. дані. URL : <https://tjournal.ru/p/internet-2025>. Назва з екрана.

52. Жабєєв Г. В. Методика використання інтернет-ресурсів у процесі профільного навчання фізики: автореф. дис. ... канд. пед. наук: 13.00.02 / Національний педагогічний ун-т ім. М. П. Драгоманова. Київ, 2009. 20 с.

53. Жабєєв Г. В. Методика використання інтернет-ресурсів у процесі профільного навчання фізики: дис. канд. пед. наук: 13.00.02 / Національний педагогічний ун-т ім. М. П. Драгоманова. Київ, 2009. 230 с.

54. Жалдак М. І., Михалін Г. О., Біляй Ю. П. Теорія і практика створення та використання дистанційного курсу теорії ймовірностей і математичної статистики для майбутніх учителів. Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова. *Серія № 2. Комп'ютерно-орієнтовані системи навчання*: зб. наук. праць. Редрада. Київ: НПУ імені М. П. Драгоманова, 2009. № 14. С. 13 – 25.

55. Захарченко Д. Куда исчезнет Интернет. «Умный» мир и его будущее
Текст. дані. URL :
http://www.aif.by/social/science/kuda_ischeznet_internet_umnyu_mir_i_ego_budu

schee .Назва з екрана.

56. Збірник наукових праць. *Педагогічні науки*. Випуск 51. Херсон: Видавництво ХДУ, 2009. 426 с.

57. Зимовец Е. А., Карпенко О. Н. Формирование информационно-аналитических умений будущих учителей с использованием Интернет-ресурсов. Текст. дані. URL : http://eprints.zu.edu.ua/8898/1/14_Карпенко_Зимовец_статья.pdf. Назва з екрана.

58. Івлієва О. М. Критеріально-орієнтоване тестування в системі формування професійної готовності вчителя початкових класів: дис. канд.пед. наук: 13.00.04 / Південноукр. держ. пед. ун-т ім. К. Д. Ушинського. – О., 2001. – 234 с.

59. Інтернет-технології. Офіційний веб-сайт Національного університету «Львівська політехніка». Текст. і граф. дані. URL : <http://edu.lp.edu.ua/moduli/internet-tehnologiyi>. – Назва з екрана.

60. Інформація про фізико-математичний факультет. Офіційний веб-сайт Полтавського національного педагогічного університету ім. В. Г. Короленка. – Текст. і граф. дані. – Режим доступу: <http://pnpri.edu.ua/ua/phisics.php>. – Назва з екрана.

61. Калаур С. М. Підготовка майбутніх учителів до оцінювання навчальних досягнень школярів з предметів природничого циклу: автореф. дис... канд. пед. наук: 13.00.04 / Терноп. нац. пед. ун-т ім. В. Гнатюка. Тернопіль , 2004. 20 с.

62. Коваль Л. Підготовка майбутніх учителів початкової школи до використання навчальних технологій у процесі викладання математики. *Початкова школа*. 2004. № 11. С. 50 – 54.

63. Ковальчук М. О. Формування готовності майбутніх учителів до застосування мультимедійних навчальних систем у початковій школі: дис. ... канд. пед. наук: 13.00.04 / Житомирський державний університет імені Івана Франка, Житомир. Житомир, 2017. 282 с.

64. Коломієць А. М., Коломієць Д. І. Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання у підготовці фахівців: методологія, теорія,

досвід, проблеми : зб. наук. пр. Випуск 42 / редкол.: І. А. Зязюн та ін. Київ-Вінниця : ТОВ фірма «Планер», 2015. С.456–461.

65. Концепція впровадження медіаосвіти в Україні (нова редакція) Media Sapiens. – Текст. дані. URL : http://osvita.mediasapiens.ua/mediaprosvita/mediaosvita/kontseptsiya_vprovadzhennya_mediaosviti_v_ukraini_nova_redaktsiya/. Назва з екрана.

66. Коропатник М. Медіаосвіта в Україні: історія і сьогодення. Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського *Сіверянський літопис*. 2016. № 3. – С. 159-174. Текст. дані. URL : http://nbuv.gov.ua/UJRN/sl_2016_3_16. Назва з екрана.

67. Костюченко Л. Готовність майбутніх учителів початкових класів до професійної діяльності: збірник наукових праць: *Психолого-педагогічні проблеми сільської школи*. Умань : УДПУ ім. Павла Тичини. Випуск 39, 2011. 308 с.

68. Котко Я. О. Використання Інтернет-підтримки в самостійній роботі майбутніх учителів : Матеріали VI Всеукраїнської науково-практичної конференції «Інформаційні технології в освіті». Мелітополь, 24- 25 квітня 2014 р. 394 с.

69. Кравченко Т. В. Рівні підготовленості майбутнього вчителя до використання здоров'язбережувальних технологій у навчально-виховному процесі початкової школи. *Перлини наукового пошуку*. 2013. С. 69-76. URL : <http://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/5161/>.

70. Криштоф С. Д. Інтернет-підтримка навчального процесу з природничо-математичних дисциплін у ракурсі реалізації ідей гуманізації освіти : збірник наукових праць «Педагогічна освіта: теорія і практика». Випуск 9. Кам'янець-Подільський: Видавець ПП Зволейко Д. Г., 2011. 268 с.

71. Криштоф С. Д. Підготовка майбутніх учителів природничо-математичних дисциплін до використання Інтернет-підтримки у процесі навчання старшокласників: автореф. дис. ... канд. пед. наук : 13.00.04 / МОНМС України, Харк. нац. пед. ун-т ім. Г. С. Сковороди. Харків, 2012. 20 с.

72. Криштоф С. Д. Складники підготовки майбутнього вчителя природничо-математичних дисциплін до використання інтернет-підтримки у

навчальному процесі. Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського : збірник наукових праць Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди. «Засоби навчальної та науково-дослідної роботи». 2011. Вип. 36. С. 53 – 61. Текст. дані. URL : http://nbuv.gov.ua/j-pdf/znpkhnpu_zntndr_2011_36_10.pdf. Назва з екрана.

73. Круглик В. С. Сучасні підходи до використання інформаційно-комунікаційних технологій в навчанні. *Інформаційні технології в освіті*. 2008. № 2. С. 114-119.

74. Кучай О. В. Хмарні технології як провідний інструмент інформатизації вищої освіти. Вісник Черкаського університету. Вісник Черкаського університету. Серія «Педагогічні науки». 2017. Вип. 7. С. 47-51. Текст. дані. URL : <http://ped-ejournal.cdu.edu.ua/article/view/1460/1531>. Назва з екрана.

75. Лаврентьєва О. Фундаментальна підготовка вчителя природничих дисциплін: стан, проблеми і тенденції : збірник наукових праць «Педагогіка вищої та середньої школи». Випуск 45. Кривий Ріг: Вид-во: ТОВ НРП «Інтерсервіс», 2015. С. 52 – 58.

76. Линенко А. Ф. Теория и практика формирования готовности студентов педагогических вузов к профессиональной деятельности: дис. ... доктора пед. наук: 13.00.01, 13.00.04. Київ, 1996. 378 с.

77. Литвинова С. Г., Тебенко О. В. Хмарні технології. Соціальне середовище програмування TOUCHDEVELOP. *Науково-методичний журнал «Комп'ютер у школі та сім'ї»*, № 5(109), 2013. С. 26 – 30.

78. Лісниченко А. П. Підготовка майбутнього вчителя до творчої самореалізації в професійній діяльності: автореф. дис. канд. пед. наук: 13.00.04 / Вінниц. держ. пед. ун-т ім. М. Коцюбинського. Вінниця, 2011. 20 с.

79. Ляшенко Б. М., Вакалюк Т. А. Розвиток психолого-педагогічної готовності до професійно-педагогічної діяльності майбутніх учителів інформатики. *Професійне становлення особистості: проблеми і перспективи*: матеріали VI Міжнародної науково-практичної конференції. Хмельницький, 2011.

80. Макагон К. Діагностика готовності педагогів до пошукової

діяльності. *Рідна школа*. 2002. № 1. С. 27 – 29.

81. Манькусь І. В. Формування готовності майбутнього вчителя фізики до використання освітніх технологій у професійній діяльності: автореф. дис. ... канд. пед. наук. Центр. ін-т післядиплом. пед. освіти АПН України. Київ, 2006. 22 с. укр.

82. Марченкова Н. Г. Интернет-социализация молодежи: анализ взаимосвязи с интернет-зависимостью. Научная электронная библиотека eLIBRARY.RU *Школа педагога*. СПО 4. 2010. Текст. дані. URL : <http://elibrary.ru/item.asp?id=13920221>. Назва з екрана.

83. Мізюк В. А., Дущенко О. С. Про значущість вивчення послуг Інтернет для учнів середньої школи. *Наша школа*, № 5, 2014. С. 54 – 60.

84. Мойко О. С. Підготовка майбутнього вчителя інформатики до професійної діяльності. Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова. *Серія 5 : Педагогічні науки: реалії та перспективи*. 2016. Вип. 53. С. 184–189. URL : http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nchnpu_5_2016_53_30.

85. Морзе Н. В., Глазунова О. Г. Моделі ефективного використання інформаційно- комунікаційних та дистанційних технологій навчання у вищому навчальному закладі. *Інформаційні технології і засоби навчання*. 2008. № 2(6). Текст. дані. URL : <http://www.ime.edu-ua.net/em6/emg.html>. Назва з екрана.

86. Морзе Н. В. Система методичної підготовки майбутніх учителів інформатики в педагогічних університетах: Автореф. дис... д-ра пед. наук: 13.00.02 / Нац. пед. ун-т ім. М. П. Драгоманова. Київ, 2003. 39 с. укр.

87. Морохов О. Готовність вчителя до роботи з інформаційно-комунікаційними ресурсами. Бібліотека Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини. *Проблеми сучасного вчителя*. Випуск 1, 2010. Текст. дані. URL : http://www.library.udpu.org.ua/library_files/probl_sych_vchutela/2010/1/visnuk_1.pdf. Назва з екрана.

88. Національна стратегія розвитку освіти в Україні на період до 2021 року. Офіційний портал Верховної Ради України. URL : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/344/2013>. Назва з екрана.

89. Національний педагогічний університет імені М. П. Драгоманова
Офіційний веб-сайт Національного педагогічного університету імені М. П.
Драгоманова. Текст. і граф. дані. URL : <http://www.ii.npu.edu.ua>. Назва з
екрана.

90. Немов Р. С. Психологический словарь. Москва : Гуманитар. изд.
центр ВЛАДОС, 2007. 560 с. : ил.

91. Нова українська школа. Освітній портал Педагогічна преса. Текст.
дані. URL : [http://pedpresa.ua/wp-
content/uploads/2016/08/mon.pdf](http://pedpresa.ua/wp-content/uploads/2016/08/mon.pdf). Назва з
екрана.

92. Олексів Н., Герасимчук О. Формування професійної компетентності
інженерів-педагогів засобами Інтернет-технологій. *Наукові записки. Серія:
Педагогіка*. 2009. № 3. С. 33.

93. Онкович Г. В. Медіаосвіта як інтелектуально-комунікативна мережа
Вища освіта України. 2008. № 3. Д. 1. Тем. вип. Наука і вища освіта в Україні:
міра взаємодії. С. 165 – 177.

94. Осадча К. П. Проблеми використання ресурсів Інтернет у
професійній підготовці магістрантів. *Інформаційні технології в освіті*: збірник
наукових праць. Випуск 2. Херсон: Видавництво ХДУ, 2008. 156 с.

95. Остапенко Г. Основні аспекти соціально-комунікаційних
технологій мережі інтернет у студентському середовищі. Національна
бібліотека України імені В. І. Вернадського. Вісник КНУКіМ. Сер.: Соціальні
комунікації. 2013. Вип. 1. С. 175–181. Текст. дані. URL : [http://nbuv.gov.ua/j-
pdf/Vknukim_sk_2013_1_28.pdf](http://nbuv.gov.ua/j-pdf/Vknukim_sk_2013_1_28.pdf). Назва з екрана.

96. Педагогический энциклопедический словарь / Безруких М. М.,
Болотов В. А. и др. / гл. ред. Б. М. Бид-Бад. Москва : Большая Российская
энциклопедия, 2003. 528 с.

97. Педагогіка вищої школи: навч. посіб : 3-тє вид./ З. Н. Курлянд, Р. І.
Хмелюк, А. В. Семенова та ін. / за ред. З. Н. Курлянд., перероб. і доп. Київ:
Знання, 2007. 495 с.

98. Петухова Л. Є., Бальоха А. С. Професійна підготовка майбутнього
вчителя початкових класів у моделі трисуб'єктної дидактики. *Вища освіта
України у контексті інтеграції до європейського освітнього простору* :

XI Міжнародна науково-практична конференція. Київ: Гнозис, 2016. Додаток 1 до Вип. 37, Том II (70). С. 453–462.

99. Пиголенко І. В. Інтернет-технології як засіб формування ціннісних орієнтацій студентства на шляху до інформаційного суспільства (на прикладі НТУУ «КПІ»): автореф. дис... канд. філософ. наук: 09.00.10 / Нац. пед. ун-т ім. М. П. Драгоманова. Київ, 2007. 20 с. укр.

100. Подоляк Л. Г., Юрченко В. І. Психологія вищої школи: Навчальний посібник для магістрантів і аспірантів. Київ : ТОВ «Філ-студія», 2006. 320 с.

101. Проблеми освіти: Наук.-метод. зб. / Кол. авт. Київ: Наук.-метод. центр вищої освіти, 2003. Випуск 33. 316 с.

102. Проворова Є. М. Сформованість методичної підготовленості майбутніх учителів музики на засадах праксеологічного підходу *ScienceRise. Pedagogical Education*. 2018. № 2. С. 29– 33 URL : http://nbuv.gov.ua/UJRN/texcped_2018_2_9.

103. Процька С. М. Дослідження проблеми інформатизації освіти у теорії та практиці країн зарубіжжя : матеріали III щорічної Всеукраїнської науково-практичної конференції «*Дослідження молодих учених у контексті розвитку сучасної науки*» Київ, 2013 р. С. 77 – 82. Інституційний депозитарій Київського університету імені Бориса Грінченка. Текст. дані. URL : http://elibrary.kubg.edu.ua/1906/1/Procka_GI_konf.pdf. Назва з екрана.

104. Психология и педагогика: учебник для бакалавров. *Серия: Бакалавр. Академический курс* / В. А. Слостенин и др. / отв. ред. В. А. Слостенин, В. П. Каширин. Москва : Издательство Юрайт, 2015. 609 с.

105. Психологічний словник / Авт.-уклад. В. В. Синявський, О. П. Сергєєнкова / За ред. Н. А. Побірченко. Київ, 2007. 336 с.

106. Решетняк С. Б Використання можливостей мережі Інтернет в організації творчої діяльності студента. Международные конференции: Переяславская Рада: ее историческое значение и перспективы развития восточнославянской цивилизации – НТУ «ХПИ», 2012. Текст. дані. URL : <http://www.kpi.kharkov.ua/archive/Conferences/Переяславская Рада/2012-1/ВИКОРИСТАННЯ МОЖЛИВОСТЕЙ МЕРЕЖІ ІНТЕРНЕТ В ОРГАНІЗАЦІЇ>

ТВОРЧОЇ ДІЯЛЬНОСТІ СТУДЕНТА.pdf. Назва з екрана.

107. Ривкінд Й. Я. Інформатика: Підручник для 11 кл. загальноосвіт. навч. закл.: академ. рівень, профільн. рівень : 2-ге вид. / Й. Я. Ривкінд, Т. І. Лисенко, Т. І. Чернікова, В. В. Шакотько / за заг. ред. М. З. Згуровського. Київ: Генеза, 2012. 304 с.: іл.

108. Робота викладачів і студентів в системі управління навчанням Moodle : навчальний посібник / С. В. Лисоченко, Б. Б. Сусь, О. В. Третяк, В. Ф. Ходаковський. Київ: Видавничо-поліграфічний центр «Київський університет», 2012. 64 с.

109. Савченко Л. О. Проблема підготовки майбутніх учителів до професійно-педагогічної діяльності в системі вищої освіти. Всеукраїнська наукова конференція «Підвищення якості освіти в професійній підготовці майбутніх учителів». Кривий Ріг, 02-03 жовтня 2014 р. С. 20 – 23.

110. Саган О. В. Проектно-технологічний підхід у фаховій підготовці педагога. *Інформаційні технології в освіті*: зб. наук. праць / ред. Співаковський О. В. Херсон: Вид-во ХДУ, 2015. Вип. 25. С. 95–104.

111. Садова В. Функції педагогічних дисциплін у системі фундаментальної професійної підготовки майбутнього вчителя початкової школи : збірник наукових праць «Педагогіка вищої та середньої школи». Випуск 45. Кривий Ріг : Вид-во: ТОВ НРП «Інтерсервіс», 2015. С. 80 – 86.

112. Садова І. Проблеми удосконалення професійної підготовки майбутнього вчителя у педагогічній теорії. *Молодь і ринок*. 2012. № 1. С. 80–84. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Mir_2012_1_18.

113. Сейдаметова З. С., Сейтвелиева С. Н. Облачные сервисы в образовании. *Информационные технологии в образовании*. 2011. № 9. С. 105 – 111.

114. Сластенин В. А., Каширин В. П. Психология и педагогика: учеб. пособие для студ. высш. учеб. Заведений : 4-е изд., стереотип. Москва : Издательский центр «Академия», 2006. 480 с.

115. Словник базових понять з курсу «Педагогіка»: навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів: вид. 2-ге, доп. і перероб.

/ укладач О. Є. Антонова. Житомир: Вид-во ЖДУ імені Івана Франка,

2014. 100 с.

116. Снігур О. М. Формування вмінь використовувати засоби інформаційних технологій у майбутній професійній діяльності вчителя початкової школи: автореф. дис. ... канд. пед. наук: 13.00.09 / Ін-т педагогіки АПН України. Київ, 2007. 22 с.

117. Солодовник А. О. Проблема співвідношення понять «готовність», «підготовленість», «підготовка» у сучасній педагогічній науці. *Педагогічний альманах*. 2016. Вип. 31. С. 166–172. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/pedalm_2016_31_30.

118. Співаковський О. В., Петухова Л. Є., Коткова В. В. Інформаційно-комунікаційні технології в початковій школі : Навчально-методичний посібник для студентів напряму підготовки «Початкова освіта». Херсон 2011. 267 с.

119. Стандарт вищої освіти України першого (бакалаврського) рівня освіти, ступеня вищої освіти – бакалавр. Галузь знань – 01 Освіта, спеціальність 014 Середня освіта, Предметна спеціалізація 014.09 Середня освіта (Інформатика). Київ, 2017.

120. Столяренко А. М. Психология и педагогика: учеб. пособие для вузов. Москва : ЮНИТИ-ДАНА, 2004. 423 с.

121. Танько Т. П. Теорія та практика музично-педагогічної підготовки майбутніх вихователів дошкільних закладів у педагогічних університетах: Автореф. дис. ... доктора пед. наук / ХДПУ ім. Г. С. Сковороди. Харків, 2004. 41 с.

122. Торубара О. М. Формування готовності у майбутніх учителів трудового навчання до використання інформаційних технологій: автореф. дис. ... д-ра пед. наук: 13.00.04 / Ін-т вищ. освіти АПН України. Київ, 2009. 32 с.

123. Тютюнник А. В., Гончаренко Т. О. Використання хмарних сервісів для створення освітнього середовища викладача та студента. Електронне наукове фахове видання «Освітологічний дискурс», 2014, № 1 (5). Київський університет імені Бориса Грінченка Освітній дискурс Електронне наукове фахове видання. Текст. дані. URL: http://od.kubg.edu.ua/index.php/journal/article/view/81/102#.U8-d3-N_v-8. С. 228. Назва з екрана.

124. У МОН реалізовуватимуть програму розвитку і впровадження ІКТ та е-урядування (E-education programs) *Педагогічна преса*. Текст. дані. URL: <http://pedpresa.ua/164745-u-mon-realizovuvatymut-programu-rozvytku-i-vprovadzhennya-ikt-ta-e-uryaduvannya-e-education-programs.html>. Назва з екрана.

125. Фальштинська Ю. Віртуальне навчальне середовище – невіддільний складник дистанційного навчання. *Науковий вісник Мелітопольського державного педагогічного університету*. Серія : Педагогіка. 2016. № 1. С. 89– 93. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvmdpu_2016_1_14.

126. Федорчук А. Структурна модель підготовки майбутнього вчителя інформатики до роботи в класах фізико-математичного профілю. *Наукові записки Кіровоградського державного педагогічного університету імені Володимира Винниченка*. Серія: *Проблеми методики фізико-математичної і технологічної освіти*. 2015. Вип. 7(1). С. 95–98. URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/nz_pmfm_2015_7\(1\)28](http://nbuv.gov.ua/UJRN/nz_pmfm_2015_7(1)28)

127. Федюк Г. М. Інтернет-технології у дистанційному навчанні іноземної мови. *Вісник ЛНУ ім. Тараса Шевченка* № 9 (268), Ч. II, 2013.

128. Фонарюк О. В. Сутність та структура поняття «Професійна підготовка майбутніх учителів математики». *Науковий пошук молодих дослідників: збірник наукових праць студентів, магістрантів та викладачів / за ред. О. М. Королюк*. 2016. URL: <http://eprints.zu.edu.ua/id/eprint/20863>.

129. Шевченко В. В. Методика навчання інформатичних дисциплін майбутніх учителів технологій засобами інтернет-технологій: дис. канд. пед. наук : 13.00.02 / МОНМС України, Нац. пед. ун-т ім. М. П. Драгоманова. Київ, 2012. 212 с.

130. Шовкун В. В. Професіограма сучасного вчителя інформатики. *Scientific World*. Текст. дані. URL: <https://sworld.education/konfer43/132.pdf>. Назва з екрана.

131. Шувалова О. І. Аналіз процесу використання Інтернету як додаткового засобу навчання при підготовці викладачів інформатики. *Комп'ютерно-орієнтовані системи навчання: зб. наук. праць / редкол. – Київ: НПУ ім. М. П. Драгоманова. Випуск 7. 2003. 290 с. С. 226 – 232.*

132. Шурин. О. І. Професійно-педагогічна підготовка вчителя технологій у контексті євроінтеграційних процесів. *Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. Серія: Педагогіка.* 2016. № 3. С. 214-220. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/NZTNPU_ped_2016_3_35.

133. Энциклопедия профессионального образования: В 3-х томах / Под ред. С. Я. Батышева. Москва, АПО. 1998. Текст. дані. Режим доступа: <https://www.anovikov.ru/dict/epo.pdf>.

134. Яшанов С. Інтеграція навчальних інтернет-ресурсів у процес підготовки вчителя до майбутньої професійної діяльності. Науково-практичне видання «Вища школа», № 5 – 6, 2010. С. 51 – 54.

ДОДАТКИ

Додаток А.

Хронологічна поява інтернет-технологій

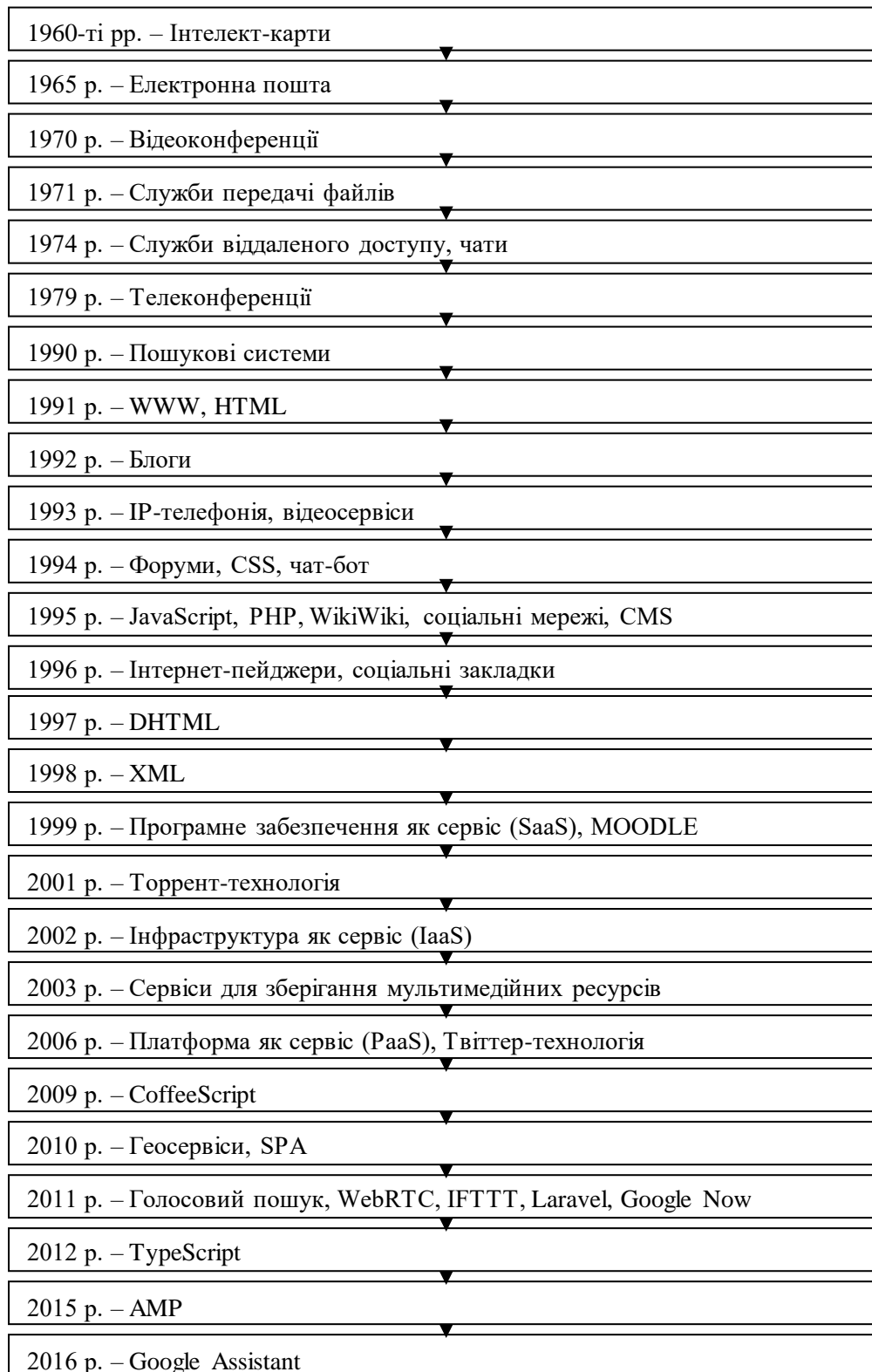

Рис. 1.1. Хронологічна поява інтернет-технологій

Критерії, показники готовності педагога до різних напрямів професійної діяльності

Таблиця 2.1

Критерії, показники готовності педагога до різних напрямів професійної діяльності

Автор та назва готовності	Критерії та показники готовності
А.Л. Федорчук [99], готовність майбутнього педагога	мотиваційний (цілі, мотиви, інтерес, потреба, спрямованість, творче вдосконалення), інформаційний (знання), операційно-діяльнісний (уміння), творчо-особистісний (креативність, моральність, відповідальність, об'єктивність, гнучкість мислення, педагогічний такт, здатність до саморозвитку і т.д.), ціннісний (впевненість, керування педагогічними ситуаціями, естетичні поведінка, прагнення до розвитку творчого потенціалу, потреба у самоосвіті), результативно-рефлексивний (контроль, самоконтроль, уміння аналізувати, спрямованість рефлексивного мислення, оцінка) [99, с. 4 – 6].
М.О. Ковальчук [41], готовність майбутніх педагогів до застосування мультимедійних навчальних систем	мотиваційно-цільовий (ставлення, переконаність, спрямованість), змістово-когнітивний (знання), діяльнісно-творчий (уміння, здатність створювати мультимедійні засоби), результативно-корекційний (здатність до самонавчання, оцінювання, уміння здійснювати самоаналіз та обирати стратегії поведінки) [41, с. 107].
Н.П. Плахотнюк [70], готовність майбутніх педагогів до інноваційної діяльності	мотиваційний (інтерес, потреба, цілі, сприйнятливність, бажання), когнітивно-операційний (знання, проєктувальні вміння, навички), креативний (чутливість, творча уява та активність, гнучкість та критичність мислення), рефлексивний (самооцінювання, оцінювання іншого) [70, с. 2 – 7].
С.М. Хатунцева [103], готовність майбутнього педагога до самовдосконалення	мотиваційний (інтерес, потреба, ціннісні ставлення, спрямованість), когнітивний (обсяг, дієвість, глибина знань), операційно-діяльнісний (уміння), особистісно-рефлексивний (самостійність, здатність здійснювати рефлексію та самооцінку) [103, с. 278 – 281].

**Загальна методика визначення рівнів готовності майбутнього
вихователя до застосування інтернет-технологій у професійній
діяльності відповідно до критеріїв та показників**

Додаток В1.

**Методика визначення рівня показників суб'єктивно-особистісного
критерію**

Анкета «На скільки цікаві для мене інтернет-технології?»

Завдання: Поставити від 1 до 5 балів по кожному показнику (1-2 – низький рівень, 3 – задовільний рівень, 4 – достатній рівень, 5 – високий рівень).

Таблиця 2.3

Показник Інтерес до інтернет-технологій		
№	Показник <i>Інтерес до інтернет-технологій</i>	Оцінка, бал
1	Для досягнення поставленої мети я буду шукати шляхи вирішення поставленого завдання	1,2,3,4,5
2	Я буду застосовувати інтернет-технології, щоб відповідати сучасним вимогам інформаційного суспільства	1,2,3,4,5
3	Я буду працювати над удосконаленням себе, щоб стати кращим фахівцем	1,2,3,4,5
4	Я усвідомлюю значущість інтернет-технологій для досягнення мети навчання	1,2,3,4,5
5	Я буду застосовувати інтернет-технології для створення якісного методичного забезпечення у роботі з дошкільниками	1,2,3,4,5
6	Застосовуючи інтернет-технології в освітньому процесі, я зможу підвищити якість освітнього процесу	1,2,3,4,5
7	Я буду застосовувати інтернет-технології, тому що це необхідно для моєї професійної діяльності	1,2,3,4,5
8	Я виявляю інтерес до появи та застосування нових технологій, у тому числі інтернет-технологій	1,2,3,4,5
9	Я виявляю інтерес до реалізації принципів навчання в умовах інформатизації освіти	1,2,3,4,5

Анкета «Чи буду поповнювати знання про інтернет-технології?»

Таблиця 2.4

Показник Бажання поповнювати знання про інтернет-технології		
№	Показник <i>Бажання поповнювати знання про інтернет-технології</i>	Оцінка, бал
1	Мені подобається дізнаватися про щось нове в сфері освіти	1,2,3,4,5
2	Не знаючи чогось, я буду шукати відповіді в мережі Інтернет	1,2,3,4,5
3	Я здатний регулювати власну пізнавальну активність	1,2,3,4,5
4	Я буду шукати інформацію для поглиблення своїх знань	1,2,3,4,5
5	Я буду виконувати завдання для формування вмінь та навичок	1,2,3,4,5
6	Я хочу поповнювати свої знання, уміння, навички застосування	1,2,3,4,5

	інтернет-технологій	
7	Я здатний самостійно підвищувати власну інформаційну культуру	1,2,3,4,5
8	Я буду поповнювати знання про технології навчання	1,2,3,4,5
9	Для мене власне бажання дізнаватись про інтернет-технології є першочерговим	1,2,3,4,5

Анкета «Як я ставлюсь до застосування інтернет-технологій?»

Таблиця 2.5

Показник Ставлення до інтернет-технологій		
№	Показник Ставлення до інтернет-технологій	Оцінка, бал
1	Я хочу дізнатися про можливості інтернет-технологій	1,2,3,4,5
2	Я позитивно ставлюсь до інтернет-технологій	1,2,3,4,5
3	Мені подобається працювати з інтернет-технологіями	1,2,3,4,5
4	Я отримую задоволення від створення власних розробок із застосуванням інтернет-технологій	1,2,3,4,5
5	Я здатний реалізовувати функції педагогічної діяльності, застосовуючи інтернет-технології	1,2,3,4,5
6	Я буду використовувати сучасні форми та методи навчання при роботі з інтернет-технологіями	1,2,3,4,5
7	Я визнаю, що інтернет-технології відіграють важливу роль у сфері освіти	1,2,3,4,5
8	Мені подобається усе нове, що пов'язане з інтернет-технологіями	1,2,3,4,5
9	Я слідкую за розвитком сучасних технологій, у тому числі, інтернет-технологій	1,2,3,4,5

Додаток В2.

Методика визначення рівня показників репродуктивно-творчого критерію

Анкета «Чи обізнаний я з інтернет-технологіями?»

Питання 1-3 оцінюється в 2 бали, питання 4-9 – в 0,5 балів. Якщо кількість правильних відповідей дорівнює 1-4, тоді це низький рівень; якщо кількість правильних відповідей – 5-6, тоді це задовільний рівень; якщо кількість правильних відповідей – 7-8, то це достатній рівень; якщо кількість правильних відповідей – 9, тоді це високий рівень.

Завдання: Дати відповідь на поставлені запитання.

Показник

Обізнаність з інтернет-технологіями

- Що таке «інтернет-технології»?
- Що таке мережа Інтернет?
- Що відноситься до інтернет-технологій?
- Стандартна мова, призначена для створення гіпертекстових документів за допомогою керуючих символів – тегів – це ...
 - CSS;
 - HTML;
 - PHP;
 - JavaScript.
- Телекомунікаційна технологія, за допомогою якої можна організувати передання, обробку, отримання, представлення інформації на відстані у режимі реального часу – це ...

2. Скільки часу Ви витрачаєте в день, використовуючи мережу Інтернет для навчальних цілей?

3. Скільки часу Ви витрачаєте в день, використовуючи мережу Інтернет для особистих потреб (перегляд новин, пошук новин, спілкування в соціальних мережах, перегляд відео, комп'ютерні ігри тощо)? Вкажіть на що саме витрачаєте час.

4. Для чого переважно Ви використовуєте соціальну мережу (навчання, спілкування, перегляд новин, пошук груп, гри у застосунки тощо)?

5. Що у Вас є з переліченого: електронна поштова скринька, веб-сайт, блог, форум, чат, навчальна група в соціальній мережі, сторінка в соціальній мережі тощо?

6. Ви можете створити навчальне завдання із застосуванням інтернет-технологій?

7. Ви застосовували інтернет-технології під час практики?

8. Як можна застосовувати інтернет-технології під час практики?

9. Ви можете створити власну розробку із застосуванням інтернет-технологій?

Анкета «Чи творчо я застосовую інтернет-технології?»

Показник

Здатність до творчого застосування інтернет-технологій

1. Які інтернет-технології, на Вашу думку, можна застосовувати для

1.1. пояснення матеріалу на занятті з дошкільниками;

1.2. проведення заняття або розваги з дітьми;

1.3. закріплення матеріалу на занятті;

1.4. повторення матеріалу на занятті з дошкільниками;

1.5. проведення свят та розваг;

1.6. творчого розвитку дітей дошкільного віку;

1.7. підвищення пізнавального інтересу дошкільників? Відповідь обґрунтуйте.

2. Які інтернет-технології, на Вашу думку, потребують більшого застосування в освітньому процесі?

3. Чи потрібно застосовувати інтернет-технології в навчанні? Відповідь обґрунтуйте.

4. Чи потрібно застосовувати інтернет-технології в професійній діяльності? Відповідь обґрунтуйте.

5. Ви будете шукати оригінальний варіант застосування інтернет-технологій? Відповідь обґрунтуйте.

6. Ви спробували створити власну розробку із застосуванням інтернет-технологій? Відповідь обґрунтуйте.

7. Ви творчо підходите до розв'язування складних ситуацій? Відповідь обґрунтуйте.

8. Які методи та форми проведення занять краще використовувати? Відповідь обґрунтуйте.

9. Чи проводили Ви під час практики заняття з дошкільниками із застосуванням інтернет-технологій? Відповідь обґрунтуйте.

Додаток В3.

Методика визначення рівня показників рефлексивного критерію

Анкета «Чи вмію я оцінювати вчинки?»

Завдання: Поставити від 1 до 5 балів по кожному показнику (1-2 – низький рівень, 3 – задовільний рівень, 4 – достатній рівень, 5 – високий рівень).

Таблиця 2.6

Показник Наявність оцінки (самооцінки, взаємної корекції)		
№	Показник Наявність оцінки (самооцінки, взаємної оцінки)	Оцінка, бал
1	Я кожного разу обмірковую свої дії	1,2,3,4,5
2	Я обмірковую результати виконання завдань	1,2,3,4,5
3	Я буду аналізувати процес проведення занять з дошкільниками	1,2,3,4,5
4	Я буду аналізувати процес проведення занять	1,2,3,4,5
5	Я вмію виконувати самооцінку своєї діяльності та оцінку діяльності інших	1,2,3,4,5
6	Я критичний при аналізі своєї діяльності	1,2,3,4,5
7	Я розумію важливість самоаналізу в професійній діяльності	1,2,3,4,5
8	Я можу виправляти свої помилки, аналізуючи свої дії	1,2,3,4,5
9	Я буду аналізувати свою поведінку в колективі та з дітьми	1,2,3,4,5

Анкета «Чи вмію я корегувати вчинки?»

Таблиця 2.7

Показник Наявність умінь корекції (самокорекції, взаємної корекції)		
№	Показник Наявність умінь корекції (самокорекції, взаємної корекції)	Оцінка, бал
1	Я розумію важливість корекції власних дій	1,2,3,4,5
2	Я буду визнавати свої помилки та намагатися їх виправляти	1,2,3,4,5
3	Я вмію виправляти свої помилки та чужі помилки	1,2,3,4,5
4	Я вмію контролювати свою діяльність та діяльність інших	1,2,3,4,5
5	Я вмію корегувати власну діяльність та діяльність інших	1,2,3,4,5
6	Я слідкую за результатами своєї діяльності	1,2,3,4,5
7	Невдале застосування інтернет-технологій не стане для мене причиною припинення їх застосування	1,2,3,4,5
8	Я прислухаюсь до зауважень	1,2,3,4,5
9	Виправлення власних помилок для мене є важливим процесом	1,2,3,4,5

Методика Р. С. Гуріна

Назва компонента	№ елемента	Характеристика елемента	Оцінка, бал
Адаптивно-мотиваційний	1.1.	Виявляє інтерес до нових інформаційних технологій та їх засобів	1,2,3,4,5
	1.2.	Усвідомлює значущість досягнення мети навчання за допомогою нових інформаційних технологій	1,2,3,4,5
	1.3.	Виявляє інтерес до реалізації принципів навчання в умовах інформатизації освіти	1,2,3,4,5
	1.4.	Здатний реалізовувати функції педагогічної діяльності	1,2,3,4,5
	1.5.	Виявляє інтерес до використання НІТ у навчальному процесі	1,2,3,4,5
		<i>Середній бал</i>	
Планово-змістовий	2.1.	Має науковий підхід до діяльності з НІТ та використання сучасних форм і методів навчання	1,2,3,4,5
	2.2.	Прагне самостійно підвищувати власну інформаційну культуру	1,2,3,4,5
	2.3.	Володіє комп'ютерною грамотністю	1,2,3,4,5
	2.4.	Розробляє проекти поточної діяльності	1,2,3,4,5
	2.5.	Має спеціальні знання за фахом	1,2,3,4,5
		<i>Середній бал</i>	
Контрольовально-оцінний	3.1.	Здатний до організації міжпредметних зв'язків	1,2,3,4,5
	3.2.	Здатний до регулювання самостійної індивідуальної чи групової діяльності тих, хто навчається	1,2,3,4,5
	3.3.	Здатний оперативно регулювати управління навчальною діяльністю	1,2,3,4,5
	3.4.	Здатний регулювати пізнавальну активність	1,2,3,4,5
	3.5.	Здатний забезпечувати участь у наукових семінарах, дискусіях, конференціях	1,2,3,4,5
		<i>Середній бал</i>	
Організаційно-координаційний	4.1.	Здатний контролювати взаємодію «вихователь-комп'ютер-дитина»	1,2,3,4,5
	4.2.	Здатний реалізовувати експертно-дослідну діяльність	1,2,3,4,5
	4.3.	Здатний контролювати та регулювати порядок й темп подання навчального матеріалу	1,2,3,4,5
	4.4.	Здатний управляти навчально-творчою діяльністю дошкільників	1,2,3,4,5
	4.5.	Здатний використовувати діагностичне забезпечення засобів НІТ	1,2,3,4,5
		<i>Середній бал</i>	
		Всього	

Характеристика елементів професійної готовності за рівнями прояву: значення менше 40 балів інтерпретується як практична відсутність професійної готовності майбутніх вихователів до використання нових інформаційних

технологій, тобто ці респонденти знаходилися на нульовому рівні. Показник в інтервалі від 41 до 59 балів визначається як низький рівень, показники від 60 до 79 – середній рівень, більше 80 балів – високий рівень.

За результатами відповідей анкетування респондентів стосовно їх кількості балів розділено шкалу відповідно до рівнів отриманих балів:

20...40 – початковий рівень професійної готовності майбутніх вихователів до використання нових інформаційних технологій;

41...59 – ресурсний рівень професійної готовності;

60...79 – імітаційний рівень професійної готовності;

80...100 – імпровізаційний рівень професійної готовності.

Модифікована методика Р. С. Гуріна
«Показники готовності майбутнього вихователя до застосування інтернет-технологій у професійній діяльності»

№	Назва показників за критеріями	Оцінка, бал
Показники за суб'єктивно-особистісним критерієм		
<i>Інтерес до інтернет-технологій</i>		
1	Наявність потреб та мотивів до застосування інтернет-технологій	1,2,3,4,5
2	Наявність інтересу до інтернет-технологій	1,2,3,4,5
<i>Бажання поповнювати знання про інтернет-технології</i>		
3	Усвідомлення необхідності оволодіння певним обсягом знань, умінь, навичок застосування інтернет-технологій	1,2,3,4,5
4	Бажання самостійно вивчати та поповнювати свої знання про інтернет-технології	1,2,3,4,5
<i>Ставлення до інтернет-технологій</i>		
5	Позитивне ставлення до інтернет-технологій	1,2,3,4,5
6	Усвідомлення необхідності застосування інтернет-технологій у професійній діяльності	1,2,3,4,5
Показники за репродуктивно-творчим критерієм		
<i>Обізнаність з інтернет-технологіями</i>		
7	Виявлення знань про інтернет-технології	1,2,3,4,5
8	Виявлення знань щодо методики застосування інтернет-технологій	1,2,3,4,5
<i>Уміння застосовувати інтернет-технології</i>		
9	Виявлення навичок та умінь щодо застосування інтернет-технологій	1,2,3,4,5
10	Спроможність виконувати завдання	1,2,3,4,5
<i>Здатність до творчого застосовування інтернет-технологій</i>		
11	Здатність творчо застосовувати інтернет-технології	1,2,3,4,5
12	Готовність до творчої самореалізації у професійній діяльності	1,2,3,4,5
Показники за рефлексивним критерієм		
<i>Наявність оцінки (самооцінки, взаємної оцінки)</i>		
13	Здатність до самоаналізу своєї діяльності та діяльності інших	1,2,3,4,5
14	Здатність до самооцінки своєї діяльності та діяльності інших	1,2,3,4,5
<i>Наявність умінь корекції (самокорекції, взаємної корекції)</i>		
15	Здатність до корекції своїх дій та дій інших	1,2,3,4,5
16	Здатність до самоконтролю своєї діяльності та контролю діяльності інших	1,2,3,4,5

Шкала відповідно до рівнів отриманих балів:

0..47 (середнє значення: 0 – 2,9) – низький рівень готовності майбутніх вихователів до застосування інтернет-технологій у професійній діяльності;

48..55 (середнє значення: 3 – 3,4) – задовільний рівень готовності;

56..63 (середнє значення: 3,5 – 3,9) – достатній рівень готовності;

64..80 (середнє значення: 4 – 5) – високий рівень готовності.

Для отримання точного значення необхідно отримане значення помножити на коефіцієнт 16.

УКРАЇНА

**ВІЙСЬКОВО-ЦИВІЛЬНА АДМІНІСТРАЦІЯ МІСТА ВОЛНОВАХА
ВОЛНОВАСЬКОГО РАЙОНУ ДОНЕЦЬКОЇ ОБЛАСТІ**

Дитячий навчальний заклад № 8 «Теремок»

вул. Менделєєва 19, м. Волноваха, Донецька обл., 85703,

тел./факс: (06244) 4-72-30, e-mail: sadok-teremok@ukr.net

вих. № 01-06/62
від 07.12.2020 р.

ДОВІДКА

про впровадження інтернет-технологій у професійну діяльність вихователя та результатів кваліфікаційної роботи на тему: «Формування готовності майбутніх вихователів до застосування інтернет-технологій у професійній діяльності»

видана здобувачу вищої освіти освітньо-кваліфікаційного рівня «Магістр»
МДУ Бельдей Анні Валеріївни

На базі ДНЗ ясла-садок № 8 «Теремок» військово-цивільної адміністрації м. Волноваха Донецької області успішно впроваджувались матеріали кваліфікаційної роботи Бельдей Анни Валеріївни на тему «Формування готовності майбутніх вихователів до застосування інтернет-технологій у професійній діяльності».

Бельдей А. В. була запропонована консультація для працівників закладу дошкільної освіти з методичними рекомендаціями щодо використання інтернет-технологій у професійній діяльності вихователя. Зокрема, було запропоновано систему завдань та web-квестів щодо застосування інтернет-технологій вихователями. Зміст запропонованого комплексу завдань був активно використаний в організації професійної діяльності вихователя, що є вчасним та надзвичайно актуальним в сучасних умовах карантинних обмежень.

Проведена робота забезпечила підвищення рівня організації освітньої діяльності закладу, викликала інтерес у педагогів та батьків, що свідчить про створення позитивного іміджу нашого закладу.

Актуальність впровадження інтернет-технологій у професійну діяльність вихователя свідчить про теоретичну новизну і практичну доцільність їх введення в освітню діяльність будь-якого закладу дошкільної освіти.

Директор ДНЗ № 8

І. В. Чубар